

LUNDS
UNIVERSITET

Kidnappning

- Analyserat utifrån fyra kategorier

Av Mikaela Knutsäter & Julia Svensson

LUNDS UNIVERSITET

Rättssociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÄSK02)

Handledare: Ida Nafstad

Examinator: Matthias Baier

Abstrakt

Uppsatsens syfte är att studera kidnappning ur flera aspekter, så som medias påverkan på samhället och rätten när en kidnappning sker, varför inblandade parter, så som offer, agerat som de gjort, hur domstolarna dömt i de olika fallen och om dessa domar visar upp ett avskräckande exempel, samt om typen av offer kan spela in.

Frågeställningarna ”Påverkar typen av kidnappningsoffer, sett med Christies ideala offerteorin, den mediala uppmärksamheten kring kidnappningsfall?”, ”Uppstår moralpanik i samhället gällande ett mindre vanligt brott som kidnappning med okänd kidnappare?” samt ”Vad har domstolen gett för bestraffning och kan domstolens bestraffning ses i sammanhang med den mediala uppmärksamhet som uppstått kring kidnappningsfallen?” besvarades genom att undersöka fyra olika kategorier av kidnappning, med ett djupare analyserat fall i varje kategori, samt två andra fall i varje som stöd. Kidnappningskategorierna är ekonomiskt motiverade fall, barnkidnappning, kvinnokidnappning och politiskt motiverade fall. Fallen är tagna från olika länder, bland annat Sverige och USA.

För att analysera dessa fall användes teorier så som moralpanik, Christies teori om det idealiska offret, avskräckningsteorin och rational choice. Som metod användes fallstudie och textanalys, med stöd av självbiografier, dokumentärer, artiklar och böcker. Detta har sedan analyserats kvantitativt.

Slutsatsen för uppsatsen blev som sådan att idealiska offer kan skapa större medlidande i samhället. Detta i sin tur kan skapa en oro i form av moralpanik som sätter press på rätten. Rätten tenderar att försöka stoppa denna oro med hjälp av avskräckande fall, och därmed visa på att en gärning så som kidnappning inte är accepterad.

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Syfte	4
1.2 Rättssociologi	5
1.3 Frågeställningar	5
1.4 Metod	6
1.5 Etik.....	7
1.6 Avgränsning	7
2. Rättsliga ramar	8
2.1 Sverige.....	8
2.2 USA.....	9
2.2.1 Kalifornien	9
2.2.2 Ohio.....	10
2.3 Federal kidnapping act.....	10
3. Teori	11
3.1 Moralpanik	11
3.2 Offerteori – Det idealiska offret	12
3.3 Avskräckningsteori	13
3.4 Rational choice	14
3.5 Övriga teorier.....	15
4. Medial uppmärksamhet kring de olika fallen	16
5. Analys	18
5.1 Ekonomiskt motiverade fall	18
5.2 Barnkidnappning.....	25
5.3 Kvinnokidnappning.....	33
5.4 Politiskt motiverade fall	42
5. Slutsats	50
Källförteckning	56
Bilaga I	68

1. Inledning

Människorov innebär att någon tar kontroll över och för bort eller spärrar in någon annan. Den här uppsatsen kommer att studera en växelverkan mellan samhället och rätten i kidnappningsfall, samt hur medias rapportering och offrets status kan påverka detta. Fyra olika kategorier kommer att tas upp, ekonomiskt motiverade fall, barnkidnappning, kvinnokidnappning och politiskt motiverade fall. De olika kategorierna har varsitt fall som vi analyserar mer omfattande. Även två mindre omfattande fall för att stödja kategorin. En analys på samhället, media och offerstatusen kommer att göras, och alla fallen kommer handla om gärningar med okänd, eller delvis okänd, kidnappare.

Intresset av den här undersökningen ligger i att människor i alla tider tagit kontroll över andra människor på olika sätt. Det kan handla om allt ifrån en chefsposition till slavhandel, och all form av kontroll är inte kriminell. Däremot har media fått en större roll i hur samhället reagerar över den här typen av brott. Vi vill alltså se på om medias bild av gärningen spelar in i hur samhället, och även rätten, reagerar på händelsen, samt om den rapportering media avger överensstämmer med den faktiska gärningen och hur vanlig den är. Som skrivet ovan gäller den typen av kidnappningar vi valt att analysera enbart med en okänd, eller delvis okänd, kidnappare. Kidnappningar gällande föräldrar som kidnappar sina egna barn och liknande kommer alltså inte räknas in – detta då de oftast inte nämns i lika stor utsträckning i media.

I vardagligt tal benämns människorov oftast kidnappning, och kommer här efter även göras så i denna uppsats. En kidnappning kan självklart ha fler än en kidnappare, men kommer benämnas som en i de fall gärningen enbart beskrivs utan att handla om ett riktigt fall. Den 11 september 1963 sker det som brukar kallas första kidnappningsfallet i Sverige, där Gevaliadisponenten Jacob Engwalls dotter kidnappas, men återfås mot en lösensumma på 15 000-kronor (Johansson, 2013).

Kidnappning är ett brott som kräver uppsåt hos förövaren (SFS 2009:396, BrB 4:1). Offret förs bort mot sin vilja. Ett barn behöver dock inte ha blivit borttvingat för att det ska räknas som kidnappning, utan kan ha följt med självmant. Kidnapparen måste även ha haft viss avsikt med sin gärning. Det kan ha varit för att skada offret genom exempelvis våldtäkt, misshandel eller psykisk påfrestning så som nedbrytande av personlighet och vilja, tvinga offret till tjänst genom att exempelvis sättas i arbetsläger eller hamna i människosmuggling, eller för att helt enkelt utöva någon form av utpressning, så som betalning för frigivning (Lag24.se, u.å).

Lars Nylén, före detta chef för Rikskriminalen, delar upp människorov i fyra grupper. Klassiska kidnappningar, där förövaren kräver ekonomisk ersättning i utbyte mot frigivning. Vårdnadstvister, där en förälder för bort sitt barn från den andre föräldern. Trafficking/Vit slavhandel, där unga kvinnor kidnappas och tvingas till sexhandel. Sist nämner han uppgörelser

mellan kriminella gäng, händelser som sällan polisanmäls (Elgh, 2002.a). I den här uppsatsen kommer vi ta upp den klassiska kidnappningen, samt de fall där offret kidnappas för kidnapparens eget behov.

Enligt BRÅ statistik (u.å) anmäldes omkring 1600 fall av människorov och olaga frihetsberövande 2012, i Sverige. Den preliminära siffran för 2013 är omkring 1700. I dessa siffror räknas även de fall in där ingen utpressning skett. Siffran är hög, vilket beror på att alla kidnappningsfall räknas in. Även sådana där offret är bekant eller rentav släkt med sin kidnappare, vilket är mycket vanligare än att kidnapparen är helt okänd. Fall med en okänd kidnappare är de vi vill koncentrera oss på, särskilt då det är dessa som får störst medial uppmärksamhet.

När det gäller annan tidigare forskning så som avhandlingar, uppsatser och forskningsartiklar som specifikt handlar om kidnappning har vi inte funnit särskilt mycket av värde för vår uppsats. Det mesta vi funnit, och som vi kommer använda oss av, är biografier, böcker, dokumentärer och artiklar om de olika fallen. Detta kommer lägga den empiriska grunden för uppsatsen.

1.1 Syfte

Uppsatsens syfte är att studera kidnappning och hur media samt offrets offerstatus kan påverka samhället och rätten. Vi vill helt enkelt se på vilken medial uppmärksamhet dessa fall fått, och om denna uppmärksamhet går att koppla till hur samhället i sin tur reagerat på händelsen. Vi vill även se på om typen av offer spelar in, eller om det mestadels handlar om att kidnappning med en okänd kidnappare är ovanligt och därmed säljer fler lösnummer. Kan allt detta i sin tur ha satt press på rätten att visa upp avskräckande exempel?

Analysen tar hjälp av teorier så som moralpanik, Christies ideala offer, avskräckning och rational choice.

Uppsatsen kommer att använda sig av fyra kategorier innehållandes ett välkänt fall i varje som kommer analyseras djupare. Kategorin i sig kommer sedan analyseras utifrån syftet beskrivet ovan. Ett fall i Sverige och tre fall i USA. Dessa kidnappningar skedde 1974, 1991, 2002 och 2002-2004, där offren hölls fångna i allt ifrån några dygn till flera år. Detta innebär att uppsatsen, utöver den svenska, även kommer att utgå ifrån två olika delstaters lagstiftning – Kaliforniens och Ohios.

Att vi valt att ha med en blandning av fall från olika länder och inte avgränsat oss till Sverige beror bland annat på att vi vill få in ett globalt perspektiv. Särskilt media når idag över gränserna, mestadels med hjälp av internet som plattform och ett lättare sätt för journalister att resa världen över. Detta innebär att vi i Sverige tar del av hela världens händelser bara genom att läsa tidningen eller se på nyheterna. De valda fallen är välkända och omtalade, vilket gör att de passar väl in i vår undersökning. Det är fall som fått stor medial och individuell uppmärksamhet, och ger

oss en bredd på vår undersökning. En del av fallen är äldre, men flertalet av offren som först dömts frias närmre vår tid. Detta gör att de tidsmässigt fortfarande är aktuella.

Varje kategori har även två fall extra som stöd. Dessa länders, eller delstaters, lagar kommer dock inte nämnas på samma vis, då vi valt att inte fördjupa oss på det sättet i dessa händelser.

1.2 Rättssociologi

Uppsatsen kommer att använda sig av en rättssociologisk analys för att kunna studera de fyra valda kategorierna. Rättssociologi som rättsvetenskap är, enligt Håkan Hydén (2002:15), en integration av det rättsvetenskapliga och det samhällsvetenskapliga perspektivet. Att det är ett sätt att se på rättsliga företeelser med samhällsvetenskapliga teorier och metoder. Rättssociologin fokuserar på, till skillnad av rättsdogmatiken, rättens orsaker samt konsekvenser och funktioner. Den blir en blandning av rättsdogmatiken – som ser på principer och regler till handlingar och beteende, och samhällsrelaterade orsaker och konsekvenser.

Hydén (2002:46) menar även på att rättssociologin, med sin bredd och koppling till regler och normer, kan omfatta i princip vad som helst i samhället. Rättssociologi kan bidra till en större förståelse av rättsliga fenomen än vad rättsvetenskapen kan. Rättssociologin kan även lyfta fram värderingar och känslor som inte samhällsvetenskapen kan. En forskning kan gå åt båda riktningarna, och med hjälp av rättssociologin kan man även undersöka ett fenomen åt båda hållen. Hydén skriver även att normer är rättssociologins kärna, och att det är kring detta den rättssociologiska identiteten skapas. Normer är dock inget statiskt och att bryta mot en norm innebär inte alltid att man bryter mot en lag. Med hjälp av rättssociologi kan man alltså studera vad som händer mellan rätten och samhälle, samt dess konflikt och korrelation (Hydén, 2002:36, 39).

Med hjälp av rättssociologiska teorier kan man alltså analysera vad som händer i samhället och rätten, och därmed se på vad det är som sker, vilket inte skulle fungera genom ren sociologi eller juridik. Rättssociologin tillåter en att analysera händelserna som delar av både rätten och av samhället. Rättssociologin tillåter oss att kunna studera vad som sker mellan samhället och rätten bland annat när en kidnappning uppdragas.

1.3 Frågeställningar

”Påverkar typen av kidnappningsoffer, sett med Christies ideala offerteorin, den mediala uppmärksamheten kring kidnappningsfall?”

Den här frågan har betydelse för relationen mellan normer i samhället kring straff och de straff som ges i domstolen – kan media ha en betydelse för dessa normer kring kidnappning? Särskilt

när det gäller sådana ovanliga handlingar som kidnappning med okänd kidnappare, som samhällets invånare inte kan särskilt mycket om och kanske därför får sin kunskap från media?

”Uppstår moralpanik i samhället gällande ett mindre vanligt brott som kidnappning med okänd kidnappare?”

Den här frågan har betydelse för att se på om mindre vanliga brott som kidnappning med okänd förövare får moralpanik att uppstå. Kan man exempelvis se tecken genom media och publicerat material på att moralpanik uppstått gällande dessa fall?

”Vad har domstolen gett för bestraffning och kan domstolens bestraffning ses i sammanhang med den mediala uppmärksamhet som uppstått kring kidnappingsfallen?”

Den här frågan har betydelse för att se på om domstolens straff ligger i linje med den mediala synen på händelserna, och därmed även indirekt samhällets bild av det hela. Detta då samhället oftast får sin största information från media och vad som skrivs i tidningar eller sägs på nyheterna.

1.4 Metod

Vi har valt att använda oss av metoden kvalitativ textanalys samt fallstudie. Kvalitativ textanalys innebär att man kvalitativt analyserar ett textmaterial. Med hjälp av denna metod vill vi ta fram det huvudsakliga innehållet i en text genom att noggrant läsa igenom delarna och helheten i texten samt det sammanhang den ingår i och på så vis samla ihop det som blir centralt för vårt arbete. Eftersom man via denna metod genomför en djup närläsning av texten så möjliggörs chansen att finna sådant som inte explicit framförs i texten. När man ska utföra en kvalitativ textanalys gäller det att noggrant välja ut ett antal preciserande frågor till texten som ska analyseras (Bryman, 2011:511).

Fallstudie är i sin tur en metod där man gör en detaljerad undersökning av ett, eller flera, typfall. Dessa fall använder man sedan för att kunna fördjupa och nyansera sig i olika begrepp och teorier, samt för att kunna stärka hypoteser och fördjupa sig i ämnet (Högskoleverket, u.å).

Vi har övervägt och undersökt att den text och information vi använder oss av är grundad i tillförlitliga artiklars och böckers resultat och att uppsatsförfattarna har säkerställt att referenser och citat är riktigt angivna. Det är viktigt att vara medveten om att man aldrig möter en text utan förförståelse (Olsson & Sörensen, 2002) och därför ha i baktanke att människor som skriver olika dokument troligtvis har en idé eller ståndpunkt som de vill föra vidare. Som läsare måste man även ha ett öppet sinne, då man själv även präglas av olika tankar som man eventuellt inte vill ska speglas i uppsatsen senare. Man kan därför inte helt utgå från att texten utgör helt objektiva redogörelser av en situation, vilket inte alltid behövs eller är möjligt. Att studera hur en situation

framställs är även det viktigt. Utan det måste ifrågasättas och granskas med andra informationskällor. Eftersom ett flertal av artiklarna i datainsamlingen är skrivna på engelska så har en översättning gjorts, mestadels med våra egna språkkunskaper, och därmed har vi tagit hänsyn till att en viss risk för förvrängning kan förekomma.

Vi har även valt att använda oss av självbiografier som primärdata, i de fall en sådan är skriven för fallet, eftersom vi vill veta hur offret upplevde kidnappningen och hur offret anser sig ha agerat. Det man då måste ha i baktanke är om författarens sanna tankar och känslor verkligen återges eller om det finns en risk att författaren valt att inte vara helt uppriktig för att skydda sitt rykte, samt väga in tillståndet författaren kan ha befunnit sig i under tiden som biografen skrevs. Det viktiga här är dock att se på hur författaren framställer sig själv (Bryman, 2011:491), vilket kan bli intressant för studierna om denne framställer sig som ett offer eller motståndare, och liknande.

1.5 Etik

Etiska aspekter är alltid viktiga, framför allt i kvalitativa undersökningar, vilket man även kan läsa i en av Eliassons (1995) böcker. Detta eftersom man använder sig av få informanter som man vill få fram mycket och genomgripande information om. Vårt examensarbete innebär inget socialt arbete och möte med några informanter och därför är kraven på individskydd inte aktuella för vår del. I vår textanalys använder vi oss av information som redan finns tillgänglig och därför har vi bedömt att vårt arbete i stort inte är av en etisk känslig karaktär men vi har ändå valt att i god forskningsetisk anda fundera över och göra etiska reflektioner av de texter vi valt att analysera under studiens gång.

1.6 Avgränsning

Vi har valt att avgränsa oss till fyra kategorier, valda eftersom de känns ovanliga, extrema och viktiga. Trots ovanligheten är det ändå sådana kidnappningar det rapporteras mest om. Avgränsningen går vid klassiska kidnappningar, och rör därför inte sådant som människohandel, vårdnadstvist-kidnappningar eller uppgörelser. Även rättens vikt i det hela kommer att tas med, och vi kommer att se på vad för straff domstolarna utdelat i de olika fallen i de olika kategorierna, för att se om dessa straff skulle kunna ha använts i ett avskräckande syfte. Eftersom det finns ett flertal olika kidnappningsfall världen över har vi valt att ta ett större fall i varje kategori, och sedan väga upp detta med liknande fall. Detta för att kunna fördjupa oss, men ändå se på själva kategorin mer än enskilda fall. Fallen valdes bland annat utifrån hur välkända de är, för att läsaren ska kunna sätta sig in i dem lättare och för att det finns mer information tillgänglig kring dessa fall. Detta innebär också att de är väldigt medialt uppmärksammade. Vilket i sin tur gör att det

blir lättare för oss att analysera och ger därför ett bättre och mer trovärdigt resultat. Därför valde vi större fall med bland annat stort mediauppbåd och mycket information kring det hela, och tänkte inte på årtal det skedde. Denna avgränsning kan ha betydelse för uppsatsen på så vis att den uppmärksammar typer av fall som inte händer lika ofta som exempelvis kidnappningar där en förälder kidnappar sitt barn, samt att vi måste förlita oss på media, dokumentärer och offrens självbiografier – om dessa finns.

Vi har valt att ta med fall från olika delar av världen. Detta för att, som nämnt innan, media är en väldigt global källa som gör att vi kan alla kan ta del av vad som händer världen över utan att själva behöva åka dit.

Vi är medvetna om att de få kidnappningsfall vi har valt att analysera inte kan väva in all kidnappning som sker runtom i världen. Men det kanske kan ge en bättre förståelse för många kidnappningar med okända förövare. Och förhoppningsvis kan det öka intresset för en framtida forskning kring kidnappningar.

Vi är även medvetna om att de olika länderna inte har samma rättegångskultur, och har därför valt att enbart se på straffet i jämförelse med om det ligger högt eller lågt på människorov-skalan i det land gärningen skedde för att se om en slags avskräckning kan ha skett.

2. Rättsliga ramar

Vi har valt att analysera mål från två olika länder (Sverige och USA) samt två olika delstater (Kalifornien och Ohio). Detta för att, som nämnt ovan, få en större bredd på fallen. Vi ville även ha fall som majoriteten människor känner igen och har hört talas om. Detta i sin tur ledde till att analysen spänner över mer än Sverige, och därför behöver rättsliga ramar även ta upp Kalifornien och Ohio, samt en federal kidnappningslag i USA. USA är dessutom ett västerländskt land som ligger oss i Sverige väldigt nära medialt, och händelser som sker där brukar bli uppmärksammade även här. Däremot finns det stora olikheter, särskilt på det juridiska fältet, och därför tas det hänsyn till detta, genom att exempelvis nämna lagarna här, och att ha en förståelse för de olika strafflängderna. De rättsliga ramarna är avgränsade till de fyra fallen vi analyserar djupare, eftersom dessa fyra är viktigast och de andra används för att stödja kategorin.

2.1 Sverige

I 4 kap 1 § i Brottsbalken står det om brottet människorov. Den som för bort eller spärrar in en annan person med uppsåt att eventuellt skada dennes hälsa, tvinga denne till tjänst eller för att använda till utpressning döms för människorov. Straffskalan är fängelse i fyra till 18 år, eller livstid. Är brottet att ses som mindre grovt döms kidnapparen, enligt andra stycket, till fängelse i högst sex år (SFS 2009:396).

4 kap 2 § Brottsbalken är brottet olaga frihetsberövande, vilket innebär att förövaren för bort, spärrar in någon eller på annat sätt berövar någon friheten – på annat sätt än som nämns i paragraf ett. Straffet för detta är fängelse lägst ett år till högst tio. Vid ett mindre grovt brott döms kidnapparen till böter, alternativt fängelse i högst två år (SFS 2002:436).¹

2.2 USA

USA är ett statsförbund med ett republikanskt statsskick med låg presidentialism. Detta betyder att USAs olika delstaterna har ett visst självbestämmande vilket innebär att varje delstat har rätt att stifta lagar rörande de inre angelägenheterna så länge som lagarna inte bryter mot den federala strukturen. Det finns därför en delning mellan vad som anses ligga på delstatsnivå och vad som är det som berör hela nationen. Lagar om kidnappning i USA kommer från den gemensamma lagen om kidnappning som utvecklades av domstolar i England. Den ursprungliga definitionen av människorov är att det är olagligt att utan samtycke transportera en person från ett land till ett annat. I slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet, började stater att omdefiniera kidnappning och tog bort kravet på transport mellan länder (The free dictionary Kidnapping).

2.2.1 Kalifornien

Kaliforniens lagar om människorov finns reglerad i brottsbalken 207, 208 och 209. Enligt lagen har man begått brottet människorov när man flyttar en person, på ett betydande avstånd utan dennes samtycke genom att använda våld eller framkalla rädsla. Om offret är under 14 år så anses gärningsmannen vara skyldig till människorov genom att ge falska löften eller förbindelse för att få barnet att gå någon annanstans och inget våld eller hot krävs (California Penal Code § 207 208 209).

I Kalifornien går det även att dömas för grovt människorov. Detta döms man till om man flyttar en person och använder våld, skapar rädsla eller lurar ett offer som är under 14 år, kräver lösensumma, om offret drabbas av allvarlig kroppsskada eller dödsfall och om du samtidigt bryter mot andra lagar exempelvis våldtäkt, människohandel eller rån (California Penal Code § 207 208 209).

En "vanlig" kidnappning kan ge upp till 8 års fängelse i Kaliforniens statsfängelse. Grov kidnappning har ett straff på 5 år och upp till livstid beroende på omständigheterna (California Penal Code § 207 208 209).²

¹ Lag finns att hitta i bilaga 1

² Lag finns att hitta i bilaga 1

2.2.2 Ohio

I Ohio har man i kapitel 2905 Ohio Revised Code en lag mot att kidnappa eller bortföra en annan person. Kidnappning är enligt denna lag att ta en person med hjälp av hot, våld och bedrägeri mot dennes vilja till en hemlig plats. Att även bortföra en person som inte fyllt 13 eller är mentalt inkompetent på något sätt, ses enligt lagen som kidnappning. Kidnappning är något som kan ske mot en lösensumma eller för att främja ett annat brott exempelvis i samband med en vårdnadstvist. I Ohio delar man in kidnappning i två kategorier som kallas för första gradens och andra gradens kidnappning. Om en kidnappning skapar en betydande risk för allvarlig fysisk skada för offret, är det ett brott av första graden och gärningsmannen döms till ett obestämt fängelsestraff som består av minst 15 år och max livstid. Om gärningsmannen släpper offret på en säker plats oskadd, är sådan kidnappning ett brott av andra graden och sådant gärningsmannen döms till obestämd tid bestående av minst tio år och max livstid (2905 Ohio Revised Code).³

2.3 Federal kidnapping act

År 1932 kidnappades piloten Charles Lindberghs 20 månaders son från familjens hem i New Jersey. En lösensumma på 50 000 dollar begärdes. Denna summa höjdes efterhand och efter två månader, samt flertalet skickade meddelanden genom en tidning, byts pengar mot information om var barnet finns. Barnet söks efter, och hittas snart halvt nedgrävt och död sedan början av kidnappningen, genom ett slag mot huvudet (FBI, u.å).

På den tiden kunde inte FBI (Federal Bureau of Investigation) undersöka fallet, då de inte hade någon jurisdiktion. I över två år försökte den lokala och statliga polisen lösa fallet, men lyckades inte. Till sist beordrade dåvarande presidenten Roosevelt att FBI skulle ta över. Man började argumentera om att utifall prostituerade och bilar var FBI:s ansvar, skulle kidnappning av barn också vara det. Den 22 juni 1932 samlades kongressen och stadgade den så kallade "Lindbergh"-lagen, där kidnappning blev ett federalt brott om offret transporterades över statgränser (Theoharis, Poveda, Rosenfeld & Powers, 1999:112).

Två paragrafer skapades, § 1201 transport och § 1202 lösensumma. § 1201 a) innebär att den som medvetet transporterar en kidnappad människa över gränserna eller utomlands och ska använda denne mot lösensumma eller liknande, och inte är en förälder, ska dömas med döden om offret inte lämnats oskadat, eller fängelse i valt antal år, eller livstid, om dödsstraff inte tillsätts. b) Om offret inte blivit frisläppt inom sju dagar ska ett antagande om transport över gränser eller utomlands, göras. c) Om två eller fler planerar att bryta mot detta brott, ska de straffas som står i sektion a). § 1202 innebär att den som får, innehar eller använder pengar, eller annat som skulle

³ Lag finns att hitta i bilaga 1

ha kunnat användas som betalning för lösensumman i koppling till § 1201, ska dömas till böter på max 10 000 dollar eller fängslas i max tio år, eller både och (1201, 1202 Public Laws, 1948:760).

3. Teori

3.1 Moralpanik

Massmedia har fått en betydande roll för människors uppfattning av sociala problem. Det ökande flödet av olika nyhetsmedia har lett till att vi idag kan följa polisens arbete mer eller mindre i direktsändning i princip överallt via mobil, surfplattor och liknande vilket har lett till en förändring av uppmärksamhet kring brottslighet (Estrada, 2010).

Begreppet moralpanik formades av sociologen Stanley Cohen 1972 och fick därefter en stor genomslagskraft i forskning om reaktioner på avvikande beteenden. Moralpanik kan uppstå genom att enstaka brottsliga eller extrema händelser uppmärksammas av media, något som skapar en uppfattning om att företeelsen är allvarigare eller mer utbredd än vad som är fallet (Kauranen, 2008:49). Moralpanik är något som regelbundet bryter ut i dagens samhälle och fungerar som både stärkande och omformande av samhällets moraliska gränser (Goode & Ben-Yehuda, 1994:31)

Enligt Cohen (2002:xi) krävs det tre element för att moralpanik ska kunna utbryta; a) en lämplig fiende som är distinkt och inte för inflytelserik, b) ett offer som man kan känna igen sig med och c) en ömsesidig förståelse om att det inte bara handlade om ett enskilt fall, utan att det skulle kunna få konsekvenser för hela samhället. Oftast krävs det även en extrem och dramatisk händelse som startar hela moralpaniken. Därför fokuserar man inte alltid på antalet händelser, det som är viktigt är istället om man börjar se på ett problem på ett nytt sätt och oroa sig för att det kan hända vem som helst, på grund av ett fall som sticker ut (Critchler, 2006:23).

Moralpanikens inverkan på samhällets informella normativa strukturer och uppfattningar om rätt och fel kan förstås utifrån att en handling kan bli brottslig när den bedöms bryta mot de rådande normerna. Om moralpanik bidrar till en stabilisering av samhället eller inte kan bero på i vilket sammanhang den förekommer. Den kan som tidigare nämnts leda till en lagändring eller inte få några följder alls utan försvinner och glöms bort. Moralpanik kan med andra ord se väldigt olika ut och följer därför inte alltid samma mönster. Den kan beröra ett helt samhälle eller enbart en specifik grupp, den kan vara olika länge och ha en varierande effekt på samhället (Goode & Ben-Yehuda, 1994:32).

När man talar om moralpanik så innefattar det också att de finns ett antagande om att samma sak kommer att ske igen. Detta kan i sin tur leda till att det skapas en självuppfyllande profetia, eftersom man börjar inbilla sig olika hot och utför olika åtgärden för att hindra det i förväg.

Reaktionerna i samhället på olika oväntade händelser, framför allt om de uppfattas som ett hot, handlar i botten om att försöka förstå vad som hänt och förklara sådant som verkar orimligt, ofta med hjälp av olika teorier (Cohen, 2002:26). Cohen (2002:viii) framhåller ändå att när något kallas för moralpanik syftar det inte på att detta något inte existerar eller att reaktionerna som sker enbart är baserade på inbillningar och hysteri. Istället handlar det om att reaktionerna på problemet är överdrivna i jämförelse med andra problem och att det sker en feltolkning. Moralpanik kan vara skadlig men även fungera som varningstecken för ett större samhällsproblem.

Vi kommer använda oss av begreppet moralpanik för att förklara vilken effekt media kan få på rätten och individer i samhället när de uppmärksammar kidnappingsfall.

3.2 Offerteori - Det idealiska offret

Nils Christie är en norsk kriminolog och han menar att vissa individer, i vissa situationer, har lättare att få fullständig och legitim status som offer än andra. Dessa individer har han valt att kalla för idealiska offer (Christie, 2001:47). Med situationer menas att en person inte kan vara ett idealiskt offer hela tiden, utan det är situationen och relationerna som skapar det idealiska offret.

Ett idealiskt offer har fem egenskaper, skapade av en situation, enligt Christie (2001:48). Denne ska vara svag, sysselsatt med ett respektabelt projekt och vara på en legitim plats. Gärningsmannen ska vara stor, ond och okänd för offret. Det vill säga att de inte ska ha någon privat relation. Med svagt kan det variera mellan allt från sjuk och gammal, till väldigt ung, och den legitima platsen ska vara oklandervärd för offret att vara på.

Varför det idealiska offret existerar skulle enligt Christie (2001) kunna bero på att det ligger i allas intresse att skydda de svaga i samhället, som exempelvis kvinnor och barn. Däremot har gränserna för det idealiska offret skjutits med tiden och kvinnor är inte lika länge fullt så idealiska som förr, något som fortfarande pågår. Det skulle kunna bero på att kvinnor har fått mer makt i samhället, med större möjligheter att gå iväg eller säga ifrån och kämpa emot (Christie, 2001:49). Det vill säga att situationerna och relationerna förändrats, vilket gör att ett idealiskt offer inte lika enkelt kan skapas. Därför blir ytterligare en viktig komponent att ta hänsyn till offrets röst. Christie (2001:50) menar att ett offer ska vara tillräckligt stark för att bli hörd, men samtidigt tillräckligt svag för att inte bli ett hot mot den allmänna offentliga medkänslan som förknippas med offerskap i det aktuella sammanhanget. Detta går att koppla ihop med våra kidnappingsoffer.

Samhället ser dem som offer för kidnappningen och hyser medkänsla. Det innebär alltså att de måste vara svaga för att platsa i det "idealiska offret", men samtidigt måste de visa upp en stark sida när det gäller rättegången och medieuppbåd så som tidningar, radio och TV eftersom

alla vill veta vad som hänt. Vissa kidnappningsoffer skriver även böcker, och det har gjorts dokumentärer om dem för att berätta om händelsen för allmänheten. Det innebär alltså att de får svårt att glömma eller undkomma händelsen. Några av dem kanske rentav använder det som ett sätt att bearbeta vad som hänt.

För att det ska finnas ett idealiskt offer menar Christie (2001:54) att det också måste finnas en idealisk gärningsman. Detta framkallande av olikheter förstärker respektive part genom att ju mer idealisk gärningsmannen är, desto mer idealisk blir offret och tvärtom. De idealiska bilderna stämmer dock oftast inte in på verkligheten. Media påverkar samhället och beskriver gärningsmannen som en varelse på avstånd, nästan omänsklig. Genom denna förenklade bild kan samhället fortgå, men moralen förbättras inte av vinklad information om att brott begås av så kallade monster (Christie, 2001:59).

Denna teori blir även användbar för vår uppsats för att förklara hur moralpanik i samhället påverkas beroende på vad det är för ett offer. Vanligtvis förknippas kidnappningsoffer med en helt "vanlig" person som inte gjort något ont eller fel, eller kan hållas ansvarig för att kidnappningen skett. Därför kopplar många i samhället offret med sig själva vilket kan få moralpaniken att utbryta. Enligt Christie (2001:7) är offren skärrade och upprörda över vad som hänt dem, men rädslan sträcker sig oftast inte över risken att det skulle hända igen. Detta då de för det mesta är bättre informerade än samhället i stort. De vet att kidnappning är en ovanlig förekomst, och att riskerna är oerhört små för att de skulle kidnappas igen. De utomstående får sin information via media och är därför inte lika medvetna om hur liten risken egentligen är.

3.3 Avskräckningsteori

Utifrån avskräckningsteorin utgår man från att alla människor är rationella i deras val av handlingar. Grundtanken är att avskräcka människor från att begå brott genom att göra det mer kostsamt än lönsamt för förövaren att utföra en kriminell gärning. Bestrafningen ska därför avhålla människor från att begå brott. Denna teori syftar även till att få människor som redan begått brott att avstå från att utföra ännu fler brott. Dessa två avskräckningssyften kallas allmänprevention och individualprevention (Jareborg & Zila, 2010:74).

Genom tre olika sätt ska allmänpreventionen fungera (Jareborg & Zila, 2010:74):

Omedelbar avskräckning - efter att ett brott begåtts och upptäckt har skett så ska den kriminella straffas genom offentliga straff vars avsikt är att få människor att inse vad som händer om de inte följer lagen och i och med det också avskräcka dem från att bryta mot den.

Medelbar avskräckning - fungerar som ett hot och en medvetenhet att om man begår en kriminell handling följer ett straff.

Moralbildning - är den som först och främst används idag och har som syfte att visa samhället att ett kriminellt beteende kommer att straffas, det vill säga bidra till normbildning hos invånarna i samhället, positiv allmänprevention.

Idag sker inte längre offentliga straff på samma vis som förr och avskräckning sker istället genom hot om straff, vilket ses som tillräckligt för att avskräcka samhällets individer från att begå brott. Detta då hotet ska vara starkt nog att få brottet att te sig mer kostsamt än lönsamt, och därmed få motivet att minska eller försvinna. Genom positiv allmänprevention vill straffsystemet medverka till att stärka den enskilda människans förmåga att själv styra sitt liv på ett acceptabelt sätt (Jareborg & Zila, 2010:75). Media kan dock spela en betydande roll när det gäller att göra straff offentliga, och är därför en viktig komponent i uppsatsen.

Vid individualprevention står den enskilde kriminella i centrum istället och man vill genom det lyckas avhålla individen från att begå fler brott. Bentham nämner tre olika individualpreventiva verksamhetssätt (Jareborg & Zila, 2010:83):

Oskadliggörande - genom att utrota (dödstraff) en person kan denne inte fortsätta begå brott. Ett fängelsestraff kan dock vara oskadliggörande tillfälligt, då en fängslad person inte kan utföra brott, om de inte har kontakter på utsidan som gör detta möjligt.

Förbättring - har som syfte att göra personen till en bättre människa genom straffets behandlande syften.

Avskräckning - straffet, framförallt inlåsning, ska vara så avskräckande att personen efter avtjänat straff inte återfaller i brott (Jareborg & Zila, 2010:84-85).

Avskräckning är den typ av individuell prevention som framförallt använts för att få kidnapparna i våra fall att inte begå samma brott igen, även om oskadliggörande i form av utrotning används som straff vid kidnappningsfall i andra länder än Sverige. De länder som står för flest avrättningar är Kina, Iran, Irak, Saudiarabien, USA och Somalia (DPIC, 2014). 32 av 50 stater i USA tillämpar dödsstraff, medan 18, inklusive Washington DC, avskaffat det (Death Penalty, 2014). En undersökning gjord av opinionsinstitutet Angus Reid i början av november 2010, visar att 51% av amerikanerna stödjer dödsstraff vid kidnappning (Bolling, 2010). I Mexiko har det sedan 2009 talats om att återinföra dödsstraff, bland annat för mördare, våldtäktsmän och kidnappare (Agren, 2014). Självklart kan andra straffteorier också ha spelat in, men vi har valt att koncentrera oss på avskräckning.

3.4 Rational choice

Ekonomi har alltid varit en väldigt framgångsrik social konstruktion. Pengar som motivation, samt vetskapen att kunna dra vinning av någonting, har gjort det möjligt för samhällen att byggas

upp och se ut som de gör idag. Rational choice bygger på den ekonomiska teori om byteshandel, där man kan få något för att ge bort något annat (Scott, 2000:1).

Människans handlingar har dock alltid varit en blandning av rationella och orationella, men rational choice som teori menar på att det enbart finns händelser som är rationella och utkalkylerade (Scott, 2000:1-2).

Rational choice innebär att alla individuella händelser kan förklaras utefter hur de är komponerade. Sociala situationer och sociala band skapas genom att individer interagerar med varandra. De sociala konstruktionerna utgår från samma hållpunkt som de ekonomiska, där en interaktion kostar med resurser så som tid, information, godkännande och liknande (Scott, 2000:2).

Individer är motiverade av sina mål och preferenser, och agerar utefter den information och de möjligheter de har. Att en människa måste göra val i en relation för att nå sina mål, eller för att hitta sätt att nå dem. Individerna i en relation måste räkna ut vad som skulle kunna hända och hitta alternativa vägar för att se vilken väg som blir bäst för dem. Rationella individer väljer en väg som bäst skulle kunna ge dem tillfredsställelse i en relation (Scott, 2000:4).

En relation bygger således på, som en ekonomisk transaktion, att man utför sociala interaktioner genom att utbyta ”varor och service”, så som sin tid. Med en sådan interaktion kommer även vinning och kostnader, där en händelse ska triggas av att den verkar mer lönsam än kostsam. Allt en människa gör varierar i hur mycket det kostar, men även i hur stor vinning man får ut av det (Scott, 2000:4-5).

Att kidnappa en människa kan alltså kosta tid, planering och risken att bli tillfångatagen, men kanske ger förövaren andra vinster, i form av exempelvis makt, pengar om det gäller lösensummor, närhet och sex.

3.5 Övriga teorier

Vi har även valt att använda oss av några övriga teorier för att analysera våra kidnappningsfall.

En av dessa teorier är Livsstilsteorin. Grundmodellen i denna teori innebär att vissa livsstilar löper större risk att leda till situationer där de kan utsättas för brott. Teorin menar på att en individs levnadssätt påverkas av egenskaper som kön, ålder, yrke, social tillhörighet, status och dylikt - något som i sin tur påverkar risken att utsättas för ett brott (Lindgren, 2001:27, 35-37). Teorin blir användbar för att förklara den riskzon de kidnappade kan tänkas ha befunnit sig i, exempelvis familjemedlemmarna i en offentlig och förmögen familj. På grund av sin familjetillhörighet och status kan de löpa större risk för att utsättas för brott.

Mertons spänningsteori menar att spänning och press kan förekomma hos en individ som strävar efter mål som är så gott som omöjliga att nå genom lagliga och tillåtna medel. Detta kan

leda till en ökad risk för ett avvikande och normbrytande beteende. Tankar kring rätt eller fel suddas sakta ut för individen och risken att begå en kriminell handling ökar (Sarnecki, 2009:179). Denna teori går att använda för att förklara de kidnappningsfall som sker när kidnapparna vill få ut en lösensumma. Det kan tänkas att de som begår detta brott gör det för att de inte kan uppnå sina mål på ett lagligt vis.

Sykes och Matzas neutralisationstekniker är en annan teori som individer använder för att rättfärdiga ett brottsligt handlande. Detta för att skydda sig själv från självkritik eller från skuld känslor. En individ använder sig utav en neutralisationsteknik för att rättfärdiga och legitimerar sin kriminella handling vilket i sin tur kan skapa möjligheter och risker för en upprepning av det kriminella beteendet (Sarnecki, 2009:240). Detta använder sig kidnapparna av i de fall då de skyller på annat för att försvara sitt handlande.

Utilitarism är en teori som innebär att det rätta handlandet är det som kan maximera nyttan för flest antal individer, och därför minimera lidandet (Sarnecki 2009:41). Det innebär att man alltid ska handla på ett sätt som gör att konsekvenserna av ens handlande i sin tur gör att det sammanlagda välbefinnandet blir så stort som möjligt. Ett synsätt som S.L.A kan tänkas ha använt sig av för att förklara sitt agerande kring krav på lösensumman från familjen Hearst.

Durkheims teori om självmord handlar om att man kan förstå en människas självmord utifrån den sociala sammanhållningen i samhället och ett samhälleligt faktum (Østerberg, Dag, 1996). Enligt Durkheim begår en individ självmord när denne inte längre känner någon samhörighet med samhället eller sin omgivning (Durkheim, 1983:105). Något som kan tänkas förklara Ariel Castros val av att ta livet av sig i sin fängelsecell.

Enligt Robert Dahls maktteori (1968:64) så skapar relationer makt. När en individ tas ifrån sin frihet att handla på det sätt som denne själv vill på grund av en annan persons handlingar så uppstår ett maktförhållande. Någon utövar makt över någon annan och får denne att göra saker som den annars inte skulle ha gjort. Något som kan tänkas skett i de flesta barn- och kvinnokidnappningsfallen.

Stockholmssyndrom är ingen teori men blir viktig för att förstå varför rätten dömt så olika i de nyare och i de äldre fallen. Stockholmssyndromet är ett psykologiskt tillstånd som kan förklara den relation som kan tänkas skapas och utvecklas mellan offer och förövare i en hotfull situation (Bejerot, 2002). Stockholmssyndromet är ett relativt nytt fenomen och var därför inte tillräckligt accepterat i de äldre fallen, för att användas som argument i rätten.

4. Medial uppmärksamhet kring de olika fallen

I de flesta av fallen finns det mycket medialt material att få tillgång till. Artiklarna tenderar att ha väldigt slagkraftiga rubriker just för att sälja lösnummer eller skapa ett intresse hos sina läsare.

Det innebär också att ovanligare händelser är mer intressanta att skriva om, eftersom det är sådant som inte händer varje dag. Genom att rapportera på det här viset om ovanliga brott så som kidnappning av okänd kidnappare, kan det göra att människor tror händelsen är vanligare än den är. Det kan i sin tur leda till moralpanik. Enligt Cohen (2002:viii) uppstår moralpanik när reaktionerna på ett problem är överdrivna i jämförelse med andra problem.

Gällande Erik Westerberg fokuserar media mycket på offrets känslor och upplevelser efter händelsen, så som *"Erik berättar om skräcken"* (Gustafsson & Norström, 2003). Det skulle kunna bero på att man vill bygga upp ett medlidande och en samhörighet med det drabbade offret, samt ett distanstagande till kidnapparna. Flertalet större tidningar har rapporterat om hans fall.

Fabian Bengtsson framställs mer som en hjälte än ett renodlat offer och hans agerande under kidnappningen är det som sätts i fokus, så som *"Så lurade Fabian Bengtsson sina kidnappare"* (Berntsson, 2013). Flertalet större tidningar har rapporterat om hans fall.

För John Paul Getty III finns det inte mycket information just kring händelsen vid dess tidpunkt, vilket kan bero på att det är ett äldre fall och artiklarna inte är lika tillgängliga på nätet. Däremot finns det en del att finna kring hans bortgång, där fokus läggs på tragedier och familjeförmögenheter, *"Proof that money can't buy happiness: John Paul Getty III destroyed by his family's billions"* (Fryer, 2011). Flera större tidningar återkom till hans kidnappning när de rapporterade om hans död.

Gällande Jaycee Lee Dugard läggs fokus mestadels på kidnapparna och deras ondska, *"Jaycee Lee Dugard abductor Phillip Garrido 'wanted cute blonde girl'"* (Sherwell, 2009), *"Jaycee Dugard: 'De är båda lika onda'."* (Adolfsson, 2011). Även vid hennes kidnappning 1991 fick fallet stor uppmärksamhet, *"Jaycee Lee Dugard: abduction caused uproar in quiet community"* (The Telegraph, 2009). Flera större tidningar har rapporterat om hennes fall.

Gällande Steven Stayner finns det inte så mycket, vilket precis som för John Paul Getty III, kan bero på när det skedde och att dessa artiklar inte är elektroniskt sökbara. Los Angeles Times skriver dock en artikel med rubriken *"Who was Steven? : The little boy who had been kidnaped never found himself"* (Dean, 1989). I Stayners fall håller man alltså kvar vid den offerroll han fått som liten pojke vid kidnappningen.

Natascha Kampuschs mediala uppmärksamhet är väldigt spretig, och handlar om allt ifrån hur hon hade det under kidnappningen, till olika teorier om fler personer än Wolfgang Priklopil varit inblandade och till fokus på Priklopil själv – men skrivet utifrån offrets perspektiv, *"Natascha Kampusch: Inside the head of my torturer"* (Ronson, 2010). Flera större tidningar har rapporterat om hennes fall.

När det gäller Ariel Castro-kidnappningarna mot Michelle Knight, Amanda Berry och Georgina "Gina" DeJesus är också rapporterna många och väldigt blandade. Mycket även här

handlar om Castros behandling av de tre kvinnorna, *"Michelle Knight recalls being Castro's 'punching bag,' being thankful for life"* (Botelho, 2014). Flera större tidningar har rapporterat om kvinnornas fall.

Colleen Stan är också ett äldre fall, och artiklar kring händelsen vid tidpunkten är svåra att finna elektroniskt. De artiklar som är skrivna på senare år om händelsen ger dock en bra tillbakablick på vad som skedde, och de flesta koncentrerar sig på två saker – att Stan hölls som sexslav, samt att hon hölls i en låda, *"Hitchhiker kept as sex slave for seven years as 'Girl in the Box' under captors' bed"* (Bovsun, 2014).

Elizabeth Smart beskrivs mycket som en väldigt god och väluppfostrad flicka med bra värderingar som inte borde ha kidnappats. Hon beskrivs också utifrån hennes känslor och mående gällande kidnappningen, *"'I was broken beyond repair': Elizabeth Smart recalls kidnapping ordeal"* (Jarrett, 2013). Flera större tidningar har rapporterat om hennes fall.

Även för Patricia "Patty" Hearst är det något svårt att hitta artiklar elektroniskt just vid händelsen, däremot finns det en del från senare år. Fallet har uppmärksammats extra mycket i år med rubriker som *"40 years ago today, publishing heiress Patty Hearst was kidnapped by the Symbionese"* (CBS This morning, all that mattered, 2014). Bortsett från det så koncentrerar sig de flest vid Hearst egna rättegång, *"The further trials of Patty Hearst"* (Haden-Guest, 2000).

För Ingrid Betancourt läggs fokus mycket på hennes egna upplevelser, samt vad de andra offren tyckte om henne i kidnappningsdramat, *"Former hostage calls Ingrid Betancourt 'Disgusting'"* (Sancho, Sturken & Mendelsohn, 2009).

Gällande Ali Zeidan läggs fokus på att han blivit släppt, samt vem han kidnappades av, *"Libyan Prime Minister Ali Zeidan released after being kidnapped by militia"* (Hauslohner, 2013).

5. Analys

5.1 Ekonomiskt motiverade fall

Ett av de vanligaste motiven för kidnappning är att få ut en lösensumma mot det kidnappade offret, detta oftast på grund utav att kidnapparna har skulder. Syftet med kidnappningen blir därför att komma åt en viss summa pengar och dessa kidnappare är därför kriminella med en vinstinriktning (Bejerot, 2002). De kan därför tänkas handla utifrån rational choice (Scott 2004:1) då själva målet är det som har störst betydelse. Lars Nylén, chef för rikskriminalen, delar upp lagrummet människorov i fyra grupper där kidnappningsfall som rör ekonomisk ersättning i utbyte för den kidnappade kallas klassisk kidnappning. Vid kidnappningsfall som handlar om att

få ut en stor lösensumma eller att skapa politiska effekter utförs gärningen oftast mot kända personer och dess anhöriga (Elgh, 2002.b). I ekonomiskt motiverade fall skulle valet av kända, rika familjer kunna baseras på enkelheten att få fram information kring familjens ekonomi, bostad och leverne, vilket är desto svårare med en privatare familj, även om den också har en stor förmögenhet.

Måndag den 12 augusti 2002 skedde något som blev ett av Sveriges mest uppmärksammade kidnappningsfall. Erik Westerberg kidnappades från familjens lägenhet på Östermalm till en stuga utanför Stockholm där han hölls fången i cirka fyra dygn. Fallet blev väldigt omskrivet eftersom lyckade kidnappningsfall sällan förekommer i Sverige (Hansson, 2010). Detta går att förklara utifrån Cohens (2002:xi) begrepp moralpanik. Moralpanik kan uppstå när brottsliga händelser så som kidnappningsfall uppmärksammas av media. För att de ska uppstå krävs det att tre element uppfylls (Cohen, 2002:xi) vilket det gör i kidnappningsfallet om Erik Westerberg. Kidnapparna ses som lämpliga fiender då de för samhället är okända män, Offret Erik Westerberg är en "vanlig" man i 23 årsåldern och kan därför ses som en person att identifiera sig med och det finns även en rädsla gentemot risken att fler kidnappningar skulle kunna ske.

Erik Westerberg går även att se som ett idealiskt offer enligt Christie (2001:48). Detta för att han är en ung man, höll på med ett respektabelt projekt, pluggade när han kidnappades från sitt hem, en plats han inte kan klandras för att ha befunnit sig på. Men även faktorer som att gärningsmannen var en välbyggd, för Erik Westerberg okänd man i 40 årsåldern, väger upp för att ses som ett idealiskt offer.

Ungefär fem förmögna och offentliga svenskar har utsatts för kidnappningsförsök under de närmaste tio åren. Men mörkertalet antas vara stort och ett flertal fall kommer aldrig till polisens kännedom (Törnmalm, 2012). Detta skulle kunna bero på att kidnapparna ofta hotar med att döda den kidnappade om polisen blir inblandad. Därför kan det tänkas att de inblandade gjort en bedömning utifrån rational choice, genom att inte blanda in polisen antar de att lidandet för den kidnappade kommer minimeras. Det handlande som kan uppnå offrets bästa sätts i fokus och enligt noggranna uträkning kan de ha kommit fram till att en eventuell poliskontakt gör mer skada än nytta och därför görs valet att inte kontakta polisen. Teorin beskriver ett aktivt val för att uppnå mest nytta (Scott, 2000:4). Trots att offrets pappa Lars Westerberg får hot från kidnapparna om att döda både hans son Erik Westerberg och resten av hans familj väljer han ändå att kontakta polisen (Johnsson & Hansson, 2004).

En av kidnapparna som höll Erik Westerberg fången ska ha berättat att anledningen till varför de valt att kidnappa honom berodde på en lista från kvällstidningen Aftonbladet där de rankat Sveriges rikaste unga personer. Erik Westerbergs pappa Lars Westerberg är VD och koncernchef för det multinationella bilsäkerhetsföretaget Autoliv. Familjemedlemmarna är goda för

miljardbelopp och Erik Westerberg ska ha en förmögenhet på åtskilliga miljoner (Johnsson & Hansson, 2004). På grund av familjen goda ekonomi blev Erik Westerberg ett offer för medias offentlighet och Aftonbladets journalister kan antas ha handlat efter rational choice och inte reflekterat över de konsekvenser som en sådan artikel skulle kunna få för de omnämnda individerna, samt inte insett att den kan inspirera till brott. Istället kan journalisterna ha räknat med en ökad försäljning och därmed vinsten för tidningen, genom att skriva en sådan lista. Att handla enligt rational choice innebär att individen har övervägt olika alternativ och valt det alternativ som lönar sig mest (Scott, 2000:4-5).

Samma kidnappare som berättade om listan ska även ha berättat att de valde Erik Westerberg för att han var den man som låg överst på listan och de ville inte ha en kvinna då det var för mycket besvär (Johnsson & Hansson, 2004). Denna handling skulle kunna förklaras utifrån rational choice då kidnapparna valde det kön som de ansåg skulle leda till minst problem för dem och därför ge mest och enklast vinning för dem i slutändan (Scott, 2000:4).

Kidnapparnas val att utföra brottet kan även det förstås och förklaras med rational choice. Människan anses ha en rationell vilja och gör ett val av en handling utifrån ett egenintresse som denne kan förväntas uppnå mest vinning genom (Scott, 2000:1-2). Därför bedöms och vägs fördelar samt svårigheter och risker med ett brott in, och utefter det tas beslutet om att begå brottet eller inte. Den kriminella handlingen är enligt teorin ett resultat av individens val (Sarnecki, 2009:44). Dock menar polisen Thomas Lindqvist, om målet är att komma åt en stor summa pengar är kidnappning ingen bra affärsidé. Det krävs mycket planering och tid, samt att det är ett väldigt komplicerat brott att utföra (Törnmalm, 2012). Risken att man som kidnappare blottar sig för offret är stor och det är lättare att komma åt en stor summa pengar på kortare tid genom exempelvis ett rån (Hansson, 2010). Dessutom är upplärningsfrekvensen för kidnappning betydligt högre än för exempelvis seriebrott (Törnmalm, 2012). Detta talar därför emot rational choice så som Sarnecki (2009:44) beskriver den, såvida inte kidnapparna har gjort en felbedömning och inte insett de risker som en kidnappning innebär, om det gäller en som är ekonomiskt motiverad. En förklaring till att de ändå valt att utföra kidnappningen skulle kunna vara att, som tidigare nämnt, kidnappningsfall i Sverige är mycket ovanligt (BRÅ Statistik, u.å). Det finns därför inte särskilt många avskräckande exempel med långa fängelsestraff. Kidnapparna kanske inte heller vet hur stor upptäcktsrisken är, och kan därför inte göra en ordentlig bedömning om huruvida brottet är lönsamt eller ej.

Kriminologen Leif GW Persson anser att just offentligheten är en faktor som ökat risken för brott som kidnappning (Törnmalm, 2012). Om man som offret Erik Westerberg är en person med god ekonomi gäller det att vara så anonym som möjligt samtidigt som man i många fall måste synas i media exempelvis på grund av sitt företag. Enligt Hindelang, Gottfredson och Garofalos

(1978) livsstilsteori så påverkar människans livsstil hur man blir offer för ett brott. Eftersom Erik Westerberg är en offentlig och förmögen person befinner han sig i riskzonen för att utsättas för brott enligt denna teori. Med dagens teknik och allt som skrivs i media är det inte längre svårt att ta reda på var någon bor eller vad dem gör (Törnmalm, 2012).

Leif Brännström, då journalist på kvällstidningen Expressen, nåddes av ryktet om kidnappning efter Eriks Westerbergs pappa Lars Westerbergs samtal till 112 och insåg att det var en nyhet som kunde få lösnummersförsäljningen att skjuta i höjden. Ur ett ekonomiskt perspektiv fanns det ingenting som talade emot en publicering för Expressen. Men poliserna vädjade till media att inte skriva något förrän fallet var löst eftersom ett människoliv stod på spel och inblandade kunde bli skadade. Om nyheten hade läckt ut i media innan de fått tag på offret Erik Westerberg hade det kunnat leda till förödande konsekvenser (Johansson & Hansson, 2004). Detta då kidnapparna tidigare hade hotat med att döda Erik Westerberg och hela hans familj om polisen blandades in. Erik Westerberg hade då på grund av detta kunnat bli ett offer för medias handlande och även här setts som ett idealiskt offer. Eftersom han inte själv hade gjort något för att bli uthängd av media uppfyller han fyra av fem kriterier för ett idealiskt offer. Dessa kriterier nämner Christie (2001:48) vara viktiga situationer för att kunna skapa ett idealiskt offer. Media kan ses som en stor och stark ”gärningsman”, då de sitter på mycket makt, men de är dock inte okända utan tvärtom väldigt välkända. Media valde däremot att inte gå ut med något (Johansson & Hansson, 2004). Anledningen till att tidningen tog detta beslut skulle kunna bero på att ingen ville ta det personliga ansvaret om något skulle hända familjen Westerberg.

Offret Erik Westerberg beskriver i dokumentären om kidnappningen (Hansson, 2010) hur han kopplade kidnapparen som höll vakt med trygghet och en känsla om att han inte skulle dö om han fanns i närheten, något som man kan förstå med hjälp av stockholmssyndromet (Bejerot, 2002). Detta psykologiska tillstånd utvecklades mellan Erik Westerberg och kidnapparen i stugan och kidnapparen blev som en fadersfigur och en beskyddare. Varför detta tillstånd uppstod skulle kunna bero på att kidnapparen gång på gång berättade att han är den snälla och att det är de andra som kommer döda honom. Detta gjorde att Erik Westerberg kände en oro och rädsla för att de andra skulle komma och att han skulle bli mördad så fort kidnapparen lämnade honom (Hansson, 2010).

Eftersom kidnapparna ville att Erik Westerbergs pappa Lars Westerberg skulle bege sig ner till Frankrike för att lämna över lösensumman så involverades ett flertal andra länder i Europa i kidnappningsfallet. Bland annat Tyskland där fadern Lars Westerberg hämtade ut pengarna, Luxemburg där han flög ner för att få instruktioner av kidnapparna och Frankrike där lösensumman skulle lämnas ut. I Frankrike uppstod det problem då det enligt deras lagstiftning är lagstadgat att polisen måste gripa kidnapparna så fort de mottagit lösensumman. Detta var något

som polisen i Sverige inte accepterade eftersom det skulle kunna leda till den kidnappade Erik Westerbergs död. Detta då kidnapparna lovade att informera om vart Erik Westerberg fanns först efter att de mottagit lösensumman samt befunnit sig på säkert avstånd från polisen. Efter mycket arbete från den svenska polisens håll så lyckades de övertala den franska polisen (Hansson, 2010).

I början av kidnappningen misstänkte polisen att kidnapparna var en skicklig liga men insåg sedan att det var ett familjeföretag som var ute efter pengar. Prédag Sevic var en av de män som greps i Frankrike, han var i 30 årsåldern och ursprungligen från Kroatien, men på grund av kriget flyttade han till Grekland. I mitten av 90-talet inledde han en relation med en kvinna som var där på semester. Hennes bror Karadjordje Derikonja var den andra mannen som greps i Frankrike och han var i 20 årsåldern. Syskonen har rötter i forna Jugoslavien och det har även Nenad Radic som var i 40 årsåldern och som vaktade Erik Westerberg (Hansson, 2010). Mertons spänningsteori ser brott som ett socialt fenomen. Motsättningar mellan mål och medel kan leda till "strain" vilket i sin tur ökar risken för avvikande beteende hos en individ som är underprivilegerad. I denna teori finns något som kallas innovation som innebär att en individ vill uppnå målen i samhället men saknar medel för detta exempelvis för att denne tillhör en lägre samhällsklass eller är invandrare (Sarnecki, 2009:181). Innovation skulle kunna förklara varför männen utförde kidnappningen mot en lösensumma, för att uppnå liknande ekonomisk status som det omgivande samhället.

De tre männen dömdes av Stockholms tingsrätt till tolv års fängelse för människorov och grov utpressning. De fick även betala en halv miljon kronor i skadestånd till familjen Westerberg. Anledningen till att straffet inte blev livstid ska enligt rätten ha berott på att utredningen inte visat att de har haft något uppsåt att verkställa dödshoten mot offret Erik Westerberg. Enligt åklagaren var kidnapparnas plan att döda Erik Westerberg om de inte fick lösensumman, men eftersom detta inte går att säkerställa i rätten, samt att kidnapparna hade lagt möda på att han verkligen skulle hittas levande, så gick det inte att döma dem för det. Åklagaren hade yrkat på 14 års fängelse eller livstid men eftersom tolv års fängelse är ett högt straff enligt svensk rättsordning var åklagaren nöjd med domen då den ändå visade på hur allvarligt ett sådant brott är. Eftersom rätten inte hade några liknande fall att jämföra med i svensk rättshistoria fick de istället se på straffskalan för mord där minimistraffet är tio år (Österlund, 2003). Åklagare Ola Sjöstrand sa att:

"Gärningen är unik och i Sverige har vi ingen rättspraxis när det gäller sådant här brott. Att rätten då går in och dömer de åtalade till mer än tio års fängelse speglar mycket bra det faktum att det är ett mycket allvarligt brott de gjort sig skyldiga till" (Dahlbäck, 2003).

Utifrån avskräckningsteorin förutsätter man att alla människor är rationella i sina val av handlingar och denna teori utgår ifrån det rationella tänkandet. Grundtanken är att man kan avskräcka människor från att begå brott genom att få straffet mer avskräckande om det blir mer kostsamt än den vinning som gärningsmannen kunde fått genom att begå brottet, något som går

att koppla ihop med tankarna kring teorin rational choice (Jareborg & Zila, 2000). Ett straff som liknas vid minimistraftet för mord, det vill säga ett högt straff, bör därför få en avskräckande effekt både för individen och för allmänheten och kan därför ses som både allmänpreventivt och individuellt avskräckande. Ett straff som är negativt för brottslingen kan ändå ses som moraliskt rätt om det minskar på brottsligheten i samhället (Jareborg & Zila, 2000). En annan anledning till varför de valde att döma som de gjort kan tänkas ses som en effekt av moralpanik. Media har stor betydelse som brottskonstruktör av sociala problem och samspelet mellan media och rätten (Cohen, 2002). Medias skrivelser om fallet kan ha påverkat samhället i en riktning där de känt medlidande med offret Erik Westerberg, och därmed velat se kidnapparna ställas tillrätta. Detta kan ha påverkat rätten att döma högt.

Kidnapparna har fortfarande inte erkänt och förnekar brott. De påstår att de blivit indragna i kidnappningen på grund av olyckliga omständigheter, samt att det finns en annan man som styrt kidnappningen (Österlund, 2003). Man kan utifrån detta anta att de använder sig av Sykes och Matzas Neutralisationstekniker. De förnekar ansvaret för kidnappningen och förlägger det utanför sig själva och deras egna handlingar. De skyller sitt agerande på andra och annat. Sarnecki (2009:240) beskriver att man, enligt teorin, har en tendens att försöka komma undan sitt ansvar genom att då bland annat skylla på andra omständigheter. Dock var den tekniska bevisningen mot dem så stark att den vägde tyngre. Rätten ansåg att bevisen mot de tre männen var övertygande och att det inte fanns något tvivel om att det var de som kidnappat Erik Westerberg (Österlund, 2003).

Ett annat liknande fall som också fick stor uppmärksamhet i Sverige var kidnappningen av SIBAs chef Fabian Bengtsson. Hans kidnappning går också under kategorin ekonomiskt motiverade fall då kidnapparna ville ha 50 miljoner kronor i utbyte mot honom. Kidnapparnas agerande går även i detta kidnappningsfall att förstå utifrån rational choice. Detta då brottet kan ses som ett avsiktligt beteende med syfte att tillgodose brottslingens behov som i detta fall är pengar. Scott (2000:4) menar på att alla val är rationella, och med teorin rational choice kan man förklara varför en handling görs fastän den är olaglig, utifall avsikten med gärningen är en annan. Den rationella förklaringsmodellen har sin grund i att brottsliga handlingar är något som sker genom en individs fria vilja och individer väljer att handla brottsligt för att de tjänar på det (Scott, 2000:4).

Bengtssons kidnappning skedde på morgonen den 17 januari 2005, då han spärrades in i en ljudisolerad trälåda av kidnapparna i Göteborg. Bengtssons familj använde SIBAs webbplats för att lämna meddelanden till kidnapparna. Bengtsson återfanns vid liv den tredje februari samma år (Siksjö, 2009). Polisen kunde senare hitta den lägenhet där han hållits fången, på grund av att kidnapparna låtit Bengtsson ha på sig sin armbandsklocka. Med hjälp av den visste Bengtsson

vilken tid glassbilen hade kommit förbi lägenheten och med hjälp av glassbilens körschema kunde polisen konstatera i vilket område han hållits kidnappad (Brink, 2005).

Kidnapparna dömdes till tio respektive sex års fängelse för försök till grov utpressning och människorov. De höga fängelsestraffen skulle även i detta fall kunna bero på en önskan om att det ska få en avskräckande effekt gentemot resten av samhällets individer. Med teorin avskräckning kan man förstå att det används både gentemot förövare och samhället (Jareborg & Zila, 2010:74). En tredje inblandad dömdes till två års fängelse (Siksjö, 2009). Peter Larsson säger i slutpläderingen att:

”Straffvärdet ligger runt tolv år för en så allvarlig kränkning av inte bara Fabian Bengtsson utan även hans familj samt för den attack mot vårt öppna samhälle som kidnappningen innebar” (Johansson, 2005).

Det är intressant att han även tar med kränkningen av samhället. Vilket i sin tur tyder på att fallet har påverkat samhället i stort och hans beslut att välja att ta upp samhället i slutpläderingen skulle kunna bero på rädsla för att moralpanik skulle uppstå. En oro över att reaktionerna kring kidnappningsproblemen ska bli så stora och överdrivna i jämförelse med många andra problem (Cohen, 2002:26). En annan följd av kidnappningen är att många personer har valt att se över sin säkerhet och känslan av otrygghet har ökat i samhället (Johansson, 2005). Det finns därför ett antagande om att samma sak kommer att ske igen, något som kan förstås utifrån moralpanik. Många i samhället feltolkar den omskrivna händelsen och intalar sig att det finns ett hot och utför därför olika åtgärder, exempelvis ökar säkerheten, för att hindra detta (Cohen, 2002:26).

Ett annat kidnappningsfall med ekonomiskt motiv är John Paul Getty IIIs kidnappning den 10 juli år 1973 i Italien (Nisbeth, 2011). Denna kidnappning skedde året innan Patty Hearst blev kidnappad, ett fall som kommer nämnas under politiskt motiverade kidnappningar. Han kidnappades av den Italienska maffian och de kan, precis som tidigare nämnda fall, ha handlat utefter rational choice då handlandet kan ses som ett rationellt val för att uppnå mest vinst (Scott, 2000:4).

John Gettys farfar, Jean Paul Getty var en Amerikansk oljemagnat och då världens rikaste man och världens första dollarmiljardär. John Gettys pappa hade däremot drogproblem och därmed blivit av med sitt arv från farfadern Jean Getty. John Getty gick i sin fars fotspår och festade massor. Som 15 åring hade John Getty blivit avstängd från sju olika skolor och hade narkotikaproblem (Nisbeth, 2011). John Getty var 16 år gammal när han kidnappades och han hölls fången i en grotta i Italien under flera månader (Nisbeth, 2011). Offret John Getty kan precis som Erik Westerberg liknas vid Christies idealiska offer (2001:48) då han var ung när kidnappningen skedde, den skedde på en öppen gata och han hade inte någon som helst relation till kidnapparna som dessutom var betydligt fler och starkare än honom. Det som skulle kunna

tala emot Christies teori är att John Getty var berusad vid kidnappningen (Nisbeth, 2011), vilket gjorde att offret kunde beskyllas med att skylla sig själv.

Kidnapparna, den Italienska Maffian, krävde 17 miljoner dollar i lösensumma som sänktes till 5,5 miljoner efter en månad. Efter ytterligare två månader var summan nere vid 2,8 miljoner, men farfadern Jean Getty vägrade betala summan eftersom polisens utredare misstänkte att det kunde röra sig om en fejkad kidnappning för att offret John Getty skulle få pengar. Detta eftersom Jean Getty var väldigt snål trots sin stora förmögenhet och John Getty hade tidigare skämtat om att iscensätta en kidnappning för att pressa sin farfar på pengar. När kidnapparna inte fick några pengar skar de av John Gettys högra öra och skickade det med post till en italiensk dagstidning. Då gick farfar Jean Getty med på att betala 2,8 miljoner dollar, men innan det skedde ville Jean Getty säkerställa att sonen och sonsonen skulle betala tillbaks pengarna med ränta.

Den 15 december 1973 släpptes offret John Getty och bilden på den unge mannen utan ett öra visades i medier världen över (Sydsvenskan, 2011). Denna bild kan ha skapat moralpanik och i sin tur ökat rädslan för kidnappning. Cohen (2002) beskriver moralpanik som något som kan skapa rädsla och inte alltid leda till något positivt.

Nio av tio av John Gettys kidnappare greps, alla italienska män, bland annat en snickare, en oljeförsäljare och ett sjukvårdsbiträde, samt högt uppsatta medlemmar av Kalabriens maffiaorganisation Ndrangheta. Bland annat Girolam Piromalli samt Saverio Mammoliti, chefer för Ndrangheta, greps men frikändes i brist på bevis. Endast två dömdes till fängelse och det mesta av lösensumman återfanns aldrig (Woo, 2011). Fall som detta när enbart två av tio kidnappare döms och dessutom till relativt låga fängelsestraff kan få negativa konsekvenser och motivera kriminella till att begå kidnappningar. Detta eftersom det visar att det går att utföra en kidnappning för att komma undan med en stor summa pengar. Den avskräckande effekten i detta kidnappningsfall kan därför inte ses som så hög på grund av de låga straffen, varken individuellt eller allmänpreventivt och kan därför tänkas inte ha lett till någon moralbildning. Moralbildningen beskriver Jareborg och Zila (2010:74) som något som sker när avskräckningen är lyckad. Om moralpanik (Goode & Ben-Yehuda, 1994:32) har utbrutit i samband med detta fall så har den inte fått någon effekt på rätten och inte lett till några anmärkningsvärda följder.

5.2 Barnkidnappning

I kategorin barnkidnappning har vi valt att använda fall med barn som kidnappats innan de hunnit fylla 13, och därmed inte hunnit bli tonåringar. En kidnappning innebär att någon förs bort mot sin vilja. I Sverige behöver dock inte ett barn ha hotats eller tvingats följa med förövaren, utan kan ha gjort så självmant (Lag24.se, u.å). I Kalifornien kan man även dömas för grovt

människorov, vilket man bland annat döms till om man kidnappar en person under 14, genom att använda våld, skapa rädsla eller lura offret (California Penal Code § 207 208 209). I Ohio räknas det som kidnappning att bortföra en person under 13, även om man inte använd hot, våld och liknande (2905 Ohio Revised Code). Som skrivet i inledningen kommer vi inte ta upp barn kidnappat av föräldrar, i exempelvis vårdnadstvister.

Statistik från USA visar på att över 800 000 barn rapporteras försvunna varje år. Runt 115 av alla dessa barn är de som blir offer för främlingar (forparents.com, u.å).

En studie från 1998 i Minnesota, visade på att $\frac{3}{4}$ av de tillfrågade föräldrarna var rädda för att deras barn skulle kidnappas. En tredjedel berättade att det var en återkommande oro, större än en oro för andra saker så som en bilolycka, sportskador eller drogberoende (Bilich, u.å). Här skulle man kunna koppla moralpanik (Kauranen, 2008:49), där ett relativt ovanligt brott förstoras upp så till den grad att föräldrar bär på en återkommande oro för att deras barn ska råka ut för något liknande.

Fallen vi valt är fall där kidnapparen, eller kidnapparna, valt att behålla barnet. I alla fallen används barnen sexuellt, men inte enbart. Kidnapparna har även haft en tendens att försöka skapa familjära band med offret. Det kan i sin tur skapa ett stockholmsyndrom (Bejerot, 2002), där man i en väldigt hotfull situation kan utveckla en slags lojalitet för att blidka bland annat sina kidnappare. Denna lojalitet kan senare hålla i sig.

Vi har valt att inte använda teorin rational choice i det här stycket när det gäller att förklara kidnapparnas handlande. Detta då kidnapparna inte, trots rättens bedömning, kan ses som rationella. Det går att spekulera i om de egentligen varit sinnessjuka, och skulle bedömts till rättspsykiatrisk vård om gärningen skett i ett annat land, så som Sverige.

Jaycee Lee Dugard kidnappades den 10 juni 1991, vid elva års ålder. Kidnappningen skedde vid en busshållplats nära hennes hem i Tahoe, Kalifornien (Dugard, 2011:15). Hon var på väg till skolan när en bil kör upp bredvid henne, föraren, Phillip Garrido, rullar ner fönstret och frågar efter vägen. Plötsligt använder han en slags elpistol och hon kan inte röra sig. Hon plockas upp och läggs på golvet i baksätet, med en filt slängd över sig (Dugard, 2011:18-19).

Innan kidnappningen bodde hon tillsammans med sin mamma, som i princip uppfostrat henne själv och därför gjort att de hade ett väldigt starkt band (Jaycee Dugard Documentary, 2014), med sin styvpappa Carl och med sin ett och ett halvt-åriga lillasyster (Dugard, 2011:12).

Dugard situation gjorde att hon kunde räknas som ett idealiskt offer. Christie (2001:48) nämner fem olika punkter för att bli ett idealiskt offer, och Dugard uppfyller dem alla. Hon var svag, då hon var väldigt ung, hon höll på med ett respektabelt projekt då hon skulle till skolan, hon var på en okändervärd plats då det var på en trottoar i ett bostadsområde på väg till skolbussen (Dugard, 2011:18). Kidnapparen Garrido var kanske inte särskilt stor, och Dugard

skriver själv att ”personen skulle kunna vara en kvinna” (Dugard, 2011:20), inte heller ser han särskilt farlig ut, utan ser ut precis som en vanlig människa (Dugard, 2011:24). Dock är han större än Dugard – en vuxen människa mot ett barn, samt det faktum att han använder en elpistol, vilket definitivt gör honom stor och ond för en elvaårig flicka. Både Phillip och hans fru Nancy Garrido var dessutom helt okända för Dugard.

Vid kidnappningen såg Dugards styvpappa Carl vad som hände, och försökte jaga ifatt bilen men hann inte. Han ringde då 911 och berättade hur bilen såg ut, samt att han sett en man och en kvinna ta Dugard. Även hennes klasskamrater som tog bussen såg det, och skrek att hon blivit kidnappad. Polisen lyckades ändå inte fånga in paret Garrido, och Dugards mamma samt Carl gick ut i TV för att böna kidnapparna om sin dotter (Jaycee Dugard Documentary, 2014).

Människorna i Tahoe upplevde en sommar fylld av rädsla, där föräldrarna inte vågade släppa ut sina barn själva, utan höll dem nära, och barnen vågade inte vara själva heller. Alla trodde att de också skulle bli kidnappade (Jaycee Dugard Documentary, 2014). Detta kan vara en form av moralpanik (Chritcher, 2006:23), där det relativt ovanliga brottet kidnappning blir mycket större eftersom det precis hänt, och är så nära. Det är dessutom en kidnappning av en ung flicka och fallet gör föräldrarna rädda att det kan hända vem som helst.

Styvpappan frågades ut, och eftersom polisen koncentrerade sig helt på honom missade de att titta på en kidnappning som skedde 15 år tidigare i Tahoe. En kidnappning utförd av Phillip Garrido mot Katie Hall. Han tog henne till en lagerlokal och in i ett rum med en madrass, där han våldtog Hall flertalet gånger. En polis såg att låset till lokalen var sönder, och Hall lyckades fly medan Garrido arresterades. Garrido dömdes till 50 år, och hade innan dess även blivit åtalad för en våldtäkt på en 14-årig flicka. Flickan ville dock inte vittna, och åtalet släpptes. I fängelset träffade Garrido Nancy, och de gifte sig. Efter tio år blir Garrido villkorligt frigiven (Jaycee Dugard Documentary, 2014).

Paret Garrido flyttar in med Phillips mamma Pat, och hade byggt upp en förläggning med tält och skjul i bakgården, där de senare förvarade offret Dugard (Jaycee Dugard Documentary, 2014).

Det första Phillip Garrido gör är att duscha med den kidnappade Dugard och ta hennes saker. Han ber henne även röra vid hans könsorgan. Efteråt tröstar han henne och fastän Dugard inte vill låter hon sig tröstas, för det finns ingen annan där (Dugard, 2011:28-29). Han leder henne sedan till ett litet rum, och till en början får hon handbojor då han inte litar på henne. Minst en gång om dagen kommer han med mat, och Dugard skriver själv att hon blev beroende av honom för allt så som exempelvis mat, toalettbesök och sällskap. Han försökte ofta få henne att skratta, och hon såg fram emot hans besök (Dugard, 2011:35). Det skapas en form av stockholmsyndrom (Bejerot, 2002), där kidnapparen Garrido är den ende Dugard kan vända sig till. Hon är ensam, rädd och väldigt ung, och han är den ende där för henne, samtidigt som han är förövaren.

En vecka senare kommer han in med en milkshake, och förklarar att hon får mat när de är klara. Han förgriper sig på henne, och säger att det inte kommer göra lika ont nästa gång om hon inte gör motstånd. Efter det fortsätter våldtakterna ofta, i princip varje dag (Dugard, 2011:38-40). Några dagar senare slipper hon handbojorna, och han lovar henne en kattunge. Det blir en av många, och han brukade ha en tendens att ta dem ifrån henne när han tröttnade (Dugard, 2011:43, 46-48, 79-80). Garrido var dock en smart man, och genom att visa henne någon form av närhet och värme, bryter han även ned henne och gör henne medgörlig. Samtidigt vill Garrido visa att han har makten och tar därför ifrån Dugard katterna när han känner för det. Dahl (1968:64) menar på att det är relationer mellan människor som skapar makt. Genom att ta ifrån Dugard katterna återupphåller Garrido den här makten.

Garrido berättar för Dugard att hon hjälper honom med hans sexproblem, och att han inte behöver skada andra människor för han har henne. Hon vill inte att andra ska skadas och vill skydda andra från att råka ut för honom (Dugard, 2011:47).

Hon flyttas även ofta mellan de olika tälten och skjulen på bakgården. I ett av husen finns en TV, och första gången hon är där råkar hon ut för något Garrido kallar en ”tripp”. Det är när han tar metamfetamin och utför olika sexuella akter med henne under en längre period. Han hotar henne med elpistolen när hon inte vill (Dugard, 2011:57-59). Med hjälp av vapnet visar han än en gång att han har makten, och att Dugard måste lyda även om hon inte vill. Deras interaktion med varandra, även om den utförs genom hot, gör att Phillip hamnar i maktposition över Jaycee. Foucault (2004) menar på att interaktioner skapar maktpositioner. Det vill säga att när Garrido interagerar med Dugard på ett vis som gör att han bestämmer, skapas också en maktposition för honom. Med hjälp av hot får Phillip Jaycee att göra saker hon annars inte hade gjort. Dahl (1968:64) skriver att individer är fria att handla på det sätt som de själva vill, och ett maktförhållande uppstår när denna frihet hindras på grund av en annan persons handlingar.

Från början besöker inte kidnapparens fru Nancy Garrido den kidnappade Dugard, men efter ett tag kommer hon dit och ger henne mat. Phillip Garrido menar på att Nancy Garrido är avundsjuk, och offret Dugard får även uppleva flera av Nancy Garridos humörsvingar, som ofta gör att hon hoppar över besök. Dugard försöker få Nancy Garrido att tycka om henne (Dugard, 2011:66, 71-72).

Paret Garrido ger även Dugard presenter ibland, och försöker skapa en illusion av en familj när hon inte utnyttjas sexuellt. De ser bland annat film eller äter mat tillsammans (Dugard, 2011:68, 70).

1993 börjar kidnapparen Garrido prata om Gud och att han läser bibeln, samt försöker sluta med droger. Det gör att tripparna blir färre (Dugard, 2011:77). Påsken 1994 spenderar Dugard med paret Garrido. De äter mat som Phillip Garridos mamma lagat och Dugard får ett påskägg.

De påpekar även att hon gått upp i vikt och att hon kan vara gravid (Dugard 2011:105). Hennes första barn föds den 18 augusti 1994, och förlöses av kidnapparens fru Nancy Garrido. Dugard är 14 år gammal. 12 november 1997 föds hennes andra dotter (Dugard, 2011:116, 135). Nancy Garrido har en tendens att låtsas att det är hennes barn, och snart påpekar Phillip Garrido att Nancy Garrido känner sig utanför. Han föreslår att Nancy Garrido ska kallas mamma och Dugard storasyster. Han menar på att de då kommer kännas mer som en familj. Dugard får även välja ett namn till sig själv, Allissa (Dugard, 2011:120, 153-154). Dugard kan gå med på det här eftersom kidnapparen Garrido har ett maktövertag. Dahl (1968:64) menar på att maktrelationer kan få den i underläge att göra saker denne inte vill. Hon gör än en gång något hon egentligen inte vill, enbart för att göra Phillip Garrido och Nancy Garrido glada, och därmed skydda sig själv. Även med rational choice (Scott, 2000:4) för att skapa en bättre situation för sig själv. Hon anser att det blir bättre för henne om hon spelar med, eftersom hon ändå inte har något att säga till om.

Offret Dugard får under sin fångenskap även hjälpa till att göra visitkort på Garridos nya företag, samt följa med ut på fler och fler utflykter. Under utflykterna hoppas Dugard bli igenkänd, men det händer aldrig (Dugard, 2011:139, 158-159). Paret släpper hela tiden mer på gränserna, låter döttrarna och Dugard gå utanför i trädgården, träffa vissa människor och liknande. Kidnapparen Garrido berättar att Dugard och döttrarna är några grannars barn (Jaycee Dugard Documentary, 2014).

Efter ett tag blir Garrido mer och mer paranoid, samt arg på systemet, så som polis och rätten. Han har även en övervakare sedan våldtäktshändelsen för flera år sedan, och denne byts ut några gånger, och träffar till och med Dugard. De är dock där för att ta drogtester på Garrido, och han känner antagligen att ingen kommer upptäcka honom. Han börjar tala mer och mer om gud (Dugard, 2011:197-198).

Kidnapparen Garrido bär på den tiden ofta runt på en svart låda, som han menar talar till honom med hjälp av tankekraft, och att han kan bota schizofreni. En dag går han till FBI för att prata om detta, och till ett universitet i Berkeley. Han lämnar även dokument som beskriver hans idéer. De blir misstänksamma, då han talar osammanhängande och betar sig konstigt. En av dem ger namnet till sin chef, och de kollar upp honom. Hans brottsregister som våldtäktsförövare och kidnappare gör att han kallas in, särskilt då han hade med sig två unga flickor. Vid nästa möte berättar han att de är hans döttrar, och de nämner att de även har en äldre syster hemma. En av poliserna frågar hans övervakare om detta, och han berättar för henne att Garrido inte har några barn. De kallar därför in honom igen nästa dag. Då följer även Dugard, som han då kallar Allissa, och Nancy Garrido med. De blir uppdelade för förhör, och Phillip Garrido erkänner allt (Jaycee Dugard Documentary, 2014).

Garrido säger själv i en telefonintervju att det som hänt var sjukt i början, men att han helt vänt sitt liv och att hans dokument han lämnade till FBI är väldigt viktiga. Han menade på att Dugard själv skulle berätta hur hjärtvärmande deras historia var (TheKCRACHannel, 2002).

Paret åtalades med 29 punkter av kidnappning och våldtäkt för vad som hände mot Dugard (La Ganga, 2009). I början ville de inte erkänna sina brott, och Phillip Garrido ansåg att han inte gjort något fel (Jaycee Dugard Documentary, 2014). Garrido använder sig av en neutralisationsteknik, där han menar på att han inte gjort något fel, och att Jaycee bland annat botat honom. Sarnecki (2009:240) beskriver neutralisationstekniker som sätt att skjuta ifrån sig en händelse, och därmed skylla ifrån sig på andra omständigheter.

Nancy Garrido säger sig oskyldig till 18 punkter, bland annat våldtäkt och barnpornografi (KTVU, 2011). Hon fick 36 år till livstid, och Phillip Garrido 431 år till livstid (Saveri, 2011). De båda dömdes till sist för både kidnappning och våldtäkt. Dugard var inte med under rättegången, och skrev i ett uttalande att hon ”inte ville slösa en sekund till av sitt liv i deras närvaro” (BBC, US & CANADA, 2011). Deras straff skulle gå att förklara med avskräckningsteorin, där de långa straffen visar på att brott som kidnappning och våldtäkt inte är välkommet i samhället, särskilt inte av en ung flicka. Jareborg och Zila (2010:75) beskriver avskräckningsteorin som sådan att den ska avskräcka både samhälle och förövare från att utföra brottet. Att Nancy Garrido får ett mycket lägre straff kan både bero på att hon mestadels var Phillip Garridos medhjälpare, men även på det faktum att hon är kvinna och därför ingen ideal gärningsman. Christie (2001:54) menar på att en ideal gärningsman skapas ur situationen, och kan hjälpa utomstående att döma förövaren hårdare.

Fallet skapade stora rubriker från början då Dugard kidnappades, och satte skräck i samhället. Moralpanik utbröt, och gjorde att många föräldrar inte vågade släppa ut sina barn. Man trodde att brottet kunde hända alla, närsomhelst (Jaycee Dugard Documentary, 2014). Det kan ha lett till att invånarna antingen blev mer misstänksamma, eller att de började försöka hjälpas åt att komma över händelsen. Moralpanik kan enligt Cohen (2002:26, 35) vara skadligt, då man försöker förklara en händelse som verkar orimlig. I det här fallet gjorde det människor mer rädda (Jaycee Dugard Documentary, 2014).

Steven Stayner, ytterligare ett offer som passar in väl i den här kategorin, kidnappades december 1972 av Kenneth Parnell i USA. Sju år gammal blev han stoppad på väg hem från skolan av en man för att tala om kyrkan, och sedan erbjuden lift hem. Han hoppade in i bilen där kidnapparen Parnell satt bakom ratten (MacGowan, u.å:kap 1).

Stayner blir ett idealiskt offer. Alla Christies (2001:48) fem punkter för att skapa ett idealiskt offer passar in. Som sjuårig pojke ses han som svag, han var på väg hem från skolan, så han höll på med en respektabel sysselsättning och var på en oklandervärd plats. Dessutom trodde han att

Parnell och Murphy var från kyrkan. Båda var större än Stayner, och kan därmed räknas in i kategorin stor och ond, samt att de var okända för Stayner.

Parnell erbjuder Stayner leksaker att leka med, och påstod även att han ringt Stayners mamma, och fått ett ja att han kunde stanna. Stayner, som bara var sju, förstod inte bättre och ifrågasatte inte Parnell. När dagarna blev veckor pratade Stayner ofta om att han ville åka hem, och snart berättade Parnell att föräldrarna inte ville ha tillbaka Stayner. På den tid Stayner bott hos Parnell hade kidnapparen lärt sig saker om Stayners liv, och visste att Stayner straffats av sina föräldrar för ett mindre upptåg innan sin kidnappning. Detta använde han sedan för att manipulera Stayner att tro honom. Efter ytterligare ett tag berättade kidnapparen Parnell också att han träffat en domare, och fått vårdnaden om Stayner. Härefter skulle Stayner heta Dennis Parnell, och kidnapparen Parnell skulle kallas ”pappa” (MacGowan, u.å:kap 2). Parnell ville ha en pojke han kunde behandla som en son, samtidigt som han kunde leva ut sina pedofilfantasier. Han planerade att kidnappa en pojke, och visste sedan exakt vad han gjorde när han manipulerade offret Stayner till att stanna.

Stayner berättar att han som nioåring började misstänka att Parnell ljugit för honom om att hans föräldrar lämnat ifrån sig honom, men kollade inte upp det närmre. Han berättar även att han ofta lämnades ensam, och förstår inte ens själv varför han inte försökte fly (MacGowan, u.å:kap 3). Stayner har utvecklat en slags lojalitet till Parnell, och vill därför inte ifrågasätta honom. Han handlar med rational choice, där han verkligen tror att Parnell har vårdnaden om honom, och att han därför bara skulle bli tillbakaskickad dit om han försökte fly. Rational choice handlar som skrivet om att man gör rationella val för att skapa störst vinning för sig själv (Scott, 2000:4).

Under sin fångenskap fick Stayner relativt ofta göra som han ville. Parnell tenderade att skämma bort honom, antagligen för att hålla kvar honom i fångenskap. Stayner fick även tillgång till alkohol och droger i ung ålder, som Parnell tillhandahöll.

I fångenskapen blev Stayner misshandlad och sexuellt utnyttjad, och lärde sig fort att om han lydde kunde han undkomma slagen (MacGowan, u.å:kap 4). Det blir en maktsituation, där Parnell visar sin makt över Stayner med slag, och för att undgå dessa gör Stayner som Parnell säger. Robert Dahl (1968:64) beskriver att en person i en maktposition kan få den som är underlägsen att göra som makthavaren säger.

1980 kidnappade Parnell en annan pojke vid namn Timmy White. Stayner tog White till polisstationen för att rädda honom. White känns igen, men ingen vet vem Stayner är, som dessutom vägrar berätta. Detta kan bero på stockholmssyndromet (Bejerot, 2002), där han byggt upp en lojalitet och relation till Parnell som är svår att bryta. Han har svårt att släppa Parnells lögner (MacGowan, u.å:kap 6). Parnell var den ende Stayner hade på lång tid, och Stayner var

väldigt ung när Parnells lögn indoktrinerades i honom. Stockholmsyndrom (Bejerot, 2002) var dock inget man vanligen reflekterade över på den tiden.

1981 är kidnapparen Parnell i rätten två gånger. Först för åtalen gällande Timmy White, och ett halvår senare för åtalen gällande Steven Stayner. Stayner berättar då bland annat om alla de sexuella övergreppen och om tiden i fångenskap (MacGowan, u.å:kap 8). Parnell fick fem år som straff (I know my first name is Steven, 2012:14). Avskräckning är ingen teori som fungerar här, då straffet var väldigt lågt. Dock reagerade samhället något enormt på detta, och inte långt efter förändrades lagarna för att kunna skydda offer som Stayner och ge deras kidnappare ett högre straff (I know my first name is Steven, 2012:14). Det utbrister alltså en form av moralpanik, som till sist även påverkar rätten i rätt riktning. Moralpanik fungerar ofta som stärkande och omformande av samhällets moraliska gränser enligt Goode & Ben-Yehuda (1994:31), vilket det gjort i det här fallet.

Natascha Kampusch kidnappas den 2 mars 1998 vid tio års ålder, av Wolfgang Priklopil. Priklopil kidnappade henne när hon var på väg till skolan, och drog in henne i sin vita skåpbil. Hon är också ett idealiskt offer. Hon passar in på Christies (2001:48) fem punkter för att ett idealiskt offer ska kunna skapas, och hennes kidnappningssituation ser nästan exakt ut som Dugards, där hon stämmer in på alla fem punkterna.

Under sin åtta år långa fångenskap hölls hon under garaget till kidnapparen Priklopils bostadshus, i ett litet utrymme. Efter ett tag lät han henne komma upp i huset, och bland annat göra hushållsarbete. Efter ytterligare ett tag gjorde de även utflykter ihop, och åkte bland annat på en skidresa tillsammans. Offret Kampusch berättar att hon hela tiden ville fly, men aldrig hittade ett sätt att göra det på. Hon blev till och från även väldigt misshandlad av Priklopil (Paterson, 2006).

Kampuschs rum var väl dolt, och både fönsterlöst samt ljudisolerat. Priklopil brukade ge Kampusch mat och annat hon behövde. Han gav henne även sådant som böcker, och lärde henne läsa, skriva samt räkna. Kampusch fick ibland även använda en TV och radio som fanns i hennes rum (BBC, 2006.a). Priklopil hade en vältänkt plan med sin kidnappning, hade byggt ett dolt rum att ha henne i, och planerade antagligen att ha henne för alltid. Det kan också ha varit en anledning till att han försökte uppfostra henne. Han är dock medveten med riskerna, men gör allt för att offret Kampusch inte ska kunna fly. Eftersom ett lojalitetsband (Bejerot, 2002) skapats mellan dem gör det också att Kampusch faktiskt har svårt att fly bland annat på deras utflykter.

Kampusch erkänner även att hennes kidnappare Priklopil förgrep sig på henne, vilket hon till en början inte ville prata om och förnekade (Hall, 2013). Priklopil kontrollerade allt som hände i huset, och de nyheter hon fick läsa eller lyssna på, hade han kontrollerat innan. Ofta brukade han berätta för henne att om hon skulle fly, tänkte han ta livet av sig och antagligen andra på vägen.

Bara timmar efter Kampusch flykt den 23 augusti 2006, hoppar Priklopil framför ett tåg och tar livet av sig (BBC, 2006.b). Detta kan ha varit en anledning till att Kampusch inte flydde tidigare, då hon visste om att det skulle ske. Kidnapparen Priklopil hade antagligen en enorm makt över offret Kampusch, och utnyttjade sin position genom olika saker, så som att kontrollera vad hon läste. Dahl (1968:64) beskriver hur någon i en maktposition kan kontrollera dem i underläge, och att detta upprätthåller maktrelationen. Att Priklopil tar självmord kan ha varit för att han inte ville leva resten av sitt liv i fängelse. Detta kan bero på att han inte ville känna sig helt bortkopplad från samhället, vilket i så fall antagligen skulle ske, samt en rädsla för trakasserier och misshandel. Med hjälp av Durkheims (1983:105) teori om självmord kan man se att människor kan ta självmord när de inte längre känner en samhörighet till resterande samhälle.

Händelsen med att en ung flicka kidnappades kan ha skapat moralpanik, men även en sådan händelse som att Wolfgang tar livet av sig på en publik plats kan ha skapat någon form av moralpanik. Människor ser eller hör talas om händelsen och reagerar med bland annat rädsla. Cohen (2002:26) menar att samhället reagerar på oväntade händelser, och att denna reaktion oftast bottnar en vilja att förstå vad som hänt. Om reaktionerna blir överdrivna i jämförelse med vad som hänt och det sker en feltolkning kan moralpanik uppstå (Cohen, 2002:viii). I det här fallet kan det alltså ha blivit så att folk reagerat mer än brukligt mot en händelse som är relativt ovanlig.

Även om kidnapparen Priklopil aldrig döms i domstol, kan hans självmord ändå ses som avskräckande, då han tog livet av sig för att inte tillfångatas. Om inte annat är det ett oskadliggörande i form av utrotning, där han inte längre kan begå något brott. Oskadliggörande är, enligt Jareborg och Zila (2010:83) när en förövare utrotas bland annat genom dödsstraff, så att denne inte längre kan begå ett brott. Att han dessutom valde mellan döden och fängelse kan i och för sig ses som avskräckande, då samhället kan fundera över varför. Kanske tänker de att Priklopil enbart hade två val – att dö eller fängslas, och därmed valde döden. Att han inte ville tillbringa resten av livet i fängelse. Det blir en effekt av allmänprevention, då andra kanske avstår när de ser hur illa det kan gå. Jareborg och Zila (2010:74) beskriver moralbildning som något som syftar att visa samhället att kriminellt beteende straffar sig, vilket i sin tur bidrar till en normbildning hos invånarna. I det här fallet var det inte rätten i sig som utförde moralbildningen och avgav straffet, men det kan ha skett en form av moralbildning ändå.

5.3 Kvinnokidnappning

Kvinnor och män behandlas inte lika, även om många länder kämpar för att det ska bli jämställt. För kvinnor gäller det ofta sämre lön, lägre arbetspositioner och en förväntan att de ska vara hemma med barn och hushållsarbete. För män handlar det ofta om svårigheter i vårdnadstvister,

att de oftare utsätts för våld och misshandel, samt att de har förväntningar på sig att ta på sig en särskild mansroll. Det innebär inte att kvinnor går fria från våldssituationer, långt ifrån. Bland annat är våld i parrelationer och sexuellt våld mot kvinnor vanligt (UMO, u.å). Minst en tredjedel av alla världens kvinnor utsätts för allvarligt våld under sin livstid. För det mesta handlar det om våld från en närstående man – partner eller nära släkting. Kvinnorna är många gånger för rädda eller skamsna att de inte vill anmäla, och de som gör det blir ofta inte tagna på allvar (Stensell, 2013).

I vissa länder är brudkidnappning vanligt, där kvinnor kidnappas av män som vill ha dem, och hålls fångna över natten. När de sedan kommer tillbaka anses de befläckade, och tvingas gifta sig med sin kidnappare. Detta oavsett vad som hänt under natten (Collin, 2010). I en undersökning från Sverige hade 34 procent av de frågade kvinnorna utsatts för någon typ av sexuellt våld sen de fyllt 15. Runt två tredjedelar av kvinnorna i åldern 18-35 hade trakasserats sexuellt. Åtta av tio anmälda våldtäkter gäller en bekant förövare till offret (NCK, 2014). Enligt en rapport från BRÅ (Grevholm, Nilsson & Carlstedt, 2005:24) är 85% av de som våldtas över 15 år. 20% av dessa våldtas av en obekant förövare. Ofta är offret ungt, och det är vanligt med fler än en förövare (Grevholm et al., 2005:31).

Det finns även kvinnor som kidnappas, och används för bland annat sexuella syften. Kvinnor är, som nämnt ovan, redan utsatta i samhället. Kvinnor får däremot inte särskilt mycket plats i media, enbart 30 procent, medan männen får 70. En ovanligare händelse får mer utrymme i media och en kidnappning får därför stort genomslag (Umeåregionen, u.å). Det är inte alltid säkert att kvinnan varit ett idealiskt offer. Christies (2001:48) alla fem punkter för att skapa ett idealiskt offer möts alltså inte alltid. Kvinnans försvinnande kan ändå skapa stora rubriker, speciellt vid misstanke om kidnappning. Media tar tillfället i akt att rapportera om en ovanlig händelse vilket kan skapa moralpanik, där resterande samhället tror att en sådan typ av brott är vanligare än den är. Ibland kan samhället även sätta press på ledande politik, och därmed skapa nya normer och till sist en lagändring (Kauranen, 2008:49).

Om kvinnan varit kidnappad en längre tid, och sedan på något vis lyckas fly eller räddas, skapar detta ett medlidande hos samhället. Om kidnapparen, eller kidnapparna, varit distinkta, offret någon man kan känna igen sig med och fallet skulle kunna få konsekvenser för hela samhället (Cohen, 2002:xi) kan moralpanik, även här, utbryta. Det ifrågasätts bland annat, efter fallet i Cleveland med kidnapparen Ariel Castro (som kommer nämnas nedan), att vita kvinnor får större medialt utrymme. Svarta utsätts fortfarande för rasism, och en vit kvinna ger därför större del av samhället något att känna igen sig i (McKelvey, 2013).

Kidnappningarna i Cleveland rör tre unga kvinnor, Michelle Knight, Amanda Berry och Georgina "Gina" DeJesus, som kidnappades mellan 2002-2004 av en man vid namn Ariel Castro.

Michelle Knight kidnappades 2002 vid 21 års ålder (Almasy & Smith, 2013). I en exklusiv intervju med Dr Phil berättar hon bland annat om tiden före kidnappningen. Hur hon kom från stökiga hemförhållanden, och förlorade sin son på grund av mammans pojkvän. Han hade en dag kommit hem full, och vridit om sonens ben tills det bröts. Socialen menade på att Michelle inte gjort allt för att skydda honom, och kom fram till att miljön var alldeles för osäker för sonen (Dr Phil, 2013:1).

Dagen hon kidnappas är hon på väg till ett möte hos socialen. Hon går vilse och går därför in i en annan byggnad för att fråga om vägen. Kidnapparen Castro hör konversationen och säger att han vet var det ligger, och offret Knight känner igen honom då hon träffat hans dotter Emily. Hon hoppar in i bilen, och förklarar vart de ska. Castro säger då att han bara ska hem om och kolla till hundvalparna, men Knight stannar kvar i bilen. Snart kommer han tillbaka och säger att hon kan följa med in för att få en hundvalp att ta med till sin son. Hon säger okej, följer med, och efter viss tvekan även uppför trappan. Istället hängs hon upp på väggen vid ett rör och lämnas där i 24 timmar (Dr Phil, 2013:1).

Vid tidpunkten för Knights kidnappning letade ingen efter henne, då det spekulerades i att hon var arg över den förlorade vårdnaden, och därmed rymt självmant (Atassi, 2013). Michelle Knight kunde aldrig ses som det idealiska offret. Christies (2001:48) fem punkter för att ett idealiskt offer ska skapas möts inte. Hon var kanske svagare än Castro, men resten överensstämmer inte. Det kan spekuleras i om ett socialsamtal räknas som ett respektabelt projekt. Hon var på väg dit för att försöka vinna tillbaka sin son, vilket ses som respektabelt. Däremot blev han tagen från första början, och en sådan händelse kan anses som icke respektabelt i många ögon. Hon sågs dessutom som arg över händelsen, och kunde därför, enligt utomstående, lika gärna ha lämnat sin son i sticket. Inte heller kan det räknas som att hon var på en legitim plats, då hon självmant hoppat in i en någorlunda främlings bil. Kidnapparen Castro kan inte heller ha räknats som stor och ond, i alla fall inte vid den tidpunkten och ur hennes perspektiv – för då skulle hon aldrig satt sig i bilen. Inte nog med det så kände hon Castros dotter, vilket gjorde att han inte var en okänd gärningsman. Ska man se det utifrån ett sådant perspektiv är hon därför inte ett idealiskt offer, och mediauppbådet kan som resultat av detta blivit mindre.

Offret Knight berättar att under sitt första år får hon ofta höra att hon någon gång kommer släppas fri, och att han ska hitta andra flickor att kidnappa. Mycket då han tyckte hon var för gammal, och trodde hon var en tonåring. Han brukade även påminna henne om att hennes son var hos någon annan nu (Dr Phil, 2013:1).

Amanda Berry kidnappas ett år senare av Ariel Castro, år 2003, en dag innan hon fyllde 17. Detta då hon var på väg hem från sitt jobb på Burger King (BBC, 2013). Hon mötte då Castro och en annan kvinna i hans bil. Hon tyckte sig känna igen kvinnan och accepterade därför att

hoppa in i bilen. Innan dess ringde hon sin syster och sa att hon fått skjuts. De körde till Castros hus, då Berry trodde hon skulle träffa Castros dotter Angie. Berry kände dock på sig att huset inte var säkert, och försökte fly men råkade springa fel eftersom det var mörkt. Han våldtog henne och satte sedan silvertejp runt hennes handleder, ben, mun samt en motorcykelhjälm över hennes huvud. Sedan tog han med henne ner i källaren, satte fast henne med en kedja och lämnade henne ensam över natten. Ungefär som han gjort med sitt första offer Michelle Knight (Picciano, 2013). Berrys försvinnande räknades först som ett rymningsfall, tills hennes telefon används en vecka senare av en okänd person, för att ringa hennes mamma. Då fattade FBI misstankar om att det inte gällde en rymning (Gray, 2013). Dock tog de ändå hennes fall mindre seriöst på grund av det antagandet, precis som med Knight. Berrys mamma sa flera gånger att Berry inte kunde ha rymt, bland annat då hon lämnat pengar och telefonladdare hemma, haft sin Burger Kinguniform och oftast var hemma. Offren Berrys och Knights, till skillnad från tredje offret DeJesus senare, försvinnanden togs alltså inte seriöst. Berrys ändrades senare, men om enbart Knight kidnappats skulle ingen antagligen letat alls (Stratford, 2013). Berrys mamma gick dock ofta ut i media, bad efter sin dotter och gjorde allt för att hitta henne, vilket Knight och Berry kunde se på TV i fångenskap (Dr Phil, 2013:1-2).

Amanda Berry kan alltså inte heller helt ses som ett idealt offer. Hon kan måhända också ha varit svagare, och hon sysselsatte sig med ett respektabelt projekt då hon jobbade. Hon var på väg hem från jobbet, vilket kan räknas som en legitim plats – tills hon självmant går in i bilen. Detta gör hon dock för hon tror sig känna kvinnan och därmed inte borde ha något att oroa sig för. Kidnapparen Castro sågs inte som stor och ond just då, men blev det måhända senare inne i huset. Berry, precis som offret Knight, verkade också ha känt en av Castros döttrar, och därför kan Castro inte ha varit en helt okänd gärningsman för henne. Fler punkter stämmer överens än för Knight, men Berry är inte heller ett fullständigt idealiskt offer. Hon möter inte alla Christies (2001:48) fem punkter för att bli ett idealiskt offer. FBI räknade ju dessutom henne som ett rymningsfall först, vilket än mer kan visa på att hon från början inte var en person vars försvinnande man la tid på att undersöka.

Georgina ”Gina” DeJesus kidnappas ytterligare ett år senare, 2004, vid 14 års ålder. Hon ses senast vid en betaltelefon den andra april, då hon var på väg hem med en klasskamrat, Arlene. Arlene var Castros dotter, och de två flickorna hade ringt Arlenes mamma för att fråga om de kunde sova över hos DeJesus (Dissell, 2013). Mamman sa nej, och de gick åt olika håll (BBC, 2013). DeJesus fall uppmärksammas väl i media, och undersöktes av polis och FBI. De bad om hjälp från samhället, och följde upp varje tips de fick. De arresterade till och med sju lagöverträdare i början, för att se om de kunde få någon form av information. Även här funderade de dock över om hon kunde ha rymt, men misstankarna om kidnappning var större (Zicari, 2008).

Eftersom hon var så ung kan det ha skapat en slags moralpanik runt hennes fall och försvinnande. En polis i chefsposition säger till och med att han är trött på att ” *dessa djur tar våra barn*” (Zicari, 2008). Många i samhället kom med tips, letade efter DeJesus och följde med i allt som hände. Det skulle kunna ha lett till någon form av rädsla och upprördhet i samhället, vilket i sin tur skulle kunna utvecklas till en form av moralpanik, då både media och samhället upprördes och kände medlidande över hennes försvinnande, vilket kan ha stärkt banden i samhället. Goode och Ben-Yehuda (1994:31) beskriver moralpanik som något som regelbundet utbryter i samhället, och fungerar som stärkande och omformande av samhällets moraliska gränser. Att hjälpa till vid DeJesus försvinnande kan alltså ha varit stärkande.

DeJesus kan än mer ses som ett idealiskt offer, men inte heller helt perfekt. Hon möter fler av Christies (2001:48) punkter som skapar ett idealiskt offer. Hon är än svagare än både Knight och Berry, då hon är så pass ung. Hon höll på med ett respektabelt projekt, skolan. Hon var även på en oklandervärd plats, även om kidnapparen Castro lockade henne med en skjuts också (Blackwell, 2013). Detta då hon, mer än de andra, kände Castro och hans dotter eftersom de gick i samma klass. De hade antagligen träffats flera gånger innan och att hon hoppar in i hans bil borde därför inte kunna ses som något konstigt. Castro sågs inte som stor och ond i hennes ögon, men i jämförelse med henne var han mycket större, då han var vuxen och hon en ung flicka. Han var dock, som skrivet, inte okänd för henne. Dock kan DeJesus unga ålder ha resulterat än mer i den typen av mediauppbåd och oro det blev över hennes försvinnande.

Under tiden i fångenskap hotades, misshandlades, torterades, våldtogs och inspärrades kvinnorna. I början höll han dem i källaren, fastkedjade, bundna och med en motorcykelhjälm över huvudet. Första offret Knight berättar att hon knappt fick luft i den, och ofta svimmade (Dr Phil, 2013:1-2). Efter ett tag fick de flytta till ovanvåningen. De var nästan aldrig tillsammans, förutom Knight och tredje offret DeJesus som ofta fick spendera tid ihop bland annat nere i källaren. Knight var den som misshandlades mest, och kidnapparen Castro brukade även hota med att allt han gjorde mot henne var han även tvungen att göra mot offret DeJesus. Knight brukade dock skydda DeJesus, genom att bland annat slänga sig framför och säga att det var henne Castro hatade, inte DeJesus (Dr Phil, 2013:2). Berry däremot träffade de inte så ofta.

Offret Knight blev gravid fem gånger under sin fångenskap, och varje gång misshandlade kidnapparen Castro henne tills hon fick missfall. Bland annat genom att slå en hantel i magen på henne, eller genom att hoppa på hennes mage som när man hoppar i en säng. Han brukade ofta komma och våldta henne om de andra inte ville, misshandlade henne mest och tryckte ofta ned henne psykiskt med ord som att ingen älskade henne och påminnelser om hennes son (Dr Phil, 2013:1-2). Hon tror själv att hon var mest utsatt för att han inte kunde bryta ned henne. Han försöker därmed visa sin makt på andra sätt. Enligt Foucault (2004) är det människors interaktion

med varandra som skapar maktpositioner. Genom att inte låta sig brytas ned, tar hon även ifrån kidnapparen Castro en del av hans makt. Han försöker ta tillbaka denna genom exempelvis våld, och enligt Dahl (1968:64) teori om maktförhållanden kan Castros styrka och skrämstaktik göra att kvinnorna inte vågar sätta sig upp mot honom för mycket, då de märker av sin egen brist på makt.

Att Castro höll kvinnorna fångna, och utsatte dem för sin tortyr, misshandel och våldtäkter kan förklaras bland annat med rational choice, då han antagligen övervägt riskerna mot de vinster han ansåg sig få genom kidnappningarna. Han ville maximera sin egen lycka, och ansåg att riskerna med att bli upptäckt inte var tillräckligt stora. Scott (2000:4-5) menar på att rationella val görs hela tiden, och att människor konstant väger vinster mot risker för att göra val med så stort vinstresultat som möjligt. Castro har planerat kidnappningarna, vet vad han gör och har ett mål med att hålla kvinnorna inspärrade. Han håller dem för sitt eget nöjes skull. Har han en dålig dag kanske han misshandlar kvinnorna mer än vanligt och handlar därmed efter sina känslor. Att han inte lägger någon större vikt vid varför han gör som han gör. Han hade även en tendens att slänga pengar på bland annat offret Knight, kalla henne prostituerad och mena på att hon fick betalt för sin tid där och därför skulle han få göra vad han ville. Han var besatt av prostituerade (Dr Phil, 2013:1-2). Detta kan förklaras bland annat med Dahls (1968:64) maktteori, som menar på att relationer skapar makt. Castro ville upprätthålla sitt övertag och gjorde sådant för att visa att han hade makten, och som ett sätt att förnedra kvinnorna. Det kan även ha varit en neutralisationsteknik, där han rättfärdigade sina handlingar gentemot kvinnorna genom att "betala" dem. Sykes och Matza (Sarnecki 2009:240) förklarar neutralisationstekniker med att man förnekar ansvar och skyller ifrån sig på andra omständigheter.

Amanda Berry födde även en dotter i fångenskap, medan Michelle Knight inte fick föda något barn alls. Knight säger att det kan ha berott på att han inte ville ge henne ett barn, eftersom hon var så uppstudsigt, samt att Berry bland annat var blond och han tyckte om det (Dr Phil, 2013:2).

Berry är den som lyckas fly, och när hon ringer polisen nämner hon bara sitt namn, vilket Knight reagerar på och blir ledsen över (Dr Phil, 2013:2). När poliserna sedan kom till huset hoppade Knight rakt upp i famnen på en av dem och vägrade släppa taget, lycklig över att äntligen vara fri (Dr Phil, 2013:2). Kidnapparen Castro, samt två av hans bröder, arresterades (Almasy & Smith, 2013). Bröderna släpptes senare (Duke, 2013).

Ariel Castro åtalades två dagar senare och erkände sig skyldig till 937 brott, så som kidnappning, våldtäkt och mord. Eftersom han erkände slapp hans tre offer vittna i rätten. Han hade även ett krav för sitt erkännande, att han skulle besparas från dödsstraff (Stanglin, 2013). Ariel Castro fick livstid i fängelset, plus 1000 år för att försäkra sig om att han skulle dö i där

(Muskal, 2013). Under rättegången har Castro antagligen handlat utefter rational choice, där han övervägt risken med att inte erkänna och eventuellt få dödsstraff, mot risken att erkänna och få ett långt straff. Han har antagligen räknat ut att bevisen varit för många, och att ett erkännande skadar honom minst. Rational choice handlar om val man gör som ger en mest vinst, och kostar minst (Scott, 2000:1-2). Med hjälp av avskräckningsteorin kan man förklara Castros långa fängelsestraff. Rätten vill visa samhället att en sådan handling som Castro utfört inte är okej. Att straffet ska vara så pass starkt att hans handling inte längre räknas som lönsam ens i hans ögon. Jareborg och Zila (2010:75) beskriver avskräckning som något som ska avskräcka både samhället samt förövaren från att utföra brottet.

Den tredje september 2013 tar dock Ariel Castro ändå livet av sig och hittades i sin cell runt 21.20, hängd med sitt eget lakan. Detta var antagligen ett självmord som han inte haft i beräkningar innan när han övervägt fördelar och nackdelar med långt fängelsestraff gentemot dödsstraff. Ökad frustration från Castro i hans fängelsejournal och vetskapen om att han skulle tillbringa resten av livet i fängelset, och därmed råka ut för konstant trakassering, kan ha lett honom till att avsluta sitt liv (Welsh-Huggins, 2013). Enligt Durkheim (1983:105) kan människor begå självmord när de inte längre känner någon samhörighet med samhället eller sin omgivning. Castro har antagligen känt att han inte längre haft någon plats i samhället, och därför inte orkat med att leva längre. Hatet från media och samhället kan ha varit en drivande faktor till Castros självmord, och detta hat kan ha varit en följdverkan från moralpanik. Moralpanik brukar ordna till en förändring, oftast gällande normer eller rätten (Cohen, 2002). För att moralpanik ska ske behövs det en distinkt, lämplig fiende som ej är för inflytelserik, ett igenkännbart offer och en ömsesidig förståelse om att det inte enbart handlat om ett enskilt fall. Castro var en lämplig fiende, Berry blev det igenkännbara offret som samhället kopplat sig till och även om den här typen av kidnappning i sig inte är särskilt vanligt, är våldtäkter och annan våld gentemot kvinnor desto vanligare. Detta gör alltså att en typ av moralpanik kan ha utbrutit, och påverkat olika delar, bland annat Castro, men även samhället genom att skapa en samhörighet och gemensam moral.

För att nämna två andra, passande fall för kategorin har vi valt Colleen Stan och sedan Elizabeth Smart. Colleen Stan kidnappades i maj 1977 som 20-åring. Hon var på resande fot genom norra Kalifornien, och brukade ofta lifta med andra utan att något hände, samt att det var väldigt vanligt att göra så. Hon berättar själv i dokumentären "The girl in the box" (documentarystorm, 2008) om hur hon brukade vara försiktig. En dag stannar Cameron Hooker, och har även med sig sin fru och deras åttamånadersbebis. Stan hoppar in för att lifta, och märker hur Hooker kollar in henne i backspegeln. De stannar vid en mack och Stan använder toaletten. Där känner hon på sig att något är fel, och är på väg att sticka därifrån, men går ändå tillbaka till bilen. Även om många på den tiden liftade, var Stan inget idealiskt offer. Hon möter inte alla

Christies (2001:48) punkter för att ett idealiskt offer ska skapas. Hon var relativt ung, och kan därför räknas som svag. Dock var hennes liftande varken ett respektabelt projekt, eller Hookers bil en legitim plats. Hooker var dessutom ingen stor och ond människa i samhällets ögon, även om han senare visade sig vara sadistisk. Dock var han totalt okänd för Stan.

Hooker kör utanför stadsgränsen, stannar bilen och frun Janice går ut med bebisen. Han sätter en kniv mot offret Stans hals och hotar henne. Sedan sätter han munkavle och ögonbindel på henne, samt en slags ”huvudlåda” han byggt själv (Documentarystorm, 2008).

Väl i huset hänger han upp henne på väggen likt ett Y och börjar piska henne. Stan tillbringar sju år i Hookers våld. Han ville bryta ned henne fysiskt och psykiskt och gjorde så bland annat genom att misshandla och tortera henne. Hon tillbringade merparten av sin tid i en låda under Hookers säng. Efter ett tag lurade han henne även att skriva på ett kontrakt som nämnde ”The Company” (forts. Rörelsen). Han berättade om hur Rörelsen kidnappade unga kvinnor och gjorde dem till sexslavar, och sa till henne att om hon skulle försöka fly skulle de jaga och döda henne samt hennes familj. Hon trodde på honom, och kände sig så pass rädd att hon skrev på kontraktet, och fick sitt slavnamn ”K” (Documentarystorm, 2008). Det blir ett maktförhållande där Stans frihet hindras på grund av Hookers handlingar. Ett maktinflytande uppstår sedan när Hooker får Stan att göra saker hon annars inte hade gjort. Dahl (1968:64) menar på att makt kan få den i underläge att lyda personen i maktpositionen, vilket även upprätthåller inflytandet.

Hooker brukade även utsätta sin fru för bland annat bondage, och hon lät honom kidnappa Stan om han lät henne vara fri från bondaget, men inte hade sex med Stan. Snart bröt han ändå sitt löfte, och utnyttjade även offret Stan sexuellt. Han började även testa sin makt över henne, genom att låta henne arbeta i trädgården, passa barnen, städa, och snart börja springa utomhus. Han tog tid på henne, så hon kom tillbaka innan tiden gick ut. Hon vågade inte springa iväg för hon trodde på Rörelsen. Stan fick även börja arbeta, då familjen hade ont om pengar. En dag lät han henne även ringa hem och prata med sin familj, samt senare åka och hälsa på. Stan vågade dock inte säga något till sin familj, och spelade med i charaden om att allt var bra. Och när Hooker kom och hämtade henne, sa de att han var hennes fästman (Documentarystorm, 2008).

En dag börjar kidnapparen Hooker utnyttja sin fru Janice igen, och strax därefter får Janice nog. Hon berättar för offret Stan att Rörelsen inte finns, och de flyr. Stan ringer även Hooker och säger att han inte har någon kontroll över henne längre (Documentarystorm, 2008). Janice kan ha handlat utefter en upplevd svartsjuka mot Stan när Hooker bröt löftena om att inte ha sexuellt umgänge med offret. Känslotillståndet som hon kan ha fått på grund av svartsjukan kan i sin tur gjort att Janice valt att ta beslutet att berätta sanningen för Stan och rymma med henne. Hon har antagligen inte agerat som hon gjort för att rädda Stan, utan det är troligtvis en effekt av hennes känslotillstånd.

Kidnapparen Hooker åtalades med 16 brott, bland annat kidnappning, våldtäkt och sodomi. Många förstod inte hur Hooker kunde stå skyldig till något sådant, då han inte såg ut som en ”typisk” kidnappare. Dessutom diskuterades det att offret Stan kunde ha flytt, och Hooker själv menade att hon gett sitt samtycke. Det fanns dock för mycket bevis mot honom, och rätten menade på att Stan var så pass hjärntvättad och manipulerad med Rörelsen. Domstolen sade att han var *”den farligaste psykopaten de stött på, mest för att han inte såg ut som det”* (Documentarystorm, 2008). Hooker fick 104 års fängelse (Ramsland, u.å.b:11-12). Med avskräckningsteorin (Jareborg & Zila, 2010:75) kan man förklara hans dom genom att rätten vill visa på att även om man inte ser ut som en kidnappare, men gjort sig skyldig till brott, döms man lika hårt ändå. Att hans handlingar inte var okej, fastän offret Stan hade chans att fly vid flera tillfällen. En moralpanik (Goode & Ben-Yehuda, 1994:32) kan även ha uppstått som skulle ha kunnat hjälpa till att ändra normen runt liftandet. Att det blev viktigare att varna för att lifta med okända människor, och en ny samhällsmoral kan därför ha bildats efter händelser som Colleen Stans.

Elizabeth Smart kidnappades som 14-åring den femte juni 2002 från sitt sovrum i Salt Lake City. Kidnapparna, Brian Mitchell och hans fru Wanda Barzee, tog henne till en camping vid en bergssida, där hon var fastkedjad, våldtagen och hotad med döden innan hon togs till Kalifornien (Kyung Kim, 2013).

Smart var en tystlåten, hängiven mormon som spelade harpa och älskade hästar (UCN, 2013). Hon kan räknas som ett idealiskt offer. Alla Christies (2001:48) fem punkter för att skapa ett idealiskt offer möts. Hon var svag då hon var så ung, sysselsatt med ett respektabelt projekt då hon sov och var på en legitim plats då hon var hemma. Kidnapparen Mitchell var dessutom stor och ond, samt okänd för offret.

Under sin fångenskap tvingades bland annat Smart att gifta sig med Mitchell, hotades med att om hon flydde skulle de döda henne och hennes familj, vilket hon trodde på då de visste var de bodde. (Golgowski, 2013) Hon tillbringade månader fastkedjad vid ett träd, blev våldtagen, tvingad att ta droger och dricka alkohol med paret, samt tvingades bära en ansiktsmask och en huvudbonad (Keneally & Quigley, 2013), behandlades som ett sexobjekt och fru för kidnapparen Mitchell och slav för kidnapparen Barzee. Mitchell hade även berättat för offret Smart att hon var hans andra fru, och han ville ha fem (UCN, 2013). Flera gånger blev Smart igenkänd, hörde sökteam ropa på henne och träffade poliser som frågade bland annat kidnapparen Mitchell vem hon var, men varje gång vågade hon inte säga något, då hon kände sig rädd och hotad. Smart tänkte de flytta vidare och Smart kände att hennes chans att bli räddad skulle minskas rejält om det hände. Mitchell trodde att han var en gudsprofet, och att Gud talade direkt genom honom. Därför försökte offret Smart få honom att tro att Gud bad dem stanna i Utah, och att det var hans

idé. De gick in i ett Walmart, stoppades av en polis och togs till ett förhörssrum. När Smarts pappa kom dit kände hon att allt skulle bli bra (Keneally & Quigley, 2013).

Flera vittnen berättade att kidnapparen Mitchell ansåg sig vara en profet, och att Gud hade sagt till honom att ta Smart till sin fru. Flera ombud diskuterade att han skulle ha en mental sjukdom, men det bestämdes ändå att han kunde skilja på rätt från fel (Morgan, 2011). 2009 observerade en psykiatrisjuksköterska Mitchell, och menade att han bara bluffade sina psykiatriska symptom för att undvika åtal (Dobner, 2009). Mitchell fick därmed livstid för kidnappning, våldtäkt och att ha transporterat en minderårig olagligt över gränserna för sex, hela nio år efter Smars frigivning. Barzee fick 15 år, redan 2002, för sin roll i kidnappningen (The associated press, 2011). Med hjälp av avskräckning kan man förklara Mitchells långa straff som ett sätt att visa att sådana brott inte är okej, hur kort eller lång tid det än handlar om. Barzees straff visar på att man som medhjälpare ändå döms hårt. Jareborg och Zila (2010:75) beskriver avskräckning som något som ska avskräcka både samhälle och förövare, men även skapa en moralbildning som visar att vissa gärningar är brottsliga och straffbara.

5.4 Politiskt motiverade fall

De kidnappare som har politiska eller ideella syften är oftast ute efter den politiska makten i samhället i form av pengar för organisationens fortsatta strid, frisläppande av tillfångatagna kamrater, framtvängande av politiskt medgivande, goodwill eller rädsla, att skapa publicitet eller en kombination av dessa olika motiv. De som kidnappar för politiskt syfte försöker vinna publicitet och få sina tillkännagivanden tryckta och upplästa i massmedia, något som de som kidnappar inom de andra kategorierna istället undviker (Bejerot, 2002).

De politiskt motiverade kidnappningarna går att förstå utifrån rational choice. Rational choice menar på att vinster vägs mot kostnader för att göra rationella val (Scott, 2000:1-2). Detta då kidnapparna antagligen har haft tydliga mål med sin kidnappning exempelvis i form av att få politisk makt i samhället, men även att de agerat utifrån en tro om att deras sätt att handla är det mest effektiva medlet för att uppnå de uppsatta målen. Man kan också anta att det är den rationellt motiverade drivkraften så som att ta makten, hämnas och/eller att lösa samhällsliga problem, som leder till handlingen.

I den här kategorin av kidnappningsfall brukar inte en lösensumma vara det viktiga, utan man vill uppnå något annat – oftast mycket större – med sin gärning. Det gör dessa kidnappningsfall väldigt riskabla då kraven som ställs inte alltid går att uppfylla. Det är därför betydligt svårare att förhandla och offrets liv sätts i stor fara. Denna form av kidnappning ses enligt Bejerot (2002) som den farligaste och allvarligaste inte bara för offrets liv utan även för den kidnappades framtid. Kidnappningsfall som har som mål att skapa politiska effekter sker oftast mot kända personer,

vanligtvis politiker, diplomater eller höga administratörer och dess anhöriga. Antingen att de själva far offer för kidnappningen, eller att någon i deras närhet kidnappas (Bejerot, 2002). Detta skulle kunna bero på att kidnapparna vill få så mycket uppmärksamhet och effekt som möjligt från hela landets befolkning. Och om de kidnappar en känd person är chanserna större att massmedia uppmärksammar kidnappningen.

Fallet vi tänkte uppmärksamma först och främst inom denna kategori är kidnappningen av Patricia "Patty" Hearst som skedde den fjärde februari 1974. Hearst kidnappades från sitt hem i Berkeley, Kalifornien av vänstergerillan S.L.A, symbiotiska befrielsearmén (Sjöström, 1976).

Hearst kan ses som ett idealiskt offer. Hon möter Christies (2001:48) fem punkter för att ett idealiskt offer ska skapas, då hon vid kidnappningen var en ung kvinna, 19 år gammal, hon blev kidnappad i sitt hem, ett ställe hon inte kan klandrats för att hon varit på. Kidnapparna var för Hearst okända, flera och hade vapen och kan därför ses som starka och onda. Denna händelse fick ett enormt genomslag i media och gjorde det psykologiska fenomenet stockholmssyndrom känt världen över. Detta för att Hearst två månader efter sin kidnappning förenade sig och utvecklade sympati med kidnapparna. Hon gick från att vara ett kidnappningsoffer till att bli en terrorist (Sjöström, 1976).

Familjen Hearst var en utav Kaliforniens rikaste och mäktigaste familjer under denna tid. De var kända för sina tidningar samt radio- och tv-stationer. USAs media tog sig an offret Hearsts öde och granskade även kritiskt andra familjemedlemmar på ett hänsynslöst sätt, vilket gjorde att Hearsts far Randy Hearst protesterade starkt. Många tyckte att dem äntligen fick smaka på sin egen medicin, av den skandaljournalistik som de själva drivit och som gjort dem rika (Sjöström, 1976:19).

Kidnapparna var, som nämnt, medlemmar i S.L.A, en organisation med en bred blandning av medlemmar, allt från mörkhyade fångar till välbärgade universitetsutbildade vita. Tre förrymda fångar vid namn DeFreeze, Mizmoon och Wheller värvade medlemmar och la grunden till S.L.A. Om en person går med i en organisation som S.L.A för att denne, utifrån en bedömning, tror att det är det bästa sättet att skapa starka band till andra människor kan man förstå dennes handlande utifrån rational choice. Rational choice väger vinster mot kostnader (Scott, 2000:1-2), och att gå med i en organisation kanske kostar medlemmarna vissa saker som tid och att begå brott, men ger dem vinster i andra former.

S.L.A hade som mål att utplåna kapitalklassen, att avskaffa fängelsesystemet samt att förgöra all rasdiskriminering, könsdiskriminering, kapitalism, facism, individualism, ägande och konkurrens. S.L.As planer var att utföra terroristangrepp som samhället i sin tur skulle slå tillbaks på så kraftigt att olika grupper skulle välja att resa sig mot regimen och istället välja att gå med i S.L.A (Sjöström, 1976:26). S.L.A såg sig som terrorister/revolutionärer som krigade mot USA.

Alla deras handlingar hade en baktanke och inget var så enkelt som exempelvis ett rån eller en kidnappning. Utifrån rational choice teorin (Sarnecki, 2009:44) kan S.L.A ha vägt vinsterna mot nackdelarna med sätt att förverkliga sina mål på. Om den personliga drivkraften hos en individ eller en organisation är rationellt motiverade går även den att förklara utifrån rational choice teorin (Sarnecki, 2009:44). Exempel på rationellt motiverade drivkrafter i detta fall kan vara sådant som att hämnas orättvisor, ta makten och att lösa samhällliga problem.

Offret Hearst kidnappades under pistolhot från sitt hem på kvällen den fjärde februari. En kvinna ska ha knackat på och fråga om hon fått låna telefonen, men innan Hearst hann svara sprang två beväpnade män in i lägenheten, slog ner hennes fästman Steven Weed och bar ut Hearst till en bil som stått parkerade på uppfarten. S.L.A sköt vilt omkring sig mot grannar som gått ut för att se vad som hänt. Sedan slängde de in Hearst i bagageluckan och körde snabbt därifrån (Sjöström, 1976:12). Valet att kidnappa just Hearst kan bero på att S.L.A ville starta en revolution för de underprivilegierade i samhället. De ville därför starta krig mot de som hade status och pengar, vilket Hearsts familj hade (Ramsland, u.å.a). Att välja just Hearst som kidnappningsoffer kan därför ses som ett rationellt handlande. De kan ha konstaterat att en kidnappning av Hearst, som tillhör en överklassfamilj med stora mediakontakter, skulle ha kunnat öka deras chanser att få publicitet och medial uppmärksamhet för sin organisation. Det skulle i sin tur öka deras chans att få sina meddelanden upplästa i media. Enligt rational choice (Scott, 2000:4) agerar en individ utefter det handlande som på enklast sätt kan uppnå målet till så låga kostnader som möjligt.

Till en början var familjen Hearst och polisen helt ovetandes om vilka kidnapparna var och offret Hearsts föräldrar vädjade till kidnapparna i TV men fick inget svar. Efter ett par dagar kom ett meddelande från S.L.A att de "häktat" Hearst och bestämt att hon skulle hållas i förvar. Om hon gjorde motstånd skulle hon avrättas. Meddelandet avslutades med att alla besked från S.L.A skulle publiceras i media om familjen ville skydda offret Hearst. Som underskrift stod det bara S.L.A. Hearsts familj valde att lyda kraven på grund av oro för offrets liv.

Alla brev lästes upp i media och tog sig därför stora proportioner i press och direktsänd tv, vilket resulterade i att allmänheten blev oerhört involverade i fallet. Detta fall ses som den första riktigt stora mediahändelsen i USA (Stone, 2004). När extrema händelser som denna uppmärksammas i media så kan de skapa en känsla av att händelserna är vanligare och allmännare än de är. Moralpanik kan både bidra till en stabilisering i samhället samt en rubbning beroende på sammanhanget (Goode & Ben-Yehuda, 1994:32). I detta fall bidrog det till en rubbning av samhället och skapade kaos och upplopp (Stone, 2004).

Den tolfte januari 1974 kom det första inspelade bandet med Hearsts röst där hon försäkrade sina föräldrar om att hon mådde bra och gav en redogörelse för S.L.As politiska målsättning.

Därefter kom ett krav på att familjen Hearst skulle dela ut mat till de underprivilegerade och arbetslösa. Kravet som ställdes visade sig röra runt 415 miljoner dollar, pengar som familjen Hearst inte hade. Därefter kom ett nytt band från S.L.A där de meddelade att de nöjde sig med något mindre. Offret Hearst fick meddelande därefter offentligt att han skulle dela ut mat till ett värde av två miljoner dollar. Detta nöjde sig inte S.L.A med utan tyckte att summan skulle höjas till sex miljoner dollar och att maten skulle börja delas ut inom 24 timmar annars skulle de avrätta offret Hearst. Den 22:a februari startades utdelningen av maten, men S.L.A nöjde sig inte då heller utan skickade ett nytt band där de kritiserade matutdelningen och vägrade därför släppa den kidnappade Hearst (Sjöström, 1976:24). Man kan tänka sig att S.L.A ansåg att de agerade utefter ett utilitaristiskt synsätt, genom att ta pengar från en välbärgad familj och ge till en fattig så maximerade dem nyttan för flest antal individer. Sarnecki (2009:41) skriver att utilitarism handlar om att maximera lyckan för störst antal människor, på så lite skada som möjligt. De hade även ett specifikt framkalkulerat mål med utdelningen av mat, nämligen att genom handlingen lyckas vinna stöd från de underprivilegerade och därför kan man säga att de även handlat enligt rational choice teorin. Scott (2000:1-2) skriver att rational choice handlar om att väga vinning mot kostnader. Offret Hearst var kostnaden, men vinningen de ansåg sig få var mycket större än henne.

Hearst hölls inlåst i en garderob i två månader med ögonbindel. S.L.A arbetade för att omvandla henne och göra henne till en revolutionär. DeFreeze, en av S.L.As medlemmar, hade under sin tid i fängelset läst böcker om hjärntvätt och använde sig av sin kunskap på Hearst. Målet med hjärntvätten var att få henne att tro att hon blivit övergiven av sin familj, rättssystem och samhället och att gå med i S.L.A var hennes enda utväg (Sjöström, 1976:59). För att uppnå detta isolerades Hearst, utnyttjades sexuellt av medlemmarna, hotades med att döden samt matades med felaktig och bristfällig information om hur förtryckta de var samt att hon var tvungen att spela in meddelande gång på gång för att jäklas med sin familj (Ramsland, u.å.a).

Den 15 april 1974 skedde ett bankrån mot Hibernia Bank i San Francisco, där offret Hearst var en av bankrånarna. Bankrånnet var välplanerat av S.L.A och de valde en bank med kameror för att synliggöra kidnappningsoffret Hearst och för att visa att man kan omvända en person (Sjöström, 1976:59). Ett annat syfte med bankrånnet var att få Hearst att framstå som en brottsling vilket i sin tur skulle leda till att hon inte skulle våga rymma från S.L.A (Sjöström, 1976:60). Bankrånnet kan därför sägas ha skett utifrån rational choice (Sarnecki 2009:43) då de haft tydliga mål med bankrånnet även om de inte är de mål man vanligtvis förknippar med ett bankrån. Rational choice menar på att man utför interaktioner som "kostar" för att få ut en viss vinning (Scott, 2000:4-5). De visste att ett bankrån är riskabelt, kostar tid, planering och ett risktagande, men de ansåg att vinningen var större.

Inom fyra minuter hade S.L.A rånat banken på över 10 000 dollar. Offret Hearst ska aktivt ha deltagit i rånet genom att hota de i banken samt hålla fingret på avtryckaren redo att skjuta. Hearst har efteråt berättat att S.L.A hotat henne med att om hon gjorde något fel under bankrånets skulle de omedelbart skjuta henne med sina automatvapen (Sjöstorm, 1976:61).

Bankrånets är omdiskuterat även idag då det fick stor uppmärksamhet på grund av att offret Hearst hjälpte sina kidnappare att utföra gärningen. Man skulle kunna förklara hennes handlande utifrån stockholmssyndrom som i första hand baseras på en rädsla för att råka ännu värre ut. Bejerot (2002) beskriver stockholmssyndrom som något som sker när man förlitar sig på sina kidnappare, och skapar ett band till dem. Eftersom Hearst kan tänkas ha känt sig totalt maktlös kan emotionella band mellan henne och S.L.A skapats med väldigt stark kraft. Genom en kombination av dödsfruktan och stark självbevaringsdrift kan hon ha börjat identifiera sig med S.L.A och deras åsikter. Därför skulle man kunna tänka att Pattys agerande i bankrånets var en bieffekt av stockholmssyndromet.

Enligt rational choice är en individs agerande något som kan förstås genom att denne vill uppnå ett visst mål (Sarnecki, 2009:43). Hearst mål med bankrånets kan, av rädsla för S.L.A, ha varit överlevnad. Detta kan i sin tur ha gjort att hon inte tänkt på personerna som befann sig inne i banken, utan istället ha agerat helt efter vad hon trodde var bäst för sig själv och sitt mål att överleva. Det råder däremot fortfarande delade meningar om Hearst blev hjärntvättad eller om hon frivilligt ställde upp som ny S.L.A medlem (Ramsland, u.å.a).

19 månader efter kidnappningen hittades offret Hearst i en lägenhet i San Fransisco med William och Emily Harris, två andra S.L.A-medlemmar. De greps alla av polis. Hearsts familj hyrde den kände försvarsadvokaten Francis Lee Bailey för att försvara henne (Sjöström, 1976:39). Rättegången började den fjärde februari 1976 och varade i 39 dagar. Offret Hearst försvarade sig med att hon blivit hjärntvättad och att hon agerat som hon gjort på grund av rädsla för att bli dödad (Sjöström, 1976:176). Den 20e mars, efter tolv timmars överläggning, hade juryn enats om en fällande dom (Sjöström, 1976:197). Hearst åtalades för bankrån samt för resande med livsfarligt vapen i samband med brottslig verksamhet, och dömdes därför till 35 års fängelse. Den bevisning som fanns var övervakningsinspelningarna från banken samt vittnen, men även ett inspelat band som S.L.A skickat där Hearst berättade om rånet (Sjöström, 1976:52). Hennes höga straff skulle kunna förstås utifrån avskräckningsteorins allmänprevention. Jareborg och Zila (2010:74) skriver att det sker när den kriminelle straffas i avsikt att visa människor vad som händer om de inte följer lagen. Domen var av avskräckande effekt på allmänheten och skulle kunna visa att det inte fanns någon tolerans kring brott där man utsätter andra för fara. Straffet bör ej ses som individualpreventivt då risken att Hearst skulle begå fler brott var liten, när hon

inte längre befann sig i S.L.As våld. Individualpreventivt innebär att förövaren själv ska sluta begå brott genom att straffas (Jareborg & Zila, 2010:85).

Strafftiden reducerades till sju år men efter två år i fångenskap, den första februari 1979, blev hon frisläppt efter ett ingripande från president Jimmy Carter. År 2001 benådades hon av Bill Clinton på hans sista dag som president (Ramsland, u.å.a). Moralpanik kan ha gjort att media och samhället pressat på rätten. I takt med att tiden gick ändrades också synen på hjärntvätt, och stockholmssyndromet, vilket kan ha vägt in. Det blev mer och mer accepterat och kan därmed ha hjälpt offret Hearst. Fallet stack ut, då det innehöll ett problem som behövde ses på ett nytt sätt, och förändras. Critcher (2006:23) skriver att moralpanik inte alltid startas av antalet händelser, utan kan handla om en extrem och dramatisk händelse som startar allt. Att man ser ett problem på ett nytt sätt och oroar sig för att det kan hända igen.

Teorin om hjärntvätt kan till en början ha avfärdats trots flertal psykiatriska expertutlåtanden på grund av att det var en så ny vetenskap att en person kan hjärntvättas så till den grad som offret Hearst, likt stockholmssyndrom. Stockholmssyndromet var inte tillräckligt erkänt och även svårt att fastställa vilket resulterade i att det blev svårt att få det att låta trovärdig för allmänheten. Det var bara året innan Hearsts kidnappning som ordet myntades. Bejerot (2002) skriver att ordet myntades efter Norrmalmstorgsdramat i Stockholm. Att drabbas av Stockholmssyndrom sågs på den tiden som ett avvikande beteende och rädslan för detta nya fenomen och hur de skulle kunna påverka samhället i stort kan i sin tur ha påverkat domen. Resultatet av domen visade därför USAs ovilja att förlita sig på denna typ av vetenskaplig bevisning och offret Hearst sågs som skyldig till sin egen hjärntvätt.

Hade kidnappningen skett idag skulle Hearsts rättegång ha kunnat få ett annat avslut då stockholmssyndrom numera är en diagnos som används av läkare och även av media för att förklara olika beteenden. Det har bland annat använts som förklaring på beteenden på tidigare nämnda kidnappningsfall, så som Jaycee Dugard. Däremot finns det fortfarande de som ställer sig kritiska till fenomenet och det debatteras än idag kring huruvida Hearst var ett offer eller frivillig medlem i S.L.A (Ewing & McCann (2006:35-43).

S.L.A-medlemmarna William och Emily Harris dömdes för kidnappningen av Patty men fick bara åtta år. Resten av medlemmarna som utfört kidnappningen hade sedan tidigare dömts i en skottlossning mellan polisen och S.L.A den 17e maj 1974 då ett ammunitionsförråd exploderat i huset där dessa S.L.A-medlemmar befann sig. Ingen annan S.L.A-medlem än Hearst dömdes för bankrånet på Hibirian bank, detta dels för att majoriteten redan var döda, och dels för att de inte fanns något bevis på vem mer som deltog i bankrånet, då de bar peruker och hade täckt sina ansikten (Sjöström 1976:28).

Ett annat känt kidnappningsfall mot en kvinna som skett med politiskt syfte var kidnappningen av Íngrid Betancourt, en colombiansk politiker. Kidnappningen skedde den 23e februari 2002 och hon satt fängslad i sex och ett halvt år i djungeln i Colombia. Hon blev bortförd under kampanjen inför det colombianska presidentvalet (Betancourt, 2011:54).

På grund av sin kamp mot korruptionen bland statens makthavare och för att hon drev kampanjer mot narkotikahandeln och gerillavåldet var hon en känd politiker som fick mycket uppmärksamhet. Hennes kritik mot gerillan, paramilitärerna och regeringen ska vara anledningen till varför hon kidnappades, samt för att FARC (Colombias revolutionära väpnade styrkor – folkets armé)⁴ hoppades kunna få tillstånd att byta ut henne och andra kidnappade fångar mot FARC-medlemmar som satt i fängelse (Stiernstedt & Österberg, 2008). Kidnapparnas handlande kan förklaras utifrån rational choice. FARC kan ha bestämt sig för att kidnappa Betancourt utifrån en bedömning av sambandet mellan de fördelar som brottet skapar och de konsekvenser som brottet kan ha som följd. Rational choice (Scott, 2000:1-2) utgår från antagandet att människor är rationella och därför aktivt strävar efter att välja det som på bästa sätt tillgodoser det egna intresset.

Den andra juli 2008 fritogs Betancourt med 14 andra gisslan av colombianska säkerhetsstyrkor som lurade kidnapparna i FARC att de tillhörde Röda korset. Detta kritiserades starkt eftersom den colombianska militären bröt mot internationell lag.

Betancourts kidnappning skapade stort medieintresse i Frankrike eftersom hon hade franskt medborgarskap (BBC, 2004). Några av de andra kidnappade ska i intervjuer ha sagt att Betancourt var intelligent, men även arrogant och egoistisk och att hon försökt uppnå fördelar, detta genom allianser och via samarbete med gerillan mot de andra fångarna (Enqvist, 2009). Hennes agerande skulle, precis som Hearsts, kunna förstås utifrån stockholmssyndrom. Den överlevnadsinstinkt som vi människor har kan leda till ett psykologiskt försvar som innebär att offret omedvetet börjar sympatisera med sina kidnappare (Bejerot, 2002).

Efter kidnappningen blev Betancourt inte speciellt omtyckt i Colombia och är därför numera bosatt i Frankrike. Detta på grund av att folket tyckte att hon fick oproportionerligt mycket uppmärksamhet jämfört med de andra kidnappade i djungeln och för att hon dessutom försatte sig själv i situationen och därför ansåg många att hon fick skylla sig själv till viss del. Betancourt hade på eget bevåg, trots varningar, åkt till San Vicente del Caguán som låg i en demilitariserad zon. Det spekulerades i om Betancourt kan ha valt att åka dit trots varningarna för att förhandla med gerillan och öka sina röster inför valet (Enqvist, 2009). Hennes handlande kan troligtvis förklaras utifrån rational choice teorin. Sarnecki (2009:43) menar att fördelar vägs mot nackdelar innan vi gör rationella val. Hon kan ha övervägt sina fördelar med fler röster mot nackdelen att

⁴ Svenskt översatt från Spanska: *Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – Ejército del Pueblo*

kunna råka ut för något, och konstaterat att riskerna var mindre än eventuella vinster. Detta gör även att Betancourt till skillnad från Hearst inte kan ses som ett idealiskt offer. Hon möter inte Christies (2001:48) fem punkter för att ett idealiskt offer ska skapas, eftersom hon själv satt sig i en farlig situation och kan därför klandras för att hon befann sig på det ställe hon blev kidnappad på. Detta kan ha påverkat synen på henne både vid kidnappningen samt efter hennes frigivning, då det kan ha varit svårt för samhället att släppa att hon försatte sig i situationen själv.

Ett tredje kidnappningsfall med politiskt motiv är kidnappningen av Libyens premiärminister Ali Zeidan som skedde i oktober 2013. Zeidan kidnappades från sitt hotell Corinthia i Tripoli av beväpnade män. Eftersom han är en man med mycket makt stämmer han inte helt överens med Christies teori om idealiska offer. Han möter inte alla Christies (2001:48) fem punkter för att bli ett idealiskt offer. Däremot kan han inte klandras för att ha befunnit sig på ett hotell, och ett flertal okända män med vapen kan ses som idealiska gärningsmän. Christie (2001:48) beskriver bland annat idealiska gärningsmän som stora och onda. Kidnappningen skedde helt öppet och offret Zeidan blev misshandlad och förnedrad, enligt vittnen, av ett flertal islamistiska personer som kallar sig Libya Revolutionaries Operations Room, LROR (Bax, 2013). LROR är en före detta rebellgrupp som numera agerar mer eller mindre som självständiga aktörer under regeringen. De ska ha sagt att de gripit Zeidan i enlighet med den libyska strafflagen och på order från åklagare. Libyska regeringen uppgav sedan att det inte fanns någon arrestering enligt detta på Zeidan (Norell, 2013).

Syftet med kidnappningen kan beskrivas som en hämndaktion för att USA tilläts kidnappa islamistledaren och al-Qaidamedlemmen Abu Anas al Liby tidigare samma vecka (Norell, 2013). Viljan att hämnas kan ses som rationellt motiverat och deras handlande kan därför förklaras utifrån rational choice. Scott (2000:1) skriver att rational choice, som byteshandel, bygger på att man utför en handling för att få ut något annat av den. Al Liby anklagas av amerikanerna för att ligga bakom 1998 års attacker mot amerikanska ambassader i Kenya och Tanzania där ett flertal dödades (Norell, 2013). Kidnapparna hotade med att inte släppa Zeidan om inte USA släppte al Liby. USA svarade med att de inte förhandlar med terrorister och därför uppstod en stor oro över att Zeidan skulle dödas (Bax, 2013). USA menade att de hade internationell rätt på sin sida, vilket ledde till protester i Libyen. Zeidan sa att de inte skulle påverka Libyens relation med USA och han anklagades för att ha gett USA uppgifter om var al Liby befann sig. Dock släpptes Zeidan samma dygn bara några timmar senare (Birath & Sommarström 2013). Varför han släpptes är fortfarande oklart, men det skulle ha kunnat bero på att kidnapparna kanske enbart ville tydliggöra mot Zeidan vad de tyckte om det som skedde i landet (Norell, 2013).

Trots att det var en relativt kort kidnappning belyste den det politiska kaos som Libyen befinner sig i och som regeringen inte kan påverka. Därför skulle man kunna anta att det sedan

tidigare skapats en moralpanik i landet på grund av de dåliga politiska omständigheterna. Cohen (2002) skriver att moralpanik även kan fungera som varningstecken för ett större samhällsproblem. Därför kan kidnappningen i sin tur bidra till att de dåliga omständigheterna uppmärksammas ännu mer.

Kidnappningen som skedde ses som en intern libysk angelägenhet och en påminnelse om Libyens instabilitet (Norell, 2013). Libyen upplevs som ett laglöst land där rebeller kan kidnappa en premiärminister utan några större konsekvenser och kidnappningen ses där som en regelrätt kidnappning (Birath & Sommarström, 2013).

6. Slutsats

”Påverkar typen av kidnappningsoffer, sett med Christies ideala offerteorin, den mediala uppmärksamheten kring kidnappningsfall?”

Typen av offer påverkar samhällets reaktioner i en riktning som ger högre medlidande och intresse för offret om alla Christies (2001:48) punkter för att ses som ett idealiskt offer är uppfyllda. Dock finns det händelser där offret bland annat haft chans att rymma under sin fångenskap men aldrig tagit den, vilket istället kan ligga till nackdel för dem senare. Detta då samhället indirekt kan ha en tendens att döma och ifrågasätta deras val av handling och deras offerstatus. Samhället har även haft en tendens att döma offret utifrån vad som hänt när denne kidnappades, om det varit "självförvållat". Det vill säga att det inte enbart är offrets status som idealiskt eller ej som kan hjälpa (eller stjälpa) dem, utan även hur offret handlat precis innan eller vid sin kidnappning, det vill säga om de själva satt sig i en okänd persons bil eller kanske begett sig till en farlig plats trots varningar. I fallet om Betancourt försatte hon sig själv i en farlig situation och tog en risk (Enqvist, 2009), något som påverkade samhällets syn på hennes offerstatus, huruvida hon förtjänade den eller ej. Getty var berusad vid tillfället då han blev kidnappad (Nisbeth, 2011), vilket fick betydelse för hans offerstatus. När offret agerat på något sätt som kan få samhället att tycka att de försatt sig själva i situationen minskar sympatin från samhällets sida. Något som framförallt är synligt i äldre fall där man saknade den vetskap kring kidnappningar och hur det påverkar offret som vi har idag. Det saknades även kunskap och acceptans gällande stockholmssyndromet, vilket även det påverkat samhällets, medias och rättens syn på offret.

När det gäller media och dess rubriksättning finns det också en koppling mellan att ett idealiskt offer skapar mer medlidande. Dessa offers rubriker handlade mycket om deras känslor samt om hur onda deras kidnappare var. Däremot i fallen där offren inte fick en lika idealisk offerstatus lades fokus på annat. Exempelvis Patricia ”Patty” Hearst rättegång (Haden-Guest, 2000) och Ingrid Betancourts felsteg (Sancho, Sturken & Mendelsohn, 2009).

Kidnapparnas agerande är också en del i om ett offer kan få en status som idealiskt eller inte, och i flera av fallen kan kidnapparna tänkas ha agerat efter rational choice (Scott, 2000), vilket innebär att de handlat utifrån egna intressen och inte tagit hänsyn till varken offer eller omgivning. När det gäller de kidnapparna som tog offer för sexuell vinning eller för att skapa sig en ”familj” kan det ha handlat om bland annat makt, då de ville ha full kontroll, men det kan även ha berott på svårigheter att skaffa sig detta på andra sätt samt att de kanske ville ha någon att exempelvis kunna förgripa sig på när de ville, mer än att ha en jämlike. Detta kan påverka samhällets syn på den kidnappades offerstatus i en positiv riktning. De känner medlidande, och ett offer kan gå från att inte alls ha varit idealiskt i början av sin kidnappning, till att ses som idealisk när denne lyckas rymma eller bli fri på annat vis. Amanda Berry är ett exempel på ett sådant offer. Hon troddes, precis som Castros första offer Michelle Knight, ha rymt hemifrån och fick därför inte en status som idealiskt offer (Dr Phil, 2013:1-2). Vid rymningen från kidnapparen blev hon istället en slags frontperson för hela händelsen, någon samhället kunde identifiera sig med och se upp till, fastän det fanns tre offer.

Kidnapparna som handlat efter rational choice har inte brytt sig om själva offret utan det har varit målet som legat i deras intresse. Följaktligen har det inte heller haft någon betydelse vem personen varit så länge denne kunnat öka chanserna att uppnå målet. I de ekonomiska och politiskt motiverade kidnappningsfallen kidnappas ofta familjemedlemmar eller bekanta till en person med en stor förmögenhet eller mycket politisk makt vilket också i sin tur också kan öka offerstatusen. Detta skedde i fallet med Erik Westerberg som ansågs vara en vanlig ung man men kidnappades på grund av sin pappa Lars Westerbergs förmögenhet (Johansson & Hansson, 2004). Samma sak i fallet med John Paul Getty III som kidnappades på grund utav sin farfar Jean Gettys oljebolag värt fler miljarder dollar (Nisbeth, 2011). Även Patricia ”Patty” Hearst kidnappades på grund av sin familjs förmögenhet och stora mediamakt i samhället (Sjöström, 1976). Dessa tre kan antas ha fått en större offerstatus på grund av att de i mångas ögon setts som vanliga, yngre medborgare men med mäktiga släktingar - något de inte kan klandras för.

I Smarts fall handlade kidnapparen Mitchell även med en religiös övertygelse, såg sig som profet och ansåg att Smart var hans ödesbestämda fru (Keneally & Quigley, 2013). Även detta kan påverka Smarts offerstatus i en riktning mot att bli än mer ”idealisk”, då kidnapparen Mitchell inte enbart varit beräknande och planerat en kidnappning av flickan i hennes eget hem, utan även gjort så med en övertygelse majoriteten idag ser som galenskap.

Flera av offren har handlat osjälviskt, där de på ett eller annat sätt valt att sätta andras behov framför sina egna, i form av att skydda dem. För vissa av dem handlade det om att skydda andra offer, exempelvis Knight med DeJesus, eller sin familj. Kampush däremot handlade osjälviskt genom att inte fly, då kidnapparen Priklopil hotat med att ta självmord om hon skulle försvinna

(BBC, 2006.b). För Dugard handlade det istället om en imaginär bild av "andra" som inte skadas ifall hon låter Garrido göra vad han vill med henne, det vill säga att han hela tiden påpekade vikten med att ha henne där, för annars skulle han vara ute i världen och våldta andra kvinnor (Dugard, 2011:47). Vad anledningen än varit visar det på vilken makt kidnapparna haft över sina offer, vilket även det kan stärka offerstatusen och skapa ett medlidande för offren i samhället. Vissa av offren har även handlat efter rational choice, där deras val baserats på egen överlevnad, exempelvis Hearst som inte valde att tänka på bankbesökarnas säkerhet vid rånet utan helt agerade efter vad hon trodde var bäst för sig själv. För hennes del låg detta till nackdel senare, då samhället och rätten kan ha fått uppfattningen om att hennes handlande var egoistiskt.

Media kan alltså tänkas ha haft betydelse för hur samhället ser på händelserna, samt på de normer som finns kring straffen kring händelserna då samhällets individer tar åt sig informationen media delger, och kan tänkas göra den mediala bilden till sin egen.

"Uppstår moralpanik i samhället gällande ett mindre vanligt brott som kidnappning med okänd kidnappare?"

Kidnappningar som utförs av en främmande förövare är mycket ovanligare än kidnappningar som utförs av en familjemedlem – exempelvis förälder, bekant eller annan närstående. En ovanlig händelse har en tendens att förstöras upp av media, antagligen för att sådana händelser säljer lösnummer. Media får med sådan rapportering kidnappning att framstå som ett brott som händer oftare än det gör, samt att det är främlingen man ska vara rädd för. Exempelvis en familj kan vara mer rädd för att deras barn ska kidnappas av en främmande man, än att den andre föräldern ska kidnappa barnet vid en eventuell vårdnadstvist – vilket är mycket vanligare att det händer.

Medias sätt att rapportera kring den här typen av brott kan enkelt skapa moralpanik då människor gör en feltolkning och kan känna överdriven rädsla eftersom de tror att problematiken är större än den är. Cohen (2002:viii) menar på att feltolkningen inte behöver baseras på inbillning, men att problemet förstöras. Detta kan ha hänt i alla fyra kategorierna. Moralpaniken ter sig olika för de olika kategorierna, men det som de har gemensamt är att ju högre grad av identifikation samhället har gentemot den kidnappade, desto mer verkade moralpaniken öka. Det vill säga ett offer man kan se sig själv, sitt barn eller någon man känner i. Detta kan även förklaras med svaret på frågan ovan, att ett offer med en mer idealisk status får bättre och mer medlidsamma rubriksättningar.

När det gäller kidnappningar med ekonomiskt motiv försöker kidnapparna tysta ned händelsen tills de fått lösensumman och släppt offret, då de inte vill att andra ska få reda på det, och därmed lyckas fånga dem. De brukar därmed ofta hota med exempelvis mord på den kidnappade, om familjemedlemmar, de utpressade eller andra inblandade inte håller tyst om

gärningen. Detta kan dock ändå skapa en moralpanik, särskilt om media får nys om händelsen under tiden kidnappningen sker, eller efter händelsen. Ibland, som i Erik Westerbergs fall, är dock media tysta tills det hela är löst och offret är säkert (Johansson & Hansson, 2004). Att rika kan hängas ut i media med namn och förmögenhet, kan spela roll i hur kidnapparna väljer. Sådana händelser kan göra att människor, särskilt äldre generationer, tenderar att varna sina barn mer för att inte lägga ut personlig information på exempelvis internet. Det är dock ett beteende som blir mer och mer vanligt, och kan visa på en generationsskillnad vad man blir rädd för och hur gränserna tänjs. Istället försöker man sätta press på de styrande, rätten samt polisväsendet att försöka hitta en lösning till brott som sker.

I barnkidnappningar skapas oftast en enorm moralpanik i form av rädsla, då mestadels föräldrar tror det kommer hända deras barn, som exempelvis rädslan i Tahoe vid Dugards kidnappning (Jaycee Dugard Documentary, 2014). Detta kan i sin tur ha skapat antingen en negativ situation i samhället, där alla är rädda för varandra, eller en positiv, där en ny samhällsmoral byggs upp eftersom banden individerna emellan stärks. Man hjälps åt att skydda barnen, lär känna sina grannar mer och liknande. I fallen där barnen kidnappades var det även många som följde med ut och letade, vilket kan ha visat upp en enad front mot kidnapparna. I Stayners fall var det domen mot kidnapparen Parnell som skapade moralpanik, där samhället ansåg straffet vara alldeles för lågt. Detta satte press på en lagförändring som ämnade skydda offer som Stayner och ge förövarna det straff de förtjänar (I know my first name is Steven, 2012:14).

I kvinnokidnappningarna skedde moralpaniken på samma vis som i barn när det gällde yngre offer så som Elizabeth Smart och Georgina "Gina" DeJesus, men i de andra fallen kan moralpaniken mer ha haft en tendens att påverka situationen än något annat. Synen på att lifta är annorlunda i dag än förr, vilket kan ha påverkats genom fall så som Colleens (documentarystorm, 2008). Amanda Berry blev senare en frontperson för Castro-kidnappningarna, vilket kan ha berott på att människor lättare identifierade sig med henne. Det kan eventuellt förklaras med att hon var en ung, vit kvinna vars mamma hade rätt hela tiden men som ingen lyssnade på (Stratford, 2013). Hon skapar en bild i samhället att de själva måste trycka på och finnas där när liknande situationer händer, eftersom polisen inte tenderar att göra något. Det blir alltså en moralpanik där samhället försöker förändra hur polisväsendet bland annat handskas med liknande fall.

I de politiska fallen vill kidnapparna ofta att fallen ska synas i bland annat media. Det kan vara ett av kraven för att offret ska släppas, och kan bero på att kidnapparna genom sin gärning vill skapa någon form av förändring. Denna förändring kan inte ske om ingen känner till att kidnappningen skett. Genom att rapportera om kidnappningarna kan moralpanik ske. Moralpanik skulle i dessa fall kunna leda både till en stabilisering i samhället samt till en rubbning. I fallet

rörande Hearst bidrog det till en rubbning och upplopp medan det i fallet om Zeidan skapades en medvetenhet om problemen som landet har, vilket i sin tur kan leda till positiva konsekvenser för samhället.

I det publicerade material samt media som vi tagit del av kan vi alltså förstå det som att någon typ av moralpanik uppstått i fallen.

”Vad har domstolen gett för bestraffning och kan domstolens bestraffning ses i sammanhang med den mediala uppmärksamhet som uppstått kring kidnappningsfallen?”

Samhället behöver inte alltid påverka rätten, utan det sker oftast enbart om samhället och rättens syn är linjära. Exempelvis i de kidnappningsfallen då ett lojalitetsband mellan offer och kidnappare ifrågasattes. Detta speglades i både samhället och rättens syn, och därför ifrågasattes offret hårdare, och kunde till och med - som i Patricia "Patty" Hearst fall - själva (Sjöström, 1976:52). Detta även om de från början fått statusen idealiskt offer. Fenomenet stockholmssyndrom var relativt nytt, och svårt för utomstående att förstå. Därför granskades offrets beteende mer än kidnapparnas, och domen kunde i slutändan vara sämre enbart för att offret visat tillit till sin kidnappare, inte tagit tillfällena i akt att fly och liknande.

I de nyare fallen ligger bland annat de svenska straffen i likhet med mord på straffskalan, och fall från USA tenderar att ha så höga straff att kidnapparen aldrig kommer kunna lämna fängelset. Rättsväsendet vill tydligt markera för kidnapparna att den typen av brott inte är accepterat och leder till höga straff. Detta är redan stadgat i lagstiftningen och är ett sätt att avskräcka individer och samhället från att begå samma brott. Med så pass höga straffskalor visar man på att människorov är ett allvarligt brott och ska bedömas som sådant. Som en följdverkning av straffen minskas även risken för moralpanik, då människor inser att kidnappare straffas hårt. Tittar man dock på de fall som skedde för några årtionden sedan, så som Patricia "Patty" Hearst och Steven Stayner, får man fram ett helt annat svar.

Hearst dömdes bland annat själv (Sjöström, 1976:52) - vilket i och för sig också skulle kunna ses som avskräckande på det sättet att rätten vill visa att även om man är i en sådan situation som hon var i, gör det inte en brottslig gärning mer okej. Idag skulle det antagligen sett annorlunda ut, då hennes beteende hade kunnat förklaras med stockholmssyndrom, hjärntvätt och påtryckningar från kidnapparna. Att hon var i en situation där hon inte hade något att säga till om.

Steven Stayners kidnappare fick enbart fem år (I know my first name is Steven, 2012:14), och även här kan det förklaras med att rätten inte förstod vad stockholmssyndrom innebar på samma sätt som man gör idag. Stayner ifrågasattes varför han aldrig flydde, och detta kan ha legat honom i fatet när domstolen övervägde Parnells straff. När det gäller medhjälpare - oftast kidnapparnas fru, dömdes de väldigt lågt i jämförelse. Det skulle kunna bero på sådant som att de

kanske inte var idealiska gärningsmän eftersom de var kvinnor, att man ansåg att de påverkades av sina män och var i en situation där de inte kunde säga emot och liknande. Man tenderade alltså att skylla ifrån deras beteende på annat och därmed döma lägre. Många gånger förklaras kvinnliga förövares handlingar på ett helt annat sätt än manligas, vilket skulle kunna forskas vidare om med bland annat ett genusperspektiv. Även sådant som att de kanske inte gjorde lika mycket mot offret, eller inte var "hjärnan bakom" kan också ha påverkat.

Det fanns även fall där kidnapparna tog livet av sig, vilket även det skulle kunna ses som avskräckande samt oskadliggörande. Samhället skulle kunna se det som att kidnapparen stod mellan två val, att straffas och sättas i fängelse, eller att dö. Självmordet kunde ses som den enkla vägen ut, men ändå som ett straff. Att kidnapparen inte hade en väg ut från sitt handlande och antagligen aldrig mer skulle kunna gå fri.

I flera av de politiska fallen har det dock inte skett någon avskräckning, då det handlat om en politisk kidnappning i länder med stora samhällsproblem. Det har inneburit att kidnappningar inte döms på samma sätt, då samhället är i obalans. Kidnapparna får inget avskräckande straff, och gärningen kan ses som ignorerad eller rentav accepterad.

Den mediala synen på händelserna har i flertalet av fallen legat i linje med domstolens bestraffning, och därmed indirekt samhällets syn. Den mediala synen har en tendens att påverka samhällssynen med sin information.

Sammanfattning av svaren

Ett offer i en idealisk offerposition skapar ofta större medlidande i samhället, särskilt om förhållandena i fångenskap varit särskilt svåra och kidnapparna behandlat dem dåligt. Ett idealiskt offer är också lättare för samhällets individer att se sig själva i, och därmed kan även en oro skapas för att det kan hända vem som helst.

De kidnappningsfall som uppfyller Cohens tre element för att moralpanik skall uppstå är de som oftast skapar oro och rädsla i samhället. Dessa tre element innefattar att det krävs en lämplig och tydlig fiende, ett offer att identifiera sig med samt en oro över att händelsen skulle kunna ske igen (Cohen, 2002:xi). Ett mer idealiskt offer kan alltså skapa större oro, men även bredare gemenskap. För att undvika panik i samhället vill rätten därför tydligt markera för alla, både kidnappare och samhälle, att denna typ av brott inte är accepterat och därmed har en högt satt straffskala. Detta för att avskräcka individer från att begå gärningen, samt minska risken för moralpanik.

Källförteckning

Adolfsson, Viktor (2011). *Jaycee Dugard: "De är båda lika onda"*. Hämtad 13 juni 2014 från Nyheter24: <http://nyheter24.se/nyheter/utrikes/589443-jaycee-lee-dugard-de-ar-bada-lika-onda>

Agren, David (2014). *Support for death penalty climbs in Mexico amid murders*. Hämtad 30 mars 2014 från USAtoday: <http://www.usatoday.com/story/news/world/2014/01/24/mexico-death-penalty-texas-execution/4817247/>

Almasy, Steve & Smith, Matt (2013). *911 call -- 'I've been kidnapped!' -- cops find 3 women missing for years*. Hämtad 25 mars 2014 från CNN: <http://edition.cnn.com/2013/05/06/us/ohio-missing-women-found/>

Atassi, Leila (2013). *Michelle Knight, missing for decade but mother says she searched alone*. Hämtad 8 april 2014 från Cleveland.com: http://www.cleveland.com/metro/index.ssf/2013/05/michelle_knight_missing_for_de.html

Bax, Mats (2013). *Premiärministern i Libyen kidnappad*. Hämtad 8 april 2014 från: <http://www.expressen.se/nyheter/premiarministern-i-libyen-kidnappad/>

BBC (2006.a). *Inside the Austrian girl's 'dungeon'*. Hämtad 12 april 2014 från BBC: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/5285048.stm>

BBC (2006.b). *Girl relives kidnap ordeal on TV*. Hämtad 11 april 2014 från BBC: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/5319214.stm>

BBC (2013). *Profile: Amanda Berry, Georgina DeJesus and Michele Knight*. Hämtad 8 april 2014 från BBC: <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-22433057>

Bejerot, Nils (2002). *Svart bokslut*. Hämtad 27 mars 2014 från Nilsbejerot: <http://www.nilsbejerot.se/svartbok.htm>

Berntsson, Krister (2013). *Så lurade Fabian Bengtsson sina kidnappare*. Hämtad 13 juni 2014 från resume: <http://www.resume.se/nyheter/reklam/2013/07/29/fabian-bengtsson-lurade-sina-kidnappare/>

- Betancourt, Ingrid (2011). *Även tystnaden har ett slut. Mina sex år av fångenskap i den Colombianska djungeln*. Stockholm: Nordstedt
- Bilich, Karin A. (u.å). *Child abduction facts*. Hämtad 11 april 2014 från Parents: <http://www.parents.com/kids/safety/stranger-safety/child-abduction-facts/>
- Birath, Hanna & Sommarström, Johan-Mathias (2013). *Libyens premiärminister bortförd av okända män*. Hämtad 3 april 2013 från Sverigesradio: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=5670236>
- Blackwell, Brandon (2013). *Initial police report: Castro tempted women with rides, then abducted, beat and raped them*. Hämtad 8 april 2014 från Cleveland: http://www.cleveland.com/metro/index.ssf/2013/05/initial_police_report_castro_t.html
- Bolling, Anders (2010). *Massivt folkligt stöd för dödsstraff i USA*. Hämtad 30 mars 2014 från DN: <http://www.dn.se/nyheter/varlden/massivt-folkligt-stod-for-dodsstraff-i-usa/>
- Botelho, Greg (2014). *Michelle Knight recalls being Castro's 'punching bag,' being thankful for life*. Hämtad 13 juni 2014 från CNN: <http://edition.cnn.com/2014/05/06/us/michelle-knight-interview/>
- Bovsun, Mara (2014). *Hitchhiker kept as sex slave for seven years as 'Girl in the Box' under captors' bed*. Hämtad 13 juni 2014 från New York Daily News: <http://www.nydailynews.com/news/justice-story/girl-box-article-1.1715494>
- Brink, Bosse (2005). *Glassbilens melodi avslöjade misstänkt kidnappargömma*. Hämtad 27 mars 2014 från SvD: http://www.svd.se/nyheter/inrikes/glassbilens-melodi-avslojade-misstankt-kidnappargomma_394847.svd
- Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber
- BRÅ Statistik (u.å). *Statistik Anmälda brott - Människorov, olaga frihetsberövande*. Hämtad 23 mars 2014 från BRÅ: <http://statistik.bra.se/solwebb/action/anmalda/urval/sok>

CBS This morning, all that mattered (2014). *40 years ago today, publishing heiress Patty Hearst was kidnapped by the Symbionese...* Hämtad 13 juni 2014 från CBS:

http://www.cbs.com/shows/cbs_this_morning/video/7__pQ8QwazZ2iT_bmXJpMF_IOO3Zt11s/all-that-mattered-patty-hearst-kidnapping/

Christie, Nils (2001). *Det idealiska offret*, i Åkerström, Malin och Sahlin, Ingrid (red.), 2001. *Det motspänstiga offret*, upplaga 1:7, Lund: Studentlitteratur AB

Cohen, Stanley (1972). *Folk Devils & Moral Panics*. [Nyutgåva 2002] London: Sage

Collin, Lotten (2010). *Kidnappning tvingar flickor in i äktenskap*. Hämtad 5 april 2014 från Sverigesradio: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=3345577>

Critcher, Chas (2006). *Critical readings: Moral Panics and the Media*. Maidenhead: Open University Press

Dahl, Robert A. (1968). *Modern politisk analys*. [2a uppl.] Stockholm: Wahlström & Widstrand

Dahlbäck, Nina (2003). *Tolv års fängelse för Westerbergs kidnappare*. Hämtad 21 mars 2014 från DN: <http://www.dn.se/nyheter/sverige/tolv-ars-fangelse-for-westerbergs-kidnappare/>

Dean, Paul (1989). *Who was Steven? : The little boy who had been kidnaped never found himself*. Hämtad 13 juni 2014 från Los Angeles Times: http://articles.latimes.com/1989-09-22/news/vw-766_1_steven-stayner

Death Penalty (2014). *United States of America*. Hämtad 14 maj 2014 från Death Penalty Worldwide: <http://www.deathpenaltyworldwide.org/country-search-post.cfm?country=United%20States%20of%20America>

Dissell, Rachel (2013). *Suspect's daughter said in 2004 she was the last to see Gina DeJesus (video)*. Hämtad 8 april 2014 från Cleveland: http://www.cleveland.com/metro/index.ssf/2013/05/suspects_daughter_said_in_2004.html

Dobner, Jennifer (2009). *Nurse: Suspect in Smart abduction faked symptoms*. Hämtad 8 april 2014 från Daily Herald: http://www.heraldextra.com/news/local/article_29ec6e54-decc-11de-a153-001cc4c03286.html

DPIC (2014). *Death Penalty: An international perspective*. Hämtad 14 maj 2014 från Death Penalty Information Center: <http://www.deathpenaltyinfo.org/death-penalty-international-perspective>

Dr Phil (2013). *Michelle Knight on Dr Phil – day 1 – FULL EPISODE*. Hämtad 8 april 2014 från YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=SirtiD6MAGs>

Dr Phil (2013). *Michelle Knight on Dr Phil – day 2 – FULL EPISODE*. Hämtad 8 april 2014 från YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=SjR6qllUU1c>

Duke, Alan (2013). *CNN Exclusive: Castro brother says victims unrecognizable in photos*. Hämtad 25 mars 2014 från CNN: <http://edition.cnn.com/2013/05/13/us/ohio-castro-brothers/>

Durkheim, Émile (1983). *Själv mordet*. [Ny uppl.] Lund: Argos

Elgh, Jonas (2002.a). *Kidnappning fortsatt ovanligt brott*. Hämtad 16 mars 2014 från SvD Nyheter: http://www.svd.se/nyheter/inrikes/kidnappning-fortsatt-ovanligt-brott_65548.svd

Elgh, Jonas (2002.b). *Skulder ofta motiv till kidnappning*. Hämtad 27 mars 2014 från SvD: http://www.svd.se/nyheter/inrikes/skulder-ofta-motiv-till-kidnappning_65700.svd

Eliasson, Lappalainen Rosmari (1995). *Forskningsetik och perspektivval*. Lund: Studentlitteratur

Enqvist, Inger (2009). *Betancourt – kvinnan, myten*. Hämtad 2 april 2014 från Svensktidskrift: <http://www.svensktidskrift.se/?p=1532> (Professor vid Lunds Universitet)

Estranda, Felipe (2010). *Våld som ett (bra) samhällsproblem*. Nordisk Tidsskrift for Kriminallvidenskab

Ewing, Charles Patrik & McCann, Joseph T. (2006). *Minds on Trial: Great Cases in Law and Psychology*. USA: Oxford University Press

FBI (u.å). *The Lindbergh Kidnapping*. Hämtad 1 april 2014 från FBI.gov:
<http://www.fbi.gov/about-us/history/famous-cases/the-lindbergh-kidnapping>

Foucault, Michael (2004). *Övervakning och straff*. Arkiv förlag/A-Z förlag

Forparents.com (u.å). *Missing children statistics: At a glance*. Hämtad 11 april 2014 från
forparents.com: <http://www.child-safety-for-parents.com/missing-children-statistics.html>

Fryer, Jane (2011). *Proof that money can't buy happiness: John Paul Getty III destroyed by his family's billions*. Hämtad 13 juni 2014 från dailymail:
<http://www.dailymail.co.uk/news/article-1354365/John-Paul-Getty-III-destroyed-family-billions.html>

Golgowski, Nina (2013). *Elizabeth Smart opens up on missed escape chances during kidnap as book release nears*. Hämtad 8 april 2014 från Dailynews:
<http://www.nydailynews.com/news/national/elizabeth-smart-opens-kidnapping-chances-escape-article-1.1478630>

Goode, Erich & Ben-Yehuda, Nachman (1994). *Moral Panics: The social construction of deviance*. Oxford: Blackwells

Gray, Madison (2013). *Found: Timeline of Ohio women missing since 2002*. Hämtad 8 april 2014 från Time: <http://newsfeed.time.com/2013/05/07/found-timeline-of-ohio-women-missing-since-2002/>

Grevholm, Erik, Nilsson, Lotta & Carlstedt, Malena (2005). *Våldtäkt – En kartläggning av polisanmälda våldtäkter*. Rapport 2005:7. BRÅ: Stockholm. Hämtad 5 april 2014 från BRÅ:
http://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f1800012829/1311777035943/2005_07_valdtakt_kartlaggning.pdf

Gustafsson, Thomas & Norström, Camilla (2003). *Erik berättar om skräcken*. Hämtad 13 juni 2014 från Aftonbladet: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article10355657.ab>

Haden-Guest, Anthony (2000). *The further trials of Patty Hearst*. Hämtad 13 juni 2014 från theguardian: <http://www.theguardian.com/theobserver/2000/jul/23/life1.lifemagazine6>

Hall, Allan (2013). *I was raped by my kidnapper: Natascha Kampusch finally reveals she was attacked by Wolfgang Priklopil during her eight and-a-half year ordeal in his clutches*. Hämtad 12 april 2014 från dailymail: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2280581/Natascha-Kampusch-reveals-attacked-Wolfgang-Priklopil.html>

Hansson, Kristofer (2010). *Kidnappningen av Erik Westerberg*. Hämtad 19 mars 2014 från P3 dokumentär: <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/73264?programid=2519>

Hauslohner, Abigail (2013). *Libyan Prime Minister Ali Zeidan released after being kidnapped by militia*. Hämtad 13 juni 2014 från the Washington Post: http://www.washingtonpost.com/world/libyan-pm-ali-zeidan-released-after-brazen-kidnapping-by-militia-assigned-to-protect-him/2013/10/10/ac6dd2d4-3196-11e3-ad00-ec4c6b31cbed_story.html

Hindelang, Michael J., Gottfredson, Michael R. & Garofalo, James (1978). *Victims of Personal Crime: An Empirical Foundation For a Theory of Personal Victimization*. Cambridge, Mass: Ballinger

Hydén, Håkan (2002). *Rättssociologi som rättsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur AB

Högskoleverket (u.å). *Fallstudie – case study*. Hämtad 18 juni 2014 från hsv.se: <http://www.hsv.se/densvenskahogskolan/sveengordbok/termer/f/fallstudie.4.7852b29111e5fd61e597ffe299.html>

I know my first name is Steven (2012). *Part 14 Final part*. Hämtad 12 april 2014 från youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=gdw9sMuNS2A>

Jareborg, Nils & Zila, Josef (2010). *Straffrättens påföljdlära*. Nordstedts juridik AB. Stockholm

Jarrett, Tracy (2013). *'I was broken beyond repair': Elizabeth Smart recalls kidnapping ordeal*. Hämtad 13 juni 2014 från NBC News: <http://www.nbcnews.com/news/other/i-was-broken-beyond-repair-elizabeth-smart-recalls-kidnapping-ordeal-f8C11336267>

Jaycee Dugard Documentary (2014). *NEW!!! Jaycee Dugard Documentary – Kidnapped for 18 years!* Hämtad 11 april 2014 från youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=O5sB7ySBNmQ>

Johansson, Lars (2005). *Åklagare krävde 12 år för Fabian Bengtssons kidnappare*. Hämtad 28 mars 2014 från DN: <http://www.dn.se/nyheter/sverige/aklagare-kravde-12-ar-for-fabian-bengtssons-kidnappare/>

Johansson, Linnea (2013). *50 år sedan uppmärksammas kidnappning*. Hämtad 28 mars 2014 från SverigesRadio: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=99&artikel=5642668>

Johnsson, Fredrik & Hansson, Kristofer (2004). *Brottskod säsong 1 avsnitt 5. [Dokumentärfilm]*. Hämtad 17 mars 2014 från tv3: <http://www.tv3.se/brottskod/jag-trodde-att-jag-skulle-d%C3%B6>

Kauranen, Ralf (2008). *Seriedebatt i 1950-talets Finland: en studie i barndom, media och reglering*. Åbo: Åbo Akademis förlag

Keneally, Meghan & Quigley, Rachel (2013). *'Boredom, hunger and rape': Elizabeth Smart describes her kidnapping hell as she returns to the woods where she was chained up for months and reveals she hadn't even hit puberty when nightmare began*. Hämtad 8 april 2014 från dailymail: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2444192/Elizabeth-Smart-describes-kidnapping-hell-Boredom-hunger-rape.html>

KTVU (2011). *Garridos confess to Dugard kidnapping*. Hämtad 11 april 2014 från KTVU.com: <http://www.ktvu.com/news/news/garridos-confess-to-dugard-kidnapping/nKzqc/>

Kyung Kim, Eun (2013). *Elizabeth Smart on captor: 'He no longer exists in my life'*. Hämtad 8 april 2014 från TodayNews: <http://www.today.com/news/elizabeth-smart-captor-he-no-longer-exists-my-life-8C11348130>

Lag24.se (u.å). *Människorov, människohandel och olaga frihetsberövande*. Hämtad 16 mars 2014 från lag24.se: <http://www.lag24.se/a/m%C3%A4nniskorov,-m%C3%A4nniskohandel-och-olaga-frihetsber%C3%B6vande>

La Ganga, Maria L. (2009). *Phillip Garrido's bail set at \$30 million, will undergo psychiatric testing [updated]*. Hämtad 11 april 2014 från Los Angeles Times:

<http://latimesblogs.latimes.com/lanow/2009/09/garrido-court-hearing.html>

Lindgren, Magnis, Petterson, Karl-Åke & Hägglund, Bo (2001). *Brottsoffer – Från teori till praktik*. Jure CLN AB, Stockholm

MacGowan, Douglas (u.å). *The Lost boy*. Hämtad 12 april 2014 från crimelibrary:

http://www.crimelibrary.com/criminal_mind/psychology/kenneth_arnell/index.html

McKelvey, Tara (2013). *Cleveland abductions: Do white victims get more attention?* Hämtad 5 april 2014 från BBC: <http://www.bbc.com/news/magazine-22441124>

Morgan, Emiley (2011). *Elizabeth Smart kidnapper Brian David Mitchell leaves Utah for federal prison*. Hämtad 8 april 2014 från Deseret News:

<http://www.deseretnews.com/article/705390051/Elizabeth-Smart-kidnapper-Brian-David-Mitchell-leaves-Utah-for-federal-prison.html>

Muskal, Michael (2013). *Ariel Castro gets life, no parole; victim says his hell awaits*. Hämtad 25 mars 2014 från Los Angeles Times: <http://articles.latimes.com/2013/aug/01/nation/la-na-nn-ariel-castro-michelle-knight-20130801>

NCK (2014). *Sexuellt våld*. Hämtad 5 april 2014 från Nationellt centrum för kvinnofrid:

http://www.nck.uu.se/Kunskapscentrum/Kunskapsbanken/amnen/Sexuellt_vald/Sexuellt_vald/

Nisbeth, Agnete (2011). *Familjens förmögenhet blev hans fall – John Paul Getty III avled i helgen*. Hämtad 31 mars 2014: <http://svenskdam.se/2011/02/familjens-formogenhet-blev-hans-fall-john-paul-getty-iii-avled-i-helgen/>

Norell, Magnus (2013). *Kidnappning av Zeidan – en påminnelse om Libyens instabilitet*. Hämtad 3 april 2013 från: <http://www.frivarld.se/magasin/kidnappning-av-zeidan-en-paminnelse-om-libyens-instabilitet/>

Olsson, Henny & Sörensen, Stefan (2002). *Forskningsprocessen*. Stockholm: Liber

Paterson, Tony (2006). *Mother of Austrian kidnap survivor 'knew abductor'*. Hämtad 12 april 2014 från independent: <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/mother-of-austrian-kidnap-survivor-knew-abductor-416894.html>

Picciano, Jen (2013). *Amanda Berry's abduction story*. Hämtad 8 april 2014 från 19actionnews: <http://www.19actionnews.com/story/23023022/amanda-berrys-abduction-storya-berrys-abduction-stor>

Ramsland, Katherine (u.å.a). *Hearst, Soliah and the S.L.A.* Hämtad 4 april 2014 från: http://www.crimelibrary.com/terrorists_spies/terrorists/hearst/1.htm

Ramsland, Katherine (u.å.b). *The case of the seven-year sex slave*. Hämtad 8 april 2014 från crimelibrary: http://www.crimelibrary.com/criminal_mind/psychology/sex_slave/12.html

Ronson, Jon (2010). *Natascha Kampusch: Inside the head of my torturer*. Hämtad 13 juni 2014 från theguardian: <http://www.theguardian.com/world/2010/sep/11/natascha-kampusch-interview>

Sancho, Miguel, Sturken, Justin & Mendelsohn, Michael (2009). *Former hostage calls Ingrid Betancourt 'Disgusting'*. Hämtad 13 juni 2014 från abcNews: <http://abcnews.go.com/2020/story?id=6974648>

Sarnecki, Jerzy (2009). *Introduktion till kriminologi*. Lund: Studentlitteratur

Saveri, Gabrielle (2011). *Jaycee Dugard's kidnappers plead guilty in California*. Hämtad 11 april 2014 från Reuters: <http://www.reuters.com/article/2011/04/28/us-kidnap-california-plea-idUSTRE73R6P720110428>

Scott, John (2000). *Rational choice theory*. Från *Understanding contemporary society: Theories of the present*. [ed. G. Browning, A. Halcli & F. Webster]. Sage Publications

Sherwell, Philip (2009). *Jaycee Lee Dugard abductor Phillip Garrido 'wanted cute blonde girl'*. Hämtad 13 juni 2014 från The Telegraph: <http://www.telegraph.co.uk/news/newstoppers/jaycee-lee-dugard/6180448/Jaycee-Lee-Dugard-abductor-Phillip-Garrido-wanted-cute-blonde-girl.html>

Siksjö, Daniel (2009). *Fabian Bengtsson: "Kommer påverka mig resten av mitt liv"*. Hämtad 27 mars 2014 från Expressen: <http://www.expressen.se/nyheter/fabian-bengtsson-kommer-paverka-mig-resten-av-mitt-liv/>

Sjöström, Henning (1976). *Skyldig eller oskyldig? Patty Hearst och verkligheten*. Avesta: Bonniers

Stanglin, Doug (2013). *Castro escapes the death penalty, and the three victims will not have to testify in court*. Hämtad 25 mars 2014 från USA today: <http://www.usatoday.com/story/news/nation/2013/07/26/ariel-castro-cleveland-abduction-plea-deal-death-penalty/2589039/>

Stensell, Jessica (2013). *Stoppa våld mot kvinnor*. Hämtad 5 april 2014 från Amnesty international: <http://www.amnesty.se/vad-gor-vi/kvinnors-rattigheter/vald-mot-kvinnor>

Stiernstedt, Jenny & Österberg, Tobias (2008). *Betancourt fritagen från Farc-gerillan*. Hämtad 3 april 2014 från: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article11452653.ab>

Stone, Robert (2004). *Guerrilla: The Taking of Patty Hearst*. [Dokumentärfilm]. USA: Robert Stone Productions

Sydsvenskan (2011). *Miste örat i kidnappningsdrama*. Hämtad 31 mars 2014 från sydsvenskan: <http://www.sydsvenskan.se/familj/dodsfall/miste-orat-i-kidnappningsdrama/>

Stratford, Sarah-Jane (2013). *Why didn't police listen to Amanda Berry's mother?* Hämtad 8 april 2014 från bitchmedia: <http://bitchmagazine.org/post/why-didnt-police-listen-to-amanda-berrys-mother>

The Associated Press (2011). *Life in prison for kidnapper of Smart*. Hämtad 8 april 2014 från WebCite: <http://www.webcitation.org/5yxHSwsMQ>

The free dictionary by farlex (u.å). *Kidnapping*. Hämtad 13 mars 2014 från: <http://legal-dictionary.thefreedictionary.com/kidnapping>

TheKCRChannel (2002). *Kidnap suspect: 'Wait until you hear the story'*. Hämtad 11 april 2014 från KCRA.com: <http://www.kcra.com/Kidnap-Suspect-Wait-Until-You-Hear-The-Story/12682534>

Theoharis, Athan G., Poveda, Tony G., Rosenfeld, Susan & Powers, Richard Gid (1999). *The FBI: A comprehensive reference guide*. The Oryx Press

The Telegraph (2009). *Jaycee Lee Dugard: abduction caused uproar in quiet community*. Hämtad 13 juni 2014 från The Telegraph: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/northamerica/usa/6103209/Jaycee-Lee-Dugard-abduction-caused-uproar-in-quiet-community.html>

Törnmalm, Kristoffer (2012). *"Pappa, jag har blivit kidnappad"*. Hämtad 21 mars 2014 från SvD Näringsliv: http://www.svd.se/naringsliv/toppar-i-riskzonen_6879027.svd

UCN (2013). *"My Story": Elizabeth Smart opens up about kidnapping ordeal in new memoir*. Hämtad den 8 april 2014 från UCN: http://urbanchristiannews.com/ucn/2013/10/my-story-elizabeth-smart-opens-up-about-kidnapping-ordeal-in-new-memoir.html#.U0QNJv1_uyX

Umeåregionen (u.å). *Jämställdhet och medier*. Hämtad 5 april 2014 från Umeåregionen: <http://www.umearegionen.se/uterum/samverkan/jamstalldhet/webbutbildningnormstorm/jamstalldhetochmedier.4.c562a9a13b3c135dd0554.html>

UMO (u.å). *Jämställdhet*. Hämtad 5 april 2014 från UMO: <http://www.umo.se/jag/jamstalldhet/>

Welsh-Huggins, Andrew (2013). *Consultants: Kidnapper Ariel Castro's death a suicide*. Hämtad 25 mars 2014 från USA today: <http://www.usatoday.com/story/news/nation/2013/12/03/consultants-ariel-castro-death-suicide/3850515/>

Woo, Elaine (2011). *J. Paul Getty III dies at 54; scion of oil dynasty*. Hämtad 31 mars 2014 från Los Angeles Times: <http://articles.latimes.com/2011/feb/07/local/la-me-john-paul-getty-iii-20110208>

Zicari, Peter (2008). *Six long days, Gina still missing. Parents, police, city officials focus on case at community meeting.* Hämtad 8 april 2014 från Cleveland:

http://blog.cleveland.com/pdextra/2008/04/six_long_days_gina_still_missi.html

Østerberg, Dag (1996). *Émile Durkheims samhällsteori.* Göteborg: Daidalos

Österlund, Gunilla (2003). *Kidnappning av direktörsson gav tolv års fängelse.* Hämtad 21 mars 2014 från Sverigesradio: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=231798>

Lagrum

SFS 2002:436. *Brottsbalken 4:2.* Stockholm: Justitiedepartementet

SFS 2009:396. *Brottsbalken 4:1.* Stockholm: Justitiedepartementet

California Penal Code § 207

California Penal Code § 208

California Penal Code § 209

2905 Ohio Revised Code

Public Laws:1948 Chapter 55 kidnaping. § 1201 Transportation

Public Laws:1948 Chapter 55 kidnaping. § 1202 Ransom money

Bilaga I

Lagrummen i sin rena form (så som de står skrivna)

Svenska

4 kap 1 §

Den som bemäktigar sig och för bort eller spärrar in ett barn eller någon annan med uppsåt att skada honom eller henne till liv eller hälsa eller att tvinga honom eller henne till tjänst eller att öva utpressning, döms för människorov till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst arton år, eller på livstid.

2 st. Är brottet mindre grovt, döms till fängelse i högst sex år. *Lag (2009:396)*

4 kap 2 §

Den som i annat fall än som sägs i 1 eller 1 a § för bort eller spärrar in någon eller på annat sätt berövar honom eller henne friheten, döms för olaga frihetsberövande till fängelse, lägst ett och högst tio år.

2 st. Är brottet mindre grovt, döms till böter eller fängelse i högst två år. *Lag (2002:436)*.

Kalifornien

California penal code § 207

(a) Every person who forcibly, or by any other means of instilling fear, steals or takes, or holds, detains, or arrests any person in this state, and carries the person into another country, state, or county, or into another part of the same county, is guilty of kidnapping.

(b) Every person, who for the purpose of committing any act defined in Section 288, hires, persuades, entices, decoys, or seduces by false promises, misrepresentations, or the like, any child under the age of 14 years to go out of this country, state, or county, or into another part of the same county, is guilty of kidnapping.

(c) Every person who forcibly, or by any other means of instilling fear, takes or holds, detains, or arrests any person, with a design to take the person out of this state, without having established a claim, according to the laws of the United States, or of this state, or who hires, persuades, entices, decoys, or seduces by false promises, misrepresentations, or the like, any person to go out of this state, or to be taken or removed therefrom, for the purpose and with the intent to sell that person into slavery or involuntary servitude, or otherwise to employ that person for his or her own use, or to the use of another, without the free will and consent of that persuaded person, is guilty of kidnapping.

(d) Every person who, being out of this state, abducts or takes by force or fraud any person contrary to the law of the place where that act is committed, and brings, sends, or conveys that person within the limits of this state, and is afterwards found within the limits thereof, is guilty of kidnapping.

(e) For purposes of those types of kidnapping requiring force, the amount of force required to kidnap an unresisting infant or child is the amount of physical force required to take and carry the child away a substantial distance for an illegal purpose or with an illegal intent.

(f) Subdivisions (a) to (d), inclusive, do not apply to any of the following:

(1) To any person who steals, takes, entices away, detains, conceals, or harbors any child under the age of 14 years, if that act is taken to protect the child from danger of imminent harm.

(2) To any person acting under Section 834 or 837.

California penal code § 208

(a) Kidnapping is punishable by imprisonment in the state prison for three, five, or eight years.

(b) If the person kidnapped is under 14 years of age at the time of the commission of the crime, the kidnapping is punishable by imprisonment in the state prison for 5, 8, or 11 years. This subdivision is not applicable to the taking, detaining, or concealing, of a minor child by a biological parent, a natural father, as specified in Section 7611 of the Family Code, an adoptive parent, or a person who has been granted access to the minor child by a court order.

(c) In all cases in which probation is granted, the court shall, except in unusual cases where the interests of justice would best be served by a lesser penalty, require as a condition of the probation that the person be confined in the county jail for 12 months. If the court grants probation without requiring the defendant to be confined in the county jail for 12 months, it shall specify its reason or reasons for imposing a lesser penalty.

California penal code § 209

(a) Any person who seizes, confines, inveigles, entices, decoys, abducts, conceals, kidnaps or carries away another person by any means whatsoever with intent to hold or detain, or who holds or detains, that person for ransom, reward or to commit extortion or to exact from another person any money or valuable thing, or any person who aids or abets any such act, is guilty of a felony, and upon conviction thereof, shall be punished by imprisonment in the state prison for life without possibility of parole in cases in which any person subjected to any such act suffers death or bodily harm, or is intentionally confined in a manner which exposes that person to a substantial likelihood of death, or shall be punished by imprisonment in the state prison for life with the possibility of parole in cases where no such person suffers death or bodily harm.

(b) (1) Any person who kidnaps or carries away any individual to commit robbery, rape, spousal rape, oral copulation, sodomy, or any violation of Section 264.1, 288, or 289, shall be punished by imprisonment in the state prison for life with the possibility of parole.

(2) This subdivision shall only apply if the movement of the victim is beyond that merely incidental to the commission of, and increases the risk of harm to the victim over and above that necessarily present in, the intended underlying offense.

(c) In all cases in which probation is granted, the court shall, except in unusual cases where the interests of justice would best be served by a lesser penalty, require as a condition of the probation that the person be confined in the county jail for 12 months. If the court grants probation without requiring the defendant to be confined in the county jail for 12 months, it shall specify its reason or reasons for imposing a lesser penalty.

(d) Subdivision (b) shall not be construed to supersede or affect Section 667.61. A person may be charged with a violation of subdivision (b) and Section 667.61. However, a person may not be punished under subdivision (b) and Section 667.61 for the same act that constitutes a violation of both subdivision (b) and Section 667.61.

Källa: <http://www.leginfo.ca.gov/cgi-bin/displaycode?section=pen&group=00001-01000&file=207-210>

Ohio

2905 Ohio Revised Code: Kidnapping and extortion

2905.01 Kidnapping

(A) No person, by force, threat, or deception, or, in the case of a victim under the age of thirteen or mentally incompetent, by any means, shall remove another from the place where the other person is found or restrain the liberty of the other person, for any of the following purposes:

(1) To hold for ransom, or as a shield or hostage;

(2) To facilitate the commission of any felony or flight thereafter;

(3) To terrorize, or to inflict serious physical harm on the victim or another;

(4) To engage in sexual activity, as defined in section 2907.01 of the Revised Code, with the victim against the victim's will;

(5) To hinder, impede, or obstruct a function of government, or to force any action or concession on the part of governmental authority;

(6) To hold in a condition of involuntary servitude.

(B) No person, by force, threat, or deception, or, in the case of a victim under the age of thirteen or mentally incompetent, by any means, shall knowingly do any of the following, under

circumstances that create a substantial risk of serious physical harm to the victim or, in the case of a minor victim, under circumstances that either create a substantial risk of serious physical harm to the victim or cause physical harm to the victim:

(1) Remove another from the place where the other person is found;

(2) Restrain another of the other person's liberty.

(C)

(1) Whoever violates this section is guilty of kidnapping. Except as otherwise provided in this division or division (C)(2) or (3) of this section, kidnapping is a felony of the first degree. Except as otherwise provided in this division or division (C)(2) or (3) of this section, if an offender who violates division (A)(1) to (5), (B)(1), or (B)(2) of this section releases the victim in a safe place unharmed, kidnapping is a felony of the second degree.

(2) If the offender in any case also is convicted of or pleads guilty to a specification as described in section 2941.1422 of the Revised Code that was included in the indictment, count in the indictment, or information charging the offense, the court shall order the offender to make restitution as provided in division (B)(8) of section 2929.18 of the Revised Code and, except as otherwise provided in division (C)(3) of this section, shall sentence the offender to a mandatory prison term as provided in division (B)(7) of section 2929.14 of the Revised Code.

(3) If the victim of the offense is less than thirteen years of age and if the offender also is convicted of or pleads guilty to a sexual motivation specification that was included in the indictment, count in the indictment, or information charging the offense, kidnapping is a felony of the first degree, and, notwithstanding the definite sentence provided for a felony of the first degree in section 2929.14 of the Revised Code, the offender shall be sentenced pursuant to section 2971.03 of the Revised Code as follows:

(a) Except as otherwise provided in division (C)(3)(b) of this section, the offender shall be sentenced pursuant to that section to an indefinite prison term consisting of a minimum term of fifteen years and a maximum term of life imprisonment.

(b) If the offender releases the victim in a safe place unharmed, the offender shall be sentenced pursuant to that section to an indefinite term consisting of a minimum term of ten years and a maximum term of life imprisonment.

(D) As used in this section:

(1) "Involuntary servitude" has the same meaning as in section 2905.31 of the Revised Code.

(2) "Sexual motivation specification" has the same meaning as in section 2971.01 of the Revised Code.

Amended by 129th General Assembly File No.29, HB 86, §1, eff. 9/30/2011.

Amended by 128th General Assembly File No.58, SB 235, §1, eff. 3/24/2011.

2905.02 Abduction

(A) No person, without privilege to do so, shall knowingly do any of the following:

(1) By force or threat, remove another from the place where the other person is found;

(2) By force or threat, restrain the liberty of another person under circumstances that create a risk of physical harm to the victim or place the other person in fear;

(3) Hold another in a condition of involuntary servitude.

(B) No person, with a sexual motivation, shall violate division (A) of this section.

(C) Whoever violates this section is guilty of abduction. A violation of division (A)(1) or (2) of this section or a violation of division (B) of this section involving conduct of the type described in division (A)(1) or (2) of this section is a felony of the third degree. A violation of division (A)(3) of this section or a violation of division (B) of this section involving conduct of the type described in division (A)(3) of this section is a felony of the second degree. If the offender in any case also is convicted of or pleads guilty to a specification as described in section 2941.1422 of the Revised Code that was included in the indictment, count in the indictment, or information charging the offense, the court shall sentence the offender to a mandatory prison term as provided in division (B)(7) of section 2929.14 of the Revised Code and shall order the offender to make restitution as provided in division (B)(8) of section 2929.18 of the Revised Code.

(D) As used in this section:

(1) "Involuntary servitude" has the same meaning as in section 2905.31 of the Revised Code.

(2) "Sexual motivation" has the same meaning as in section 2971.01 of the Revised Code.

Amended by 129th General Assembly File No.29, HB 86, §1, eff. 9/30/2011.

Amended by 128th General Assembly File No.58, SB 235, §1, eff. 3/24/2011.

Effective Date: 07-01-1996; 2007 SB10 01-01-2008; 2008 HB280 04-07-2009

2905.03 Unlawful restraint

(A) No person, without privilege to do so, shall knowingly restrain another of the other person's liberty.

(B) No person, without privilege to do so and with a sexual motivation, shall knowingly restrain another of the other person's liberty.

(C) Whoever violates this section is guilty of unlawful restraint, a misdemeanor of the third degree.

(D) As used in this section, "sexual motivation" has the same meaning as in section 2971.01 of the Revised Code.

Effective Date: 01-01-1974; 2007 SB10 01-01-2008

2905.05 Criminal child enticement

(A) No person, by any means and without privilege to do so, shall knowingly solicit, coax, entice, or lure any child under fourteen years of age to accompany the person in any manner, including entering into any vehicle or onto any vessel, whether or not the offender knows the age of the child, if both of the following apply:

(1) The actor does not have the express or implied permission of the parent, guardian, or other legal custodian of the child in undertaking the activity.

(2) The actor is not a law enforcement officer, medic, firefighter, or other person who regularly provides emergency services, and is not an employee or agent of, or a volunteer acting under the direction of, any board of education, or the actor is any of such persons, but, at the time the actor undertakes the activity, the actor is not acting within the scope of the actor's lawful duties in that capacity.

(B) No person, with a sexual motivation, shall violate division (A) of this section.

(C) No person, for any unlawful purpose other than, or in addition to, that proscribed by division (A) of this section, shall engage in any activity described in division (A) of this section.

(D) It is an affirmative defense to a charge under division (A) of this section that the actor undertook the activity in response to a bona fide emergency situation or that the actor undertook the activity in a reasonable belief that it was necessary to preserve the health, safety, or welfare of the child.

(E) Whoever violates division (A), (B), or (C) of this section is guilty of criminal child enticement, a misdemeanor of the first degree. If the offender previously has been convicted of a violation of this section, section 2907.02 or 2907.03 or former section 2907.12 of the Revised Code, or section 2905.01 or 2907.05 of the Revised Code when the victim of that prior offense was under seventeen years of age at the time of the offense, criminal child enticement is a felony of the fifth degree.

(F) As used in this section:

(1) "Sexual motivation" has the same meaning as in section 2971.01 of the Revised Code.

(2) "Vehicle" has the same meaning as in section 4501.01 of the Revised Code.

(3) "Vessel" has the same meaning as in section 1547.01 of the Revised Code.

Amended by 130th General Assembly File No. 30, SB 64, §1, eff. 7/11/2013.

Effective Date: 04-09-2001; 04-11-2005; 2007 SB10 01-01-2008

2905.11 Extortion

(A) No person, with purpose to obtain any valuable thing or valuable benefit or to induce another to do an unlawful act, shall do any of the following:

(1) Threaten to commit any felony;

(2) Threaten to commit any offense of violence;

(3) Violate section 2903.21 or 2903.22 of the Revised Code;

(4) Utter or threaten any calumny against any person;

(5) Expose or threaten to expose any matter tending to subject any person to hatred, contempt, or ridicule, or to damage any person's personal or business repute, or to impair any person's credit.

(B) Whoever violates this section is guilty of extortion, a felony of the third degree.

(C) As used in this section, "threat" includes a direct threat and a threat by innuendo.

Effective Date: 07-01-1996

2905.12 Coercion

(A) No person, with purpose to coerce another into taking or refraining from action concerning which the other person has a legal freedom of choice, shall do any of the following:

(1) Threaten to commit any offense;

(2) Utter or threaten any calumny against any person;

(3) Expose or threaten to expose any matter tending to subject any person to hatred, contempt, or ridicule, to damage any person's personal or business repute, or to impair any person's credit;

(4) Institute or threaten criminal proceedings against any person;

(5) Take, withhold, or threaten to take or withhold official action, or cause or threaten to cause official action to be taken or withheld.

(B) Divisions (A)(4) and (5) of this section shall not be construed to prohibit a prosecutor or court from doing any of the following in good faith and in the interests of justice:

(1) Offering or agreeing to grant, or granting immunity from prosecution pursuant to section 2945.44 of the Revised Code;

(2) In return for a plea of guilty to one or more offenses charged or to one or more other or lesser offenses, or in return for the testimony of the accused in a case to which the accused is not a party, offering or agreeing to dismiss, or dismissing one or more charges pending against an

accused, or offering or agreeing to impose, or imposing a certain sentence or modification of sentence;

(3) Imposing a community control sanction on certain conditions, including without limitation requiring the offender to make restitution or redress to the victim of the offense.

(C) It is an affirmative defense to a charge under division (A)(3), (4), or (5) of this section that the actor's conduct was a reasonable response to the circumstances that occasioned it, and that the actor's purpose was limited to any of the following:

(1) Compelling another to refrain from misconduct or to desist from further misconduct;

(2) Preventing or redressing a wrong or injustice;

(3) Preventing another from taking action for which the actor reasonably believed the other person to be disqualified;

(4) Compelling another to take action that the actor reasonably believed the other person to be under a duty to take.

(D) Whoever violates this section is guilty of coercion, a misdemeanor of the second degree.

(E) As used in this section:

(1) "Threat" includes a direct threat and a threat by innuendo.

(2) "Community control sanction" has the same meaning as in section 2929.01 of the Revised Code.

Effective Date: 01-01-2004

2905.21 Extortionate extension of credit - criminal usury definitions

As used in sections 2905.21 to 2905.24 of the Revised Code:

(A) "To extend credit" means to make or renew any loan, or to enter into any agreement, express or implied, for the repayment or satisfaction of any debt or claim, regardless of whether the extension of credit is acknowledged or disputed, valid or invalid, and however arising.

(B) "Creditor" means any person who extends credit, or any person claiming by, under, or through such a person.

(C) "Debtor" means any person who receives an extension of credit, any person who guarantees the repayment of an extension of credit, or any person who in any manner undertakes to indemnify the creditor against loss resulting from the failure of any recipient to repay an extension of credit.

(D) "Repayment" of an extension of credit means the repayment, satisfaction, or discharge in whole or in part of any debt or claim, acknowledged or disputed, valid or invalid, resulting from or in connection with that extension of credit.

(E) "Collect an extension of credit" means an attempt to collect from a debtor all or part of an amount due from the extension of credit.

(F) "Extortionate extension of credit" means any extension of credit with respect to which it is the understanding of the creditor and the debtor at the time it is made that delay in making repayment or failure to make repayment will result in the use of an extortionate means or if the debtor at a later time learns that failure to make repayment will result in the use of extortionate means.

(G) "Extortionate means" is any means that involves the use, or an express or implicit threat of use, of violence or other criminal means to cause harm to the person or property of the debtor or any member of his family.

(H) "Criminal usury" means illegally charging, taking, or receiving any money or other property as interest on an extension of credit at a rate exceeding twenty-five per cent per annum or the equivalent rate for a longer or shorter period, unless either:

(1) The rate of interest is otherwise authorized by law;

(2) The creditor and the debtor, or all the creditors and all the debtors are members of the same immediate family.

(I) "Immediate family" means a person's spouse residing in the person's household, brothers and sisters of the whole or of the half blood, and children, including adopted children.

Effective Date: 10-09-1978

2905.22 Extortionate extension of credit - criminal usury

(A) No person shall:

(1) Knowingly make or participate in an extortionate extension of credit;

(2) Knowingly engage in criminal usury;

(3) Possess any writing, paper, instrument, or article used to record criminally usurious transactions, knowing that the contents record a criminally usurious transaction.

(B) Whoever violates division (A)(1) or (2) of this section is guilty of a felony of the fourth degree. Whoever violates division (A)(3) of this section is guilty of a misdemeanor of the first degree.

Effective Date: 07-01-1996

2905.23 Probable cause to believe that extension of credit was extortionate

In any prosecution under sections 2905.21 to 2905.24 of the Revised Code, if it is shown that any of the following factors were present in connection with the extension of credit, there is probable cause to believe that the extension of credit was extortionate:

(A) The extension of credit was made at a rate of interest in excess of that established for criminal usury;

(B) At the time credit was extended, the debtor reasonably believed that:

(1) One or more extensions of credit by the creditor were collected or attempted to be collected by extortionate means, or the nonrepayment thereof was punished by extortionate means;

(2) The creditor had a reputation for the use of extortionate means to collect extensions of credit or punish the nonrepayment thereof.

Effective Date: 10-09-1978

2905.24 Evidence showing an implicit threat as means of collection

In any prosecution under sections 2905.21 to 2905.24 of the Revised Code, for the purpose of showing an implicit threat as a means of collection, evidence may be introduced tending to show that one or more extensions of credit by the creditor were, to the knowledge of the person against whom the implicit threat is alleged to have been made, collected, or attempted to be collected by extortionate means or that the nonrepayment thereof was punished by extortionate means.

Effective Date: 10-09-1978

2905.31 Definitions for sections 2905.31 to 2905.33

As used in sections 2905.31 to 2905.33 of the Revised Code:

(A) "Involuntary servitude" means being compelled to perform labor or services for another against one's will.

(B) "Material that is obscene, sexually oriented, or nudity oriented" and "performance that is obscene, sexually oriented, or nudity oriented" have the same meanings as in section 2929.01 of the Revised Code.

Added by 128th General Assembly File No.58, SB 235, §1, eff. 3/24/2011.

2905.32 Trafficking in persons

(A) No person shall knowingly recruit, lure, entice, isolate, harbor, transport, provide, obtain, or maintain, or knowingly attempt to recruit, lure, entice, isolate, harbor, transport, provide, obtain, or maintain, another person knowing that the person will be subjected to involuntary servitude or be compelled to engage in sexual activity for hire, engage in a performance that is obscene, sexually oriented, or nudity oriented, or be a model or participant in the production of material that is obscene, sexually oriented, or nudity oriented.

(B) For a prosecution under this section, the element "compelled" does not require that the compulsion be openly displayed or physically exerted. The element "compelled" has been established if the state proves that the victim's will was overcome by force, fear, duress, or intimidation.

(C) In a prosecution under this section, proof that the defendant engaged in sexual activity with any person, or solicited sexual activity with any person, whether or not for hire, without more, does not constitute a violation of this section.

(D) A prosecution for a violation of this section does not preclude a prosecution of a violation of any other section of the Revised Code. One or more acts, a series of acts, or a course of behavior that can be prosecuted under this section or any other section of the Revised Code may be prosecuted under this section, the other section of the Revised Code, or both sections. However, if an offender is convicted of or pleads guilty to a violation of this section and also is convicted of or pleads guilty to a violation of section 2907.21 of the Revised Code based on the same conduct involving the same victim that was the basis of the violation of this section, or is convicted of or pleads guilty to any other violation of Chapter 2907. of the Revised Code based on the same conduct involving the same victim that was the basis of the violation of this section, the two offenses are allied offenses of similar import under section 2941.25 of the Revised Code.

(E) Whoever violates this section is guilty of trafficking in persons, a felony of the first degree. Notwithstanding division (A)(1) of section 2929.14 of the Revised Code, the court shall sentence the offender to a definite prison term of ten, eleven, twelve, thirteen, fourteen, or fifteen years.

Amended by 129th General Assembly File No.142, HB 262, §1, eff. 6/27/2012.

Added by 128th General Assembly File No.58, SB 235, §1, eff. 3/24/2011.

2905.33 Unlawful conduct with respect to documents

(A) No person, without privilege to do so, shall knowingly destroy, conceal, remove, confiscate, or possess any actual or purported government identification document or passport of another person in the course of a violation of, with intent to violate, or with intent to facilitate a violation of section 2905.01, 2905.02, 2905.32, 2907.21, 2907.22, 2907.32, 2907.321, 2907.322, or 2907.323 of the Revised Code.

(B) Whoever violates this section is guilty of unlawful conduct with respect to documents, a felony of the third degree.

Added by 128th General Assembly File No.58, SB 235, §1, eff. 3/24/2011.

Federal kidnapping act

Chapter 55. - Kidnaping

Sec.

1201. Transportation.

1202. Ransom money.

§ 1201 Transportation

(a) Whoever knowingly transports in interstate or foreign commerce, any person who has been unlawfully seized, confined, inveigled, decoyed, kidnaped, abducted, or carried away and held for ransom or reward or otherwise, except, in the case of a minor, by a parent thereof, shall be punished (1) by death if the kidnaped person has not been liberated unharmed, and if the verdict of the jury shall so recommend, or (2) by imprisonment for any term of years or for life, if the death penalty is not imposed.

(b) The failure to release the victim within seven days after he shall have been unlawfully seized, confined, inveigled, decoyed, kidnaped, abducted, or carried away shall create a rebuttable presumption that such person has been transported in interstate or foreign commerce.

(c) If two or more persons conspire to violate this section and one or more of such persons do any overt act to effect the object of the conspiracy, each shall be punished as provided in subsection (a).

§ 1202. Ransom money

Whoever receives, possesses, or disposes of any money or other property, or any portion thereof, which has at any time been delivered as ransom or reward in connection with a violation of section 1201 of this title, knowing the same to be money or property which has been at any time delivered as such ransom or reward, shall be fined not more than \$10,000 or imprisoned not more than ten years, or both.

Källa: http://library.clerk.house.gov/reference-files/PPL_080_772_CrimesAndCriminalProcedure.pdf